

**MONITORING
WGA-INSTROMERS VAN 2006**

Klantvolgonderzoek naar arbeidssituatie, inkomsten en
beleving van begeleiding door UWV
4, 8 en 20 maanden na de WIA-beoordeling

Een eerste inventarisatie

P06/413

januari 2009

drs. C.L. van der Burg
drs. P.G.M. Molenaar-Cox

Bureau *ASTri*
Stationsweg 26
2312 AV Leiden

Tel.: 071 – 512 49 03
Fax: 071 – 512 52 47
E-mail: astri@astri.nl
Website: www.astri.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
	1.1 De WIA: WGA en IVA	1
	1.2 Omvang en samenstelling WIA-instroom	2
	1.3 Achtergrond van het onderzoek	3
	1.4 Inhoud van deze rapportage	4
2	METHODE	7
	2.1 Selectie, benadering en respons	7
	2.2 Mate van arbeidsongeschiktheid en indeling analysegroepen	8
	2.3 Koppeling aan gegevens uit registraties van UWV	12
	2.4 Weging en representativiteit	13
	2.5 Analyses	14
3	KENMERKEN VAN DE WGA'ERS	15
	3.1 Demografische kenmerken	15
	3.2 De aard van de aandoening	18
	3.3 Visie op de eigen gezondheid	19
	3.4 Conclusie	23
4	ONTWIKKELING IN DE WERKSITUATIE	25
	4.1 Werkmogelijkheden en communicatie UWV hieromtrent	25
	4.2 Werksituatie vóór de ziekmelding	26
	4.3 Ontwikkeling in de werksituatie sinds de ziekmelding	29
	4.4 Kenmerken werksituatie op drie enquêtemomenten	33
	4.5 Verwachtingen van niet-werkende WGA'ers	37
	4.6 Behoud van dienstverband	39
	4.7 Conclusie	44
5	INKOMENSGEVOLGEN VAN DE WGA	47
	5.1 WGA-regeling en communicatie UWV hieromtrent	47
	5.2 De uitkeringspositie en inkomensontwikkeling	48
	5.2.1 De uitkeringspositie	48
	5.2.2 Inkomen en inkomensontwikkeling	50
	5.2.3 Meer verdienen	52
	5.2.4 Verdien capaciteit	53
	5.3 Kennis en begrip van de WIA-regeling	56
	5.3.1 Kennis van type uitkering	56
	5.3.2 Verwachtingen omtrent duur en hoogte uitkering	57
	5.3.3 Totaalbeeld	59
	5.4 Conclusie	60

6	ERVAREN BEGELEIDING EN KLANTGERICHTHEID VAN UWV	63
6.1	Procedures en communicatie UWV hieromtrent	63
6.2	Ontvangen begeleiding van vroegere werkgever bij terugkeer naar werk	66
6.3	Tevredenheid over claimbeoordeling	68
6.4	Re-integratievisie	70
6.5	Ontvangen begeleiding van UWV bij terugkeer naar werk	72
6.6	Aansluiting begeleiding bij verwachtingen en behoeften	76
6.7	Zoekgedrag van cliënten en verwachtingen rond vinden van werk	81
6.7.1	Zoekgedrag van cliënten	81
6.7.2	Verwachtingen rond vinden van (beter) betaald werk	84
6.8	Conclusie	85
7	VANGNETTERS VERSUS NIET-VANGNETTERS	89
7.1	Inleiding	89
7.2	Begeleiding vangnetters door UWV en communicatie hieromtrent	90
7.3	Kenmerken vangnetters	91
7.4	Werksituatie en verwachtingen	93
7.5	Inkomenssituatie	95
7.6	Ontvangen begeleiding	96
7.7	Conclusie	98
8	BESCHOUWING	101
8.1	Inleiding	101
8.2	De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers: werkbehoud, werkhervatting en de weg daarnaar toe	102
8.3	De volledig arbeidsongeschikte WGA'ers: stand van zaken na 20 maanden	106
8.4	Inkomensgevolgen van de WGA	108
8.5	De ervaringen van cliënten met claimbeoordeling en begeleiding	109
8.6	Wat gaat goed en wat kan beter rond de WGA?	111
BIJLAGE 1	BESCHRIJVING IVA'ERS EN NIET-ARBEIDSONGESCHIKTEN	115
BIJLAGE 2	STEEKPROEFKADER, WEGING EN REPRESENTATIVITEIT	117
BIJLAGE 3	VERGELIJKING MET WAO-INSTROMERS VAN 2001	123
BIJLAGE 4	INDIVIDUELE VERANDERINGEN IN DE WERKSITUATIE SINDS DE WIA-BEOORDELING	127

1 INLEIDING

1.1 De WIA: WGA en IVA

WAO werd WIA

Op 29 december 2005 kwam de wet WIA (Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen) – voor nieuwe gevallen – in de plaats van de WAO. Meer nog dan in de vroegere WAO staat in de WIA voorop wat iemand met een gezondheidsbeperking nog wèl kan. “Weer aan de slag zodra de gezondheid dat toelaat”. De WIA stelt daartoe financiële prikkels en re-integratie-instrumenten beschikbaar (WGA); en voor wie duurzaam volledig arbeidsongeschikt raakt is er een blijvende uitkering op behoorlijk niveau (IVA).

Met de WIA, overigens in combinatie met het aangepaste Schattingsbesluit (aSB) en met de verlenging van de wachttijd tot twee jaar, wordt een sterke reductie beoogd van de instroom in de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

WGA en IVA

Mensen waarbij uit de claimbeoordeling blijkt dat ze door hun arbeidsongeschiktheid een loonverlies hebben van minder dan 35 procent, hebben op basis van de WIA-wetgeving geen recht op uitkering. Degenen die een loonverlies van ten minste 35 procent maar minder dan 80 procent hebben (de gedeeltelijk arbeidsongeschikten) vallen onder de WGA (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten). Hetzelfde geldt voor degenen met een loonverlies van minstens 80 procent (de volledig arbeidsongeschikten) die meer dan geringe kans op herstel hebben. De volledig arbeidsongeschikten met geen of slechts geringe kansen op herstel, vallen onder de IVA (Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten).

Monitoringonderzoek

Met de inwerkingtreding van de WIA is wettelijk en qua uitvoering een geheel nieuwe situatie ontstaan. Dit betekende een grote verandering voor de uitvoeringsorganisatie UWV. Vanuit die positie heeft UWV er behoefte aan, zicht te krijgen op het verloop van de re-integratie van de WIA-cliënten (en de rol van UWV hierin) en op de inkomensconsequenties die zij ondervinden. Tevens wil UWV uit het oogpunt van klantgerichtheid weten in hoeverre de dienstverlening aansluit bij de behoeften en verwachtingen van de (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte cliënt. In dit kader heeft *AStri* voor UWV een monitoringonderzoek uitgevoerd onder een cohort van WGA'ers.

Dit onderzoek dient kortom inzicht te bieden in de klantgerichtheid van UWV, de inkomensconsequenties voor de WGA-cliënten, de mate van werkhervatting en de weg die daarbij wordt afgelegd.

1.2 Omvang en samenstelling WIA-instroom

Verschillen tussen WIA en WAO

Met de komst van de WIA treedt een aantal drastische veranderingen op in vergelijking met de 'oude' WAO. Bij de WIA zijn er hogere drempels om voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering in aanmerking te komen dan bij de WAO het geval was. Deels zijn deze het gevolg van de WIA zelf, deels van aanpalende wetgeving. Door de Wet Verbetering Poortwachter en de Wet Verlenging Loondoorbetalingverplichting bij Ziekte bereiken minder mensen het punt waarop ze in aanmerking kunnen komen voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Daarnaast gelden striktere toelatingscriteria, door de aanscherping van het Schattingsbesluit (aSB) en de ophoging van de arbeidsongeschiktheidsdrempel van 15 procent bij de WAO naar 35 procent bij de WIA. Hierdoor is de instroom in de WIA veel beperkter dan die in de WAO – en ook lager dan van te voren verwacht¹.

Omvang WIA-instroom

Over het jaar 2006 waren er zo'n 21.000 WIA-toekenningen. Op voorhand waren de verwachtingen in de Memorie van Toelichting dat dit er circa 42.000 zouden zijn². Voor 2007 werd (op basis van de werkelijke instroom in 2006) een WIA-instroom van ruim 26.000 verwacht. Uiteindelijk waren er in 2007 circa 22.200 WIA-toekenningen. Tabel 1.1 geeft de WIA-instroom in 2006 en 2007 weer voor de IVA en WGA.

Tabel 1.1 Omvang WIA-instroom in 2006 en 2007

	aantal toekenningen 2006	in %	aantal toekenningen 2007	in %
IVA	3.800	18%	5.400	24%
WGA	17.200	82%	16.800	76%
<i>totaal</i>	<i>21.000</i>	<i>100%</i>	<i>22.200</i>	<i>100%</i>

bron: UWV Kwartaal Verkenning 2008-II

¹ Bron: *UWV Kwartaal Verkenning 2008-II*, Kenniscentrum UWV, directie SBK.

² Ter vergelijking: het aantal WAO-toekenningen betrof in 2004 circa 59.000. De WAO-instroom had toen een zeer sterke daling doorgemaakt vergeleken met enkele jaren eerder.

De instroompatronen zijn verder redelijk stabiel: circa 20 procent heeft een IVA-uitkering toegekend gekregen en 80 procent een WGA-uitkering. Zo'n 70 procent van de WIA-instroom betreft volledig arbeidsongeschikten (niet in tabel), waarvan 20 procent dus een IVA-uitkering toegekend heeft gekregen en 50 procent een WGA-uitkering. Bij circa 30 procent van de WIA-toekenningen is sprake van gedeeltelijke arbeidsgeschiktheid (WGA)³.

Werknemers versus vangnetters

Tabel 1.2 toont de WIA-instroom in 2006 en 2007 naar herkomstcategorie (werknemers versus vangnetters). Ruim eenderde van de WIA-instroom betreft vangnetters. Dit zijn mensen die voorafgaand aan de WIA-intrede onder de Ziektewet vielen en voor wie UWV de arborol verzorgde: uitzendkrachten, zieke werklozen, werknemers die ziek waren toen hun arbeidsovereenkomst afliep en enkele kleinere groepen. Het aandeel vangnetters is het grootst bij de WGA'ers, en dan met name bij de WGA volledig arbeidsongeschikten (ruim 40 procent).

Tabel 1.2 Samenstelling WIA-instroom in 2006 en 2007

	2006		2007	
	werknemers	vangnetters	werknemers	vangnetters
IVA	72%	28%	76%	24%
WGA-volledig	55%	45%	58%	42%
WGA-gedeeltelijk	65%	35%	68%	32%
<i>totaal</i>	<i>62%</i>	<i>38%</i>	<i>65%</i>	<i>35%</i>

bron: UWV Kwartaal Verkenning 2007-IV

1.3 Achtergrond van het onderzoek

De WGA beoogt met een samenhangend geheel van prikkels, rechten en plichten, de cliënten te stimuleren tot benutting van de mogelijkheden om betaald werk te verrichten⁴. De prikkels verwijzen naar het feit dat werken altijd loont, de rechten verwijzen naar recht op ondersteuning bij het vinden van geschikt werk en de plichten verwijzen naar de plicht om mee te werken aan herstel en re-integratie. De prikkels, rechten en plichten zijn primair toegespitst op de gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers. Ook van de volledig arbeidsongeschikte

³ Bron: *UWV Kwartaal Verkenning 2007-III*, Kenniscentrum UWV, directie SBK.

⁴ De WIA bevat daarnaast ook regels en prikkels richting werkgevers (bijvoorbeeld premiedifferentiatie, eigen risicodracht, re-integratieplicht).

WGA'ers wordt echter verwacht dat zij, zodra de gezondheid dit toelaat, terugkeren naar werk.

Doelstellingen onderzoek

UWV heeft AStri gevraagd een monitoronderzoek uit te voeren naar de WGA-instromers. Dit monitoronderzoek moet een eerste zicht geven op de werking van het geheel van prikkels, rechten en plichten vanuit de perceptie van de cliënt. Het dient de ontwikkelingen bij gedeeltelijk arbeidsgeschikte en volledig arbeidsongeschikte WGA'ers in inkomen, werkbehoud, werkhervatting en de weg die daartoe wordt afgelegd in kaart te brengen. Daarnaast moet het onderzoek zicht geven op de ervaren rol van UWV hierbij: de gang van zaken rond de claimbeoordeling, de landing van de communicatie rond de WGA-regeling en de mening over de geboden begeleiding.

De resultaten dienden uitgesplitst te worden naar drie analysegroepen: volledig arbeidsongeschikten, gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk en gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk. Daarnaast diende bij de beschrijving van de ontwikkelingen onderscheid gemaakt te worden naar andere relevante achtergrondkenmerken, zoals leeftijd, opleidingsniveau en re-integratieverantwoordelijke in eerste twee ziektejaren (UWV of werkgever).

Cohortonderzoek: drie metingen

Het betreft een longitudinaal opgezet onderzoek, onder een cohort cliënten aan wie een WGA-uitkering is toegekend. Door dezelfde groep enkele malen opnieuw te bevragen, kan zicht verkregen worden op de perceptie van cliënten over de ontwikkelingen. Het cohort (de steekproef) bestaat uit alle cliënten die in mei-juni 2006 een WGA-uitkering toegekend hebben gekregen. Ten tijde dat dit cohort van WGA'ers hun WIA-beoordeling kreeg, was de WIA pas enkele maanden van kracht en was het proces rond de WIA-beoordelingen nog niet optimaal gestroomlijnd.

Er zijn drie meetmomenten geweest. De drie metingen hebben plaatsgevonden in oktober 2006, februari 2007 en februari 2008. Dit is respectievelijk 4, 8 en 20 maanden na toekenning van de WGA-uitkering. Voorliggend rapport is een integrale rapportage over de drie metingen.

1.4 Inhoud van deze rapportage

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethode en respons kort beschreven. De indeling van de navolgende vier hoofdstukken is gebaseerd op de hoofdthema's van de vragenlijst. Hoofdstuk 3 geeft de kenmerken van de WGA'ers weer. In

hoofdstuk 4 komt de ontwikkeling in de werksituatie van de WGA'ers aan bod. Hoofdstuk 5 beschrijft de inkomensgevolgen van de WGA. In hoofdstuk 6 komt de begeleiding en klantgerichtheid van UWV aan de orde. In hoofdstuk 7 wordt onderscheid gemaakt tussen vangnetters en niet-vangnetters op de belangrijkste punten die in de voorgaande hoofdstukken aan de orde zijn gekomen. Hoofdstuk 8 betreft een beschouwing, waarin de hoofddoelstellingen van het onderzoek worden teruggehaald.

2 METHODE

2.1 Selectie, benadering en respons

Aangeschreven cohort

Het onderzoek richt zich specifiek op mensen die bij de claimbeoordeling een WGA-uitkering kregen toegekend. De groep die bij de WIA-claimbeoordeling minder dan 35% arbeidsongeschikt is bevonden en de groep die toen een IVA-uitkering kreeg toegekend, maken geen deel uit van het onderzoek.

Voor het onderzoek zijn alle WGA-instromers geselecteerd die tussen 1 mei en 30 juni 2006 van UWV de beslissing gedeeltelijk of volledig WGA hebben gekregen. Dit betrof 2.227 personen. Een aantal personen is sinds de eerste meting afgevallen⁵. Voor de tweede meting zijn 2.210 WGA'ers aangeschreven en voor de derde meting 2.169 WGA'ers in de leeftijd tot 65 jaar.

Benaderingswijze

De drie metingen (respectievelijk 4, 8 en 20 maanden na toekenning van de WGA-uitkering) vonden op gelijke wijze plaats. UWV heeft de geselecteerde personen een envelop gestuurd met daarin een aanbevelingsbrief, een vragenlijst, een informatieblad en een antwoordenvolp. Met de aanbevelingsbrief liet UWV de cliënt weten dat zij het belangrijk vindt dat men meewerkt en dat het al dan niet meedoen aan het onderzoek geen consequenties heeft voor de uitkering. In het informatieblad is meer achtergrondinformatie over het onderzoek gegeven. De vragenlijst bevatte een machtigingspagina voor het verstrekken van achtergrondgegevens door UWV aan *AStri*. Twee weken na verzending van de vragenlijst met toebehoren heeft UWV alle geselecteerden een herinneringsbrief gestuurd. Respondenten konden hun ingevulde vragenlijst retourneren naar *AStri*. Hier konden ze ook terecht voor vragen of hulp bij het invullen van de vragenlijst. De gehanteerde vragenlijsten zijn in een aparte bijlage opgenomen.

Respons

In tabel 2.1 wordt een overzicht gegeven van de respons binnen de drie metingen. Het aantal geretourneerde vragenlijsten (bruto respons) was in de eerste meting 989, wat overeenkomt met een responspercentage van 44%. In de navolgende metingen, waarin dezelfde groep mensen is aangeschreven (exclusief de eerder genoemde afvallers) liep de respons wat terug: er waren 800 gere-

⁵ De personen die tijdens eerdere metingen hebben aangegeven niet meer benaderd te willen worden voor het onderzoek, zijn niet aangeschreven voor latere metingen. Verder is een aantal personen afgevallen wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, overlijden of vertrek naar het buitenland.

tourneerde vragenlijsten (36%) in de tweede meting en 660 (30%) in de derde meting. Niet alle geretourneerde vragenlijsten bleken bruikbaar; soms waren vragenlijsten bijvoorbeeld onleesbaar of waren respondenten volgens eigen opgave niet arbeidsongeschikt (waardoor ze de vragenlijst verder niet hoefden in te vullen). Hierdoor bleven binnen de drie metingen respectievelijk 980, 785 en 658 bruikbare vragenlijsten over.

Tabel 2.1 Respons per meting

meting	periode	aantal aangeschrevenen	bruto respons	respons-percentage	bruikbare respons
eerste meting	oktober 2006	2.227	989	44%	980
tweede meting	februari 2007	2.210	800	36%	785
derde meting	februari 2008	2.169	660	30%	658

2.2 Mate van arbeidsongeschiktheid en indeling analysegroepen

Mate van arbeidsongeschiktheid binnen de WGA

In de WGA wordt onderscheid gemaakt tussen volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsongeschikten:

- De volledig arbeidsongeschikte WGA'ers betreffen mensen die 'volledig' (80-100%) maar niet 'duurzaam' arbeidsongeschikt zijn. Zij zijn volledig arbeidsongeschikt bevonden en er hoeft dus geen directe re-integratie activiteit van te worden verwacht (noch van de kant van de cliënt, noch van UWV⁶).
- De gedeeltelijk arbeidsongeschikte WGA'ers betreffen mensen die 35-80% arbeidsongeschikt zijn. Zij worden geacht (deels) te kunnen werken – en een deel werkt ook al.

Degenen die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn, hebben geen recht op een uitkering. Degenen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn, krijgen een IVA-uitkering.

Tabel 2.2 toont de mate van arbeidsongeschiktheid van de respondenten in de drie metingen. Dit betreft de eigen opgave van de respondenten. Een klein deel van de respondenten krijgt na verloop van tijd niet langer een WGA-uitkering, maar een IVA-uitkering of geen uitkering meer.

⁶ Dit wil echter niet zeggen dat hier totaal geen re-integratiepotentieel en behoefte aan ondersteuning door bijvoorbeeld UWV aanwezig is.

Tabel 2.2 Mate van arbeidsongeschiktheid per meting, volgens opgave van de respondenten

	eerste meting (4 mnd na WIA-uitslag)		tweede meting (8 mnd na WIA-uitslag)		derde meting (20 mnd na WIA-uitslag)	
	n	%	n	%	n	%
volledig arbeidsongeschikt (80-100%) WGA	631	64%	506	66%	415	64%
gedeeltelijk arbeidsgeschikt (35-80%) WGA	349	34%	262	32%	198	29%
<i>volledig en duurzaam arbeidsongeschikt (80-100%) IVA</i>	0	-	11	1%	23	3%
<i>< 35% arbeidsongeschikt</i>	0	-	6	1%	22	3%
totaal	980	100%	785	100%	658	100%

Wijziging in mate van arbeidsongeschiktheid

In de loop der tijd kan er dus een wijziging in de mate van arbeidsongeschiktheid en/of uitkering plaatsvinden: van WGA naar IVA of geen uitkering meer, maar ook van volledig naar gedeeltelijk WGA of andersom. In tabel 2.3 wordt de mate van arbeidsongeschiktheid direct na de WIA-beoordeling afgezet tegen de mate van arbeidsongeschiktheid na 8 en 20 maanden⁷ (ten tijde van de tweede respectievelijk derde meting). Hieruit valt af te lezen dat van degenen die tijdens de WIA-beoordeling volledig (maar niet duurzaam) arbeidsongeschikt zijn bevonden, 8 maanden later 98 procent dat nog steeds is en 20 maanden later 90 procent. Bij degenen die gedeeltelijk arbeidsgeschikt werden verklaard, is dat in 95 respectievelijk 87 procent van de gevallen nog onveranderd na 8 respectievelijk 20 maanden⁸.

⁷ Hierbij gaat het om de eigen opgave van de respondenten.

⁸ Dit betreft feitelijk dezelfde respondenten.

Tabel 2.3 Mate van arbeidsongeschiktheid 8 respectievelijk 20 maanden na WIA-beschikking, versus kort na WIA-beoordeling, volgens opgave van de respondenten (rij-percentages)

<i>Mate van ao 8 mnd na WIA-beschikking</i>	volledig ao, WGA (n = 506)	gedeelte- lijk ag (n = 262)	volledig ao, IVA (n = 11)	niet ao (n = 6)	totaal (n = 785)
<i>Mate van ao direct na WIA-beoordeling</i>					
volledig arbeidsongeschikt WGA (n = 514)	98%	1%	1%	0%	100%
gedeeltelijk arbeidsgeschikt WGA (n = 271)	2%	95%	2%	1%	100%
<i>Mate van ao 20 mnd na WIA-beschikking</i>	volledig ao, WGA (n = 415)	gedeelte- lijk ag (n = 198)	volledig ao, IVA (n = 23)	niet ao (n = 22)	totaal (n = 658)
<i>Mate van ao direct na WIA-beoordeling</i>					
volledig arbeidsongeschikt WGA (n = 448)	90%	3%	3%	3%	100%
gedeeltelijk arbeidsgeschikt WGA (n = 210)	5%	87%	2%	6%	100%

Wijziging in WIA-uitslag

Twintig maanden na de WIA-uitslag (ten tijde van de derde meting) geeft 23 procent van de respondenten aan dat de uitslag van de WIA-beoordeling inmiddels is gewijzigd door UWV. Circa driekwart van hen (110 personen) heeft daarbij aangegeven wat de reden(en) is of zijn geweest van de wijziging:

- 54 procent is door UWV opgeroepen voor een herbeoordeling,
- bij 41 procent is de gezondheidssituatie veranderd,
- 7 procent heeft bezwaar ingediend tegen de uitslag van de WIA-beoordeling,
- 6 procent is meer gaan verdienen en
- 5 procent is in beroep gegaan tegen de uitslag.

Een wijziging in de oorspronkelijke uitslag van de WIA-beoordeling betekent niet altijd een verandering in de mate van arbeidsongeschiktheid (volledig arbeidsongeschikt, gedeeltelijk arbeidsgeschikt of niet arbeidsongeschikt) of het type uitkering (WGA, IVA of geen uitkering meer). Voor 11 procent van de respondenten van de derde meting heeft de wijziging in de uitslag wel in een dergelijke verandering geresulteerd.

Indeling analysegroepen

Er worden in deze rapportage drie analysegroepen onderscheiden, waarnaar de resultaten worden uitgesplitst. Daarbij is de mate van arbeidsongeschiktheid ten tijde van desbetreffende meting (volgens eigen opgave van de respondenten⁹) gecombineerd met de werksituatie ten tijde van desbetreffende meting. De volgende groepen worden onderscheiden:

1. volledig arbeidsongeschikte WGA'ers;
2. gedeeltelijk arbeidsongeschikte WGA'ers met werk;
3. gedeeltelijk arbeidsongeschikte WGA'ers zonder werk.

De personen die in de latere metingen aangeven inmiddels een IVA-uitkering te ontvangen of niet meer arbeidsongeschikt te zijn, zijn – mede vanwege de kleine aantallen – in desbetreffende metingen verder buiten de analyses gehouden. In de tweede meting betrof dit 17 personen en in de derde meting 45 personen. In bijlage 1 wordt een korte beschrijving gegeven van beide groepen (betroft respondenten uit de derde meting).

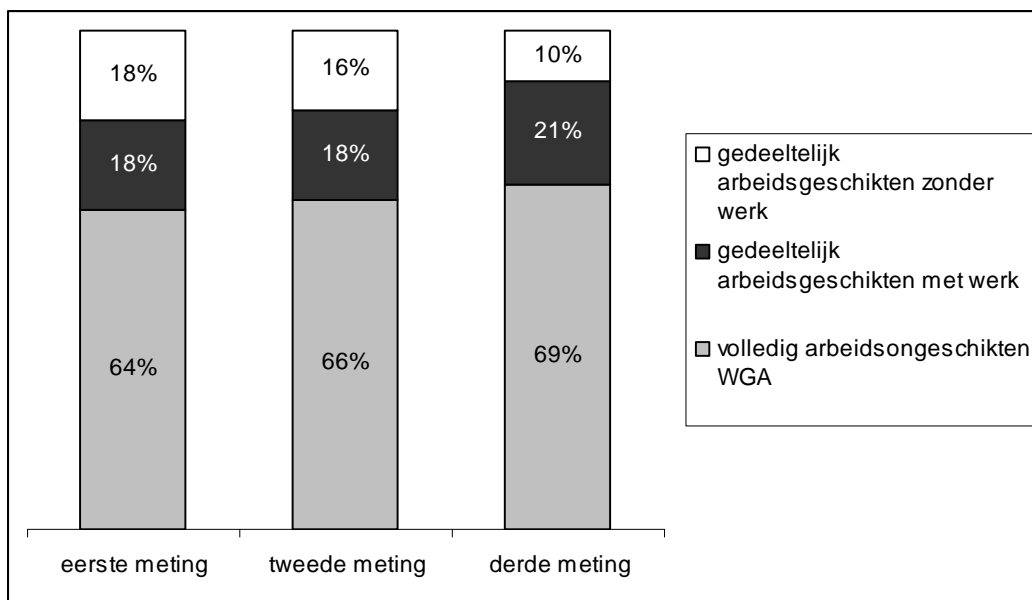
De analyse en resultaten van de drie metingen zijn gebaseerd op respectievelijk 980, 768 en 613 respondenten.

Het (gewogen) aandeel van de drie analysegroepen

In figuur 2.1 is de relatieve omvang van de drie analysegroepen weergegeven. De grootste groep respondenten bestaat in alle drie metingen uit degenen die volledig arbeidsongeschikt zijn. Bij de gedeeltelijke arbeidsgeschikten vormen de werkenden en niet-werkenden in de eerste meting nagenoeg even grote groepen, in de derde meting is het aandeel werkenden tweemaal groter dan het aandeel niet-werkenden. De resultaten worden steeds naar deze drie groepen uitgesplitst.

⁹ Dit komt niet altijd overeen met de registratie bij UWV. In overleg met UWV is de eigen opgave in deze rapportage als uitgangspunt genomen.

Figuur 2.1 De relatieve omvang van de drie analysegroepen, in drie metingen

In totaal 391 personen met een WGA-uitkering werkten aan alle drie metingen mee. Specifieke analyses zullen alleen op deze 'constante groep' uitgevoerd worden. Alleen van hen zijn de gegevens uit de eerste, tweede en derde meting bekend, wat bepaalde vergelijkingen mogelijk maakt waarmee ontwikkelingen in de tijd inzichtelijk kunnen worden gemaakt.

2.3 Koppeling aan gegevens uit registraties van UWV

Voor de oorspronkelijk aangeschreven steekproef heeft UWV in tabelvorm enkele gegevens uit de UWV-registratie geleverd, waaronder leeftijdsklasse en geslacht. Deze tabellen waren nodig bij het bepalen van de representativiteit en weging van de responsgroep (zie paragraaf 2.4 en bijlage 2).

In de vragenlijst is de respondenten gevraagd of ze UWV willen machtigen *AStri* enkele achtergrondgegevens te verstrekken. In de eerste twee metingen heeft 75 procent van de respondenten deze machtiging verstrekt (731 respectievelijk 576 personen), in de derde meting 80 procent (531 personen). Voor de machtigers zijn vragenlijstuitkomsten uit desbetreffende meting door *AStri* gekoppeld aan geanonimiseerde gegevens uit de UWV-registratie, wat aanvullende analyses mogelijk maakte. Deze UWV-gegevens zijn deels rechtstreeks uit de registratiesystemen van UWV gehaald en deels (voor 231 machtigers uit de derde meting)

ook uit cliëntendossiers. De anonimiteit van de cliënten is steeds gewaarborgd gebleven.

De analyses die met deze UWV-gegevens zijn uitgevoerd, betreffen in de eerste plaats vergelijkingen tussen de eigen opgave van de cliënten en de UWV-registratie (zoals soort uitkering, restverdiencapaciteit), teneinde te bepalen hoe goed de cliënten op de hoogte zijn van hun situatie. In de tweede plaats zijn achtergrondgegevens gebruikt om te bepalen in hoeverre er samenhang is met bepaalde uitkomsten. Dit betrof zowel achtergrondgegevens die niet uitgevraagd waren bij de cliënten (zoals geïndexeerd dagloon), als gegevens die niet door alle cliënten ingevuld waren (zoals leeftijd). In de derde plaats zijn UWV-gegevens gebruikt om bepaalde uitkomsten te kunnen staven of nuanceren (zoals betreffende de begeleiding).

Waar in de volgende hoofdstukken gesproken wordt over gegevens uit de UWV-registratie of dossiergegevens, betreft dit gegevens van de machtigers.

2.4 Weging en representativiteit

In bijlage 2 is de verdeling van het oorspronkelijk aangeschreven cohort en van de respondenten per meting weergegeven, naar leeftijd en geslacht. De verhouding tussen de leeftijdsklassen wijkt bij de respondenten in de drie metingen af van het aangeschreven cohort. Onder de respondenten zijn, zowel bij de mannen als bij de vrouwen, jongeren ondervertegenwoordigd en ouderen oververtegenwoordigd¹⁰.

Om deze scheefheid te corrigeren, is bij de analyse van de uitkomsten een zodanige weegfactor toegepast dat de oorspronkelijke verdeling naar leeftijd en geslacht weer hersteld is. Dit betekent dat sommige respondenten zwaarder meewegen (weegfactor > 1) dan anderen (weegfactor < 1). Na de weging zijn de respondenten op leeftijd en geslacht representatief voor alle WGA'ers in het aangeschreven cohort. Zie verder bijlage 2 voor de verantwoording omtrent de weging en de representativiteit.

¹⁰ Van demografische kenmerken als opleidingsniveau en etniciteit is de verdeling van het oorspronkelijk aangeschreven cohort niet bekend; deze gegevens zijn bij UWV niet of niet voor iedereen beschikbaar. Hierdoor is niet bekend of bepaalde opleidingsniveaus of etnische groepen zijn onder- of oververtegenwoordigd onder de respondenten.

Alle in dit rapport weergegeven *percentages* en *gemiddelden* betreffen *gewogen* cijfers. Daar waar *aantallen* worden gegeven (bijvoorbeeld $n = 100$), gaat het in alle gevallen om *ongewogen* aantallen.

De weergegeven percentages in de tabellen betreffen steeds kolompercentages, tenzij anders aangegeven.

2.5 Analyses

Toetsing van significantie

Verschillen tussen de drie analysegroepen zijn getoetst op statistische significantie (de chikwadraattoets voor nominale variabelen en de t-toets voor gemiddelden¹¹). Verschillen worden als statistisch significant beschouwd als de kans dat deze op toeval berusten kleiner is dan 5 procent ($p < 0,05$). Waar de verschillen statistisch significant blijken, is dit in de tabellen aangegeven.

Samenhang met achtergrondkenmerken

Waar significante verschillen met achtergrondkenmerken (zoals leeftijd, opleiding, gezondheidssituatie) gevonden zijn, zijn deze vermeld in de tekst. Om te corrigeren voor de onderlinge samenhang tussen achtergrondvariabelen, is in een aantal gevallen de multivariate analysetechniek anova¹² toegepast.

¹¹ Met de chikwadraattoets kan worden nagegaan of er verschil is tussen aantallen/percentages van verschillende groepen binnen de populatie. Met de t-toets kan hetzelfde gedaan worden voor gemiddelden.

¹² Hiermee worden niet alleen verschillen in de aantallen/percentages tussen verschillende groepen getoetst van afzonderlijke factoren, maar ook de interactie-effecten tussen betreffende factoren.

3 KENMERKEN VAN DE WGA'ERS

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de samenstelling van de totale groep WGA'ers en de drie onderscheiden analysegroepen. Achtereenvolgens wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de demografische kenmerken van de WGA'ers, de aard van de aandoening en de ervaren gezondheid. Op de arbeids- en inkomenspositie wordt in de navolgende hoofdstukken ingegaan.

3.1 Demografische kenmerken

Tabel 3.1 geeft een overzicht van de demografische kenmerken van de WGA'ers in de eerste meting (4 maanden na de WIA-uitslag). In de navolgende metingen komt het totaalbeeld in grote lijnen overeen met dat van de eerste meting (zie ook tabel B2.3 in bijlage 2).

De totale groep WGA-instromers kan in het kort als volgt beschreven worden¹³:

- Het totale aandeel mannen is nagenoeg even groot als het totale aandeel vrouwen. In de groep gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk is het aandeel vrouwen relatief klein ten opzichte van de twee andere groepen.
- Er komen relatief weinig jongeren voor in de groep WGA'ers. Ruim de helft van alle WGA'ers was in 2006 45 jaar of ouder. De volledig arbeidsongeschikten zijn gemiddeld jonger dan de gedeeltelijk arbeidsgeschikten.
- Bijna 1 op de 5 WGA'ers heeft een hoog opleidingsniveau (hbo+). De gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk zijn gemiddeld het hoogst opgeleid, de volledig arbeidsongeschikten zijn het laagst opgeleid.
- Bijna 2 van de 10 WGA'ers is allochtoon.

Ten opzichte van de totale Nederlandse beroepsbevolking bevat de totale onderzoeksgroep relatief veel vrouwen, weinig jongeren (en dus veel ouderen) en veel laag opgeleiden (en dus weinig hoger opgeleiden). Qua etniciteit is er geen duidelijk verschil tussen de onderzoeksgroep en de Nederlandse beroepsbevolking.

¹³ Na weging naar de aangeschreven groep op leeftijd en geslacht.

Tabel 3.1 Demografische kenmerken van WGA'ers (4 maanden na de WIA-uitslag)

	volledig ao (n = 631)	gedeeltelijk ag met werk (n = 175)	gedeelt. ag zonder werk (n = 174)	totaal (n = 980)	Nederland- se beroeps- bevol- king**
<i>geslacht</i>					
man	47%	52%	62%	50%	57%
vrouw	53%	48%	38%	50%	43%
<i>leeftijdsklasse (2006)</i>					
t/m 24 jaar	3%	2%	3%	3%	11%
25 t/m 34 jaar	20%	17%	15%	18%	} 52%
35 t/m 44 jaar	27%	22%	19%	25%	
45 t/m 54 jaar	30%	38%	41%	33%	} 36%
55 t/m 64 jaar	20%	22%	22%	21%	
<i>gemiddelde leeftijd*</i>	44 jaar	46 jaar	46 jaar	45 jaar	
<i>opleidingsniveau*</i>					
lager onderwijs	11%	3%	13%	10%	5%
voorbereidend/lager beroepsonderwijs	32%	26%	25%	29%	} 19%
middelbaar onderwijs	15%	15%	15%	15%	
havo/vwo/mbo	29%	25%	27%	28%	44%
hbo/universiteit	15%	32%	20%	18%	31%
<i>etniciteit</i>					
Nederlands	80%	86%	73%	80%	82%
Turks/Marokkaans	6%	1%	7%	5%	} 18%
Antilliaans/Surinaams	3%	3%	4%	3%	
Oost-Europees	2%	1%	1%	2%	
anders	8%	9%	15%	10%	

* p < 0,05

** cijfers over 2006 (bron: CBS Statline)

Leefsituatie

In tabel 3.2 wordt de verdeling binnen de drie groepen WGA'ers weergegeven op een aantal kenmerken betreffende de leefsituatie, 4 maanden na de WIA-uitslag. Het merendeel van de WGA'ers woont samen, waarbij de partner meestal (ook) betaald werk heeft. De volledig arbeidsongeschikten zijn relatief vaak alleenstaand. Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk heeft de partner vaker ook geen betaald werk dan bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk. Circa eenderde van de WGA'ers heeft kinderen die financieel (mede) afhankelijk van hen zijn.

In de navolgende metingen komt het totaalbeeld ten aanzien van de leefsituatie in grote lijnen overeen met dat van de eerste meting (zie ook tabel B2.4 in bijlage 2).

Tabel 3.2 Leefsituatie van WGA'ers (4 maanden na de WIA-uitslag)

	volledig ao (n = 631)	gedeeltelijk ag met werk (n = 175)	gedeelt. ag zonder werk (n = 174)	totaal (n = 980)
<i>kostwinnerschap *</i>				
niet samenwonend met partner (evt. wel kind)	28%	23%	30%	28%
hoofdkostwinner	23%	38%	30%	26%
beiden kostwinner	7%	12%	7%	8%
partner is hoofdkostwinner	33%	25%	26%	31%
anders (bv. inwonend)	8%	3%	7%	7%
<i>verdienende partner?</i>				
partner heeft betaald werk	47%	55%	44%	48%
partner heeft geen betaald werk	17%	19%	18%	18%
geen partner	36%	26%	38%	35%
<i>woonsituatie</i>				
samenwonend	64%	74%	62%	66%
alleenwonend	22%	18%	26%	22%
alleen met kinderen	6%	4%	4%	6%
inwonend	7%	3%	8%	6%
<i>heeft financieel afhankelijke kinderen</i>	38%	36%	40%	38%

* p < 0,05

3.2 De aard van de aandoening

Aandoening aan bewegingsapparaat of psychische klachten meest voorkomend

Ten tijde van de eerste meting, 4 maanden na de WIA-uitslag, is de WGA'ers gevraagd welk soort aandoening het beste hun gezondheidsproblemen beschrijft. Het resultaat is weergegeven in de bovenste helft van tabel 3.3.

Relatief de grootste groep heeft aangegeven dat zij een aandoening aan de botten, spieren of gewrichten hebben (gemiddeld 35 procent), gevolgd door psychische klachten (32 procent). Bijna een kwart heeft aangegeven 'andere klachten' te hebben. Hieronder valt een grote diversiteit aan klachten; kanker, hersenletsel en klachten aan het spijsverteringskanaal zijn hierbij het vaakst genoemd. Psychische klachten en aandoeningen aan de botten, spieren of gewrichten komen bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk minder dan gemiddeld voor.

Bij bijna de helft van WGA-instromers geen relatie van klachten met werk

De WGA'ers is ten tijde van de eerste meting tevens gevraagd om aan te geven of hun klachten een gevolg zijn van het werk dat zij deden vóór de ziekmelding. Bijna de helft (47 procent) antwoordt ontkennend. Uit de onderste helft van tabel 3.3 is af te lezen dat de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk het vaakst van mening zijn dat hun klachten (deels) veroorzaakt zijn door het werk.

Tabel 3.3 Aandoening volgens respondent en relatie van klachten met werk (opgave 4 maanden na de WIA-uitslag)

	volledig ao (n = 631)	gedeeltelijk ag met werk (n = 175)	gedeelt. ag zonder werk (n = 174)	totaal (n = 980)
<i>aandoening volgens respondent*</i>				
botten, spieren of gewrichten	37%	25%	37%	35%
psychisch	33%	21%	36%	32%
hart- en vaatziekten	8%	15%	7%	9%
anders	22%	38%	20%	24%
<i>klachten gevolg van werk?*</i>				
ja, hoofdzakelijk	12%	12%	22%	14%
ja, voor een deel	25%	26%	34%	27%
nee	47%	58%	34%	47%
weet niet	16%	5%	10%	13%

*p < 0,05

3.3 Visie op de eigen gezondheid

Gezondheid gemiddeld genomen als vrij slecht ervaren

Tabel 3.4 toont de visie van de WGA'ers op de eigen gezondheid, achtereenvolgens 4, 8 en 20 maanden na de WIA-toekenning. Vlak na de WGA-instroom, 4 maanden na de WIA-toekenning, ervaart ruim eenderde van de WGA'ers de eigen gezondheid als 'slecht'. Dit betreft met name volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk. Daarnaast is voor 44 procent de gezondheid 'soms goed, soms slecht' (dus wisselend). Vier maanden later is de ervaren gezondheid voor de totale groep WGA'ers vergelijkbaar. Nog een jaar later (20 maanden na de WIA-toekenning) ervaart ongeveer een kwart van de WGA'ers hun eigen gezondheid als 'slecht'. Daarnaast geeft de helft van alle WGA'ers aan dat hun gezondheid wisselend is. Op alle drie meetmomenten wordt door minder dan een kwart van de WGA'ers hun ervaren gezondheid 'gaat wel' tot 'zeer goed' genoemd.

Gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk ervaren hun gezondheid minder slecht dan gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk of volledig arbeidsongeschikten. Dit beeld is bij alle metingen zichtbaar.

Ontwikkeling in ervaren gezondheid in loop der tijd: minder vaak 'slecht'

Het aandeel dat de gezondheid als 'slecht' ervaart is in de loop van de tijd afgenomen, met name bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk en de volledig arbeidsongeschikten. Vooral het aandeel dat een wisselende gezondheid ervaart, is daartegenover toegenomen¹⁴.

¹⁴ De 'constante groep' (de groep respondenten die aan alle drie metingen heeft meegewerkt – dit betreft 391 personen) toont dezelfde ontwikkeling in de ervaren gezondheid. Ook hier zien we dat het aandeel dat de gezondheid als 'slecht' ervaart is afgenomen en het aandeel dat een wisselende gezondheid ervaart is toegenomen. Dit betekent dat de in tabel 3.4 getoonde ontwikkelingen in de ervaren gezondheid *niet* het gevolg zijn van eventuele verschillen in groepssamenstelling tussen de drie metingen (geen selectieve respons).

Tabel 3.4 Oordeel over eigen gezondheid

	volledig ao	gedeeltelijk ag met werk	gedeeltelijk ag zonder werk	totaal
<i>oordeel over eigen gezondheid*</i>				
4 maanden na WIA-uitslag	<i>(n = 631)</i>	<i>(n = 175)</i>	<i>(n = 174)</i>	<i>(n = 980)</i>
goed tot zeer goed	4%	13%	5%	6%
gaat wel	10%	34%	14%	15%
soms goed, soms slecht	44%	43%	46%	44%
slecht	42%	10%	35%	35%
8 maanden na WIA-uitslag	<i>(n = 506)</i>	<i>(n = 141)</i>	<i>(n = 121)</i>	<i>(n = 768)</i>
goed tot zeer goed	3%	11%	2%	4%
gaat wel	11%	26%	17%	14%
soms goed, soms slecht	42%	46%	47%	44%
slecht	44%	17%	34%	38%
20 maanden na WIA-uitslag	<i>(n = 415)</i>	<i>(n = 130)</i>	<i>(n = 68)</i>	<i>(n = 613)</i>
goed tot zeer goed	5%	13%	3%	7%
gaat wel	14%	30%	16%	17%
soms goed, soms slecht	49%	52%	52%	50%
slecht	32%	5%	30%	26%

* $p < 0,05$

Terugkijkend vaker een verslechtering van de gezondheid ervaren

Tabel 3.5 toont de visie van de WGA'ers op hun gezondheid vergeleken met het vorige meetmoment. Zowel tijdens het voorlaatste als laatste meetmoment gaf (ruim) de helft van de WGA'ers aan dat de gezondheid ten opzichte van de vorige meting ongeveer hetzelfde is gebleven. Daarnaast geven de WGA'ers drie-maal vaker aan dat de gezondheid is verslechterd dan dat deze is verbeterd. Dit is opvallend, gezien de eerdere uitkomsten. Bij vergelijking van de antwoorden over de verschillende metingen is de gezondheid gemiddeld iets verbeterd (zie tabel 3.4), terwijl de respondenten terugkijkend dus relatief vaak aangeven dat die verslechterd is (zie tabel 3.5). Ook in de monitor onder herbeoordeelde WAO'ers, van wie de uitkering is verlaagd of beëindigd, is dit het geval¹⁵.

¹⁵ Burg, C.L. van der & C.G.L. van Deursen (2008). *Eindrapportage 'Herbeoordeeld... en dan?' Stand van zaken 18 maanden na de uitslag 2005 en 2006*. Leiden: AStri.

Tabel 3.5 Visie op eigen gezondheid ten opzichte van het vorige meetmoment

	volledig ao	gedeeltelijk ag met werk	gedeeltelijk ag zonder werk	totaal
<i>verandering in gezondheid ten opzichte van vorige meting*</i>				
8 maanden na WIA-uitslag**	<i>(n = 506)</i>	<i>(n = 141)</i>	<i>(n = 121)</i>	<i>(n = 768)</i>
(veel) beter geworden	10%	14%	11%	11%
ongeveer hetzelfde gebleven	54%	63%	51%	55%
(veel) slechter geworden	36%	23%	38%	34%
20 maanden na WIA-uitslag***	<i>(n = 415)</i>	<i>(n = 130)</i>	<i>(n = 68)</i>	<i>(n = 613)</i>
(veel) beter geworden	9%	19%	13%	11%
ongeveer hetzelfde gebleven	50%	57%	35%	50%
(veel) slechter geworden	42%	24%	52%	39%

* $p < 0,05$

** betreft verandering in de gezondheid in de afgelopen vier maanden

*** betreft verandering in de gezondheid in het afgelopen jaar

Te verwachten ontwikkeling van klachten vaak niet duidelijk

Het blijkt voor veel WGA'ers moeilijk om aan te geven hoe hun gezondheid zich in de komende tijd zal ontwikkelen. Tabel 3.6 geeft de verwachtingen weer over de ontwikkeling van de klachten in het komende jaar, gemeten 20 maanden na de WIA-uitslag. Bijna 4 op de 10 WGA'ers hebben geen idee (met name volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk). Een klein percentage denkt dat de klachten zullen verminderen, maar ruim 2 op de 10 denken dat de klachten juist zullen verergeren. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk hebben relatief vaak een negatieve verwachting ten aanzien van de ontwikkeling van de klachten. Eenderde van de WGA'ers, waaronder relatief veel gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk, verwacht dat de klachten hetzelfde zullen blijven.

Tabel 3.6 Verwachting over ontwikkeling klachten, 20 maanden na WIA-uitslag

	volledig ao (n = 415)	gedeeltelijk ag met werk (n = 130)	gedeeltelijk ag zonder werk (n = 68)	totaal (n = 613)
<i>verwachting over klachten komend jaar*</i>				
klachten zullen verminderen	5%	8%	11%	6%
klachten zullen zelfde blijven	34%	46%	19%	35%
klachten zullen verergeren	20%	20%	35%	22%
geen idee	41%	27%	35%	38%

* $p < 0,05$

Gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk zijn meest positief over de gezondheid
Wanneer de afzonderlijke analysegroepen bekeken worden, komen er duidelijke verschillen in de ervaren gezondheid (op meetmoment en qua ontwikkeling) naar voren, waarbij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk zich onderscheiden van de volledig arbeidsongeschikten en de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk zijn het positiefst over hun gezondheid. Zij beoordelen hun gezondheid het minst vaak als 'slecht' en hebben hun gezondheid het minst vaak zien verslechteren.

De ervaren gezondheid van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk op de verschillende meetmomenten is vergelijkbaar met die van de volledig arbeidsongeschikten. Zo'n 20 maanden na de WIA-uitslag zien de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk¹⁶ terugkijkend wel vaker een verslechtering in hun gezondheid in het afgelopen jaar en verwachten ze vaker dat hun klachten zullen verergeren.

Samenhang demografische kenmerken met visie op de gezondheid

De visie op de eigen gezondheid hangt samen met bepaalde achtergrondkenmerken van de WGA'ers, in elk geval met soort aandoening, leeftijd, geslacht, inkomen, opleidingsniveau en etniciteit.

WGA'ers met een psychische aandoening hebben een duidelijk positievere visie op hun gezondheid dan anderen. Zowel wat betreft hoe zij hun gezondheid ervaren, als wat betreft hun verwachtingen voor de toekomst.

Jonge WGA'ers (onder de 25 jaar) en WGA'ers in de leeftijdscategorie 35-44 jaar ervaren hun gezondheid het vaakst als 'slecht', terwijl de 45-plussers het vaakst een verslechtering van hun gezondheid ervaren hebben. Naarmate de

¹⁶ Dit betreft 68 personen.

leeftijd stijgt, stijgt ook het percentage WGA'ers dat verwacht dat de klachten het komende jaar zullen verergeren. Ook denken mannen vaker dan vrouwen dat hun gezondheidsklachten zullen verergeren.

WGA'ers in de lagere inkomensklassen (op het meetmoment) ervaren hun gezondheid relatief vaak als 'slecht', terwijl WGA'ers in de hogere inkomensklassen hun gezondheid vaker als 'goed tot zeer goed' beoordelen. Hetzelfde verschil zien we tussen WGA'ers met een laag versus hoog opleidingsniveau. Verder hebben laag opgeleide WGA'ers het vaakst een verslechtering van de gezondheid ervaren en verwachten zij het vaakst dat de klachten nog zullen verergeren. Ook weten zij duidelijk vaker niet hoe hun gezondheid zich zal ontwikkelen.

Ten slotte beoordelen WGA'ers met een Turkse, Marokkaanse of Oost-Europese achtergrond hun gezondheid naar verhouding vaker als 'slecht'. Allochtone WGA'ers hebben relatief vaak geen idee hoe hun klachten zich zullen ontwikkelen.

3.4 Conclusie

Relatief veel vrouwen, ouderen en lager opgeleiden in WGA

Ruim de helft van alle WGA'ers is 45 jaar of ouder. De volledig arbeidsongeschikten zijn gemiddeld iets jonger dan de gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Bijna 1 op de 5 WGA'ers heeft een hoog opleidingsniveau (hbo of universiteit); dit zijn relatief vaak gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk. Het aandeel mannen en vrouwen is in de totale groep nagenoeg even groot, maar in de groep gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk is het aandeel vrouwen relatief klein. Ruim de helft van de WGA'ers is hoofdkostwinner; bijna de helft van alle WGA'ers heeft een verdienende partner. Bijna 2 van de 10 WGA'ers is allochtoon. Ten opzichte van de totale Nederlandse beroepsbevolking betreffen de WGA'ers relatief veel vrouwen, ouderen en lager opgeleiden. Dit betekent dat deze drie groepen dus een relatief groot risico op WGA-instroom hebben.

Aandoening aan bewegingsapparaat en psychische klachten meest voorkomend

De meest voorkomende aandoeningen onder de WGA-instromers betreffen aandoeningen aan botten/spieren/gewrichten en psychische klachten. Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk komen 'andere klachten' relatief vaak voor. Bijna de helft van de WGA'ers geeft aan dat hun klachten geen gevolg zijn van het werk dat zij deden vóór de ziekmelding. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk zijn het vaakst van mening dat hun klachten (deels) veroorzaakt zijn door het werk.

Gezondheid wordt gemiddeld als (vrij) slecht ervaren; gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk zijn relatief negatief

Op de verschillende meetmomenten ervaart minder dan een kwart van de WGA'ers hun gezondheid als redelijk tot (zeer) goed. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk zijn daarbij het meest positief. Het aandeel WGA'ers dat de gezondheid als 'slecht' ervaart is in de periode tussen 4 en 20 maanden na de WIA-uitslag afgenomen (van ruim eenderde tot een kwart). Terugkijkend in de tijd geven de WGA'ers echter relatief vaak aan dat hun gezondheid verslechterd is. Dit betreft relatief veel gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk. Laatstgenoemde groep verwacht ook vaker dan anderen dat hun klachten zullen verergeren. Hierbij speelt een rol dat degenen met de beste ervaren gezondheid bij de meting na 20 maanden, doorgestroomd zijn naar de categorie 'werkend' (het 'healthy worker effect'). Mogelijk speelt daarnaast dat de arbeidsloze status de gezondheidsbeleving in negatieve zin beïnvloedt, maar andersom kan ook de negatievere gezondheidsbeleving eraan bijdragen dat ze nog geen werk hebben.

4 ONTWIKKELING IN DE WERKSITUATIE

In dit hoofdstuk komt de ontwikkeling in de werksituatie van de WGA'ers aan de orde. Eerst wordt, om een kader te schetsen, ingegaan op de werkmogelijkheden en -verwachtingen ten aanzien van de WGA'ers en de communicatie vanuit UWV hieromtrent. In de navolgende paragrafen worden de enquêteresultaten beschreven betreffende de werksituatie en de ontwikkeling daarin. Er wordt beschreven in hoeverre de WGA'ers op de verschillende peilmomenten (van vóór de ziekmelding tot 20 maanden na de WIA-uitslag) werkzaam zijn en waar: bij de oude of bij een nieuwe werkgever. Ook worden de veranderingen in de werksituatie vanaf de WIA-beoordeling tot 20 maanden na de WIA-uitslag in kaart gebracht. Vervolgens worden voor de werkenden de kenmerken van hun werk beschreven en voor de niet-werkenden hun verwachtingen omtrent werkhervatting. Ten slotte wordt ingegaan op in hoeverre de WGA'ers het dienstverband bij hun oude werkgever hebben behouden. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een concluderende paragraaf.

4.1 Werkmogelijkheden en communicatie UWV hieromtrent

Melding werkmogelijkheden

Bij de eerste beoordeling van de mate van arbeidsongeschiktheid en ook bij latere herbeoordelingen ontvangt de cliënt een beschikking waarin de mate van arbeidsongeschiktheid staat vermeld. Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten¹⁷ wordt expliciet vermeld dat UWV van mening is dat er mogelijkheden zijn tot werken: *'U heeft met de arbeidsdeskundige besproken dat u nog wel kunt werken, maar dat u vanwege uw gezondheid minder kunt verdienen dan voorheen. Het is belangrijk dat u er alles aan doet om aan het werk te blijven of om werk te vinden. UWV ondersteunt u hierbij.'*

Afspraken over re-integratie

Onderdeel van de claimbeoordeling WIA is een gesprek met de arbeidsdeskundige. Wanneer een cliënt mogelijkheden heeft om te kunnen werken¹⁸ wordt dit besproken met de arbeidsdeskundige. De uitkomst van dit gesprek wordt vastgelegd in de re-integratievisie, waarin de 'kortste weg naar werk' wordt beschreven. Deze afspraken worden in de vorm van een beschikking met de klant ge-

¹⁷ Van de volledig arbeidsongeschikten wordt geen directe re-integratieactiviteit verwacht.

¹⁸ Dit geldt in elk geval voor alle gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers. Van de volledig arbeidsongeschikte WGA'ers wordt verwacht dat zij terugkeren naar werk zodra de gezondheid dit toelaat.

deeld. Op grond van de wet WIA is UWV verplicht voor elke WGA'er een re-integratievisie op te stellen, ongeacht of een traject wordt ingezet. Op deze wijze kunnen er geen misverstanden bestaan over de visie van UWV op de mogelijkheden tot werken, de weg die de cliënt daartoe af moet leggen en de eventuele ondersteuning die UWV daarbij biedt. Bij onduidelijkheid over zijn of haar mogelijkheden tot werken kan de cliënt bellen met UWV; dit wordt ook aangegeven in de beschikking.

Op grond van de re-integratievisie wordt, als dit nodig en – gegeven de gezondheid van de cliënt – mogelijk is, een re-integratietraject ingezet, dat moet leiden tot een terugkeer in werk. Wanneer na afloop van dit traject de doelstelling onverhoopt niet is bereikt, kan dit leiden tot een bijgestelde re-integratievisie. Ook hiervan wordt de cliënt op de hoogte gesteld. De laatste versie van de re-integratievisie geeft zodoende altijd het actuele beeld van de visie van UWV op de mogelijkheden van de cliënt.

4.2 Werksituatie vóór de ziekmelding

In het navolgende wordt ingegaan op de werksituatie van de WGA'ers op verschillende peilmomenten, gebaseerd op de enquêteresultaten. We beginnen bij de werksituatie vóór de ziekmelding.

Merendeel had vast dienstverband vóór de ziekmelding

Het grootste deel van de WGA'ers (87 procent) had vóór de ziekmelding één of meer dienstverbanden. De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers met werk¹⁹ hadden vóór hun ziekmelding vaker een dienstverband dan cliënten in de andere groepen. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk en de volledig arbeidsongeschikten hadden het vaakst een WW-uitkering²⁰. Zie tabel 4.1.

Van degenen met een dienstverband vóór de ziekmelding had ruim driekwart een vast dienstverband. Dit was het vaakst het geval bij gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk; hier was voor 91 procent het dienstverband vast.

¹⁹ Betreft de werksituatie ten tijde van de eerste meting (4 maanden na de WIA-uitslag).

²⁰ Dit betreft een deel van de vangnetters. Zie hiervoor verder hoofdstuk 7.

Tabel 4.1 Dienstverband vóór de ziekmelding (gemeten 4 maanden na de WIA-uitslag)

	volledig ao (n = 631)	gedeeltelijk ag met werk (n = 175)	gedeelt. ag zonder werk (n = 174)	totaal (n = 980)
<i>aantal dienstverbanden *</i>				
één	82%	92%	76%	83%
twee of meer	4%	2%	8%	4%
geen, WW	10%	3%	13%	9%
geen, anders	3%	2%	2%	3%
anders	1%	1%	1%	1%
<i>indien dienstverband: soort *</i>				
vast dienstverband	77%	91%	67%	78%
kort tijdelijk dienstverband (< ½ jaar)	4%	0%	3%	3%
middellang tijdelijk dienstverband	14%	4%	25%	14%
lang tijdelijk dienstverband (> 2 jaar)	2%	3%	5%	3%
anders	4%	2%	1%	3%
<i>werkte *</i>				
via uitzendbureau	8%	1%	8%	7%
via gesubsidieerde arbeid	2%	0%	5%	2%
in WSW-dienstverband	2%	4%	1%	2%
in een reguliere baan	84%	93%	81%	85%
als zelfstandige	0%	1%	0%	0%
anders	3%	1%	5%	3%
<i>gemiddeld aantal werkuren per week</i>				
	35	36	37	36
<i>aantal werkuren per week</i>				
minder dan 20 uur	8%	5%	7%	7%
20-35 uur	30%	29%	28%	30%
36 uur of meer	62%	66%	65%	63%

* p < 0,05

Meerderheid werkzaam in een reguliere baan

Van alle WGA'ers werkte 85 procent vóór de ziekmelding in een reguliere baan. Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk was dit vaker het geval dan bij de volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk. Van laatstgenoemde twee groepen werkte 8 procent destijds via een uitzendbureau²¹. De WGA'ers werkten vóór hun ziekmelding gemiddeld 36 uur per week. Daarvan werkte 63 procent fulltime (minstens 36 uur per week).

Kenmerken oude werkgever

Veel WGA-instromers waren vóór hun ziekmelding werkzaam in de gezondheids- en welzijnszorg (16 procent), de industrie (15 procent) en de handel (14 procent). Binnen de totale Nederlandse beroepsbevolking is het aandeel dat in deze sectoren werkt vergelijkbaar.

Ongeveer de helft van alle WGA-instromers werkte vóór de ziekmelding in een bedrijf met minder dan 50 werknemers²².

Aard van de werkzaamheden

Voor 42 procent van de WGA-instromers was hun oude werk regelmatig lichamelijk zwaar en voor 34 procent regelmatig psychisch zwaar. Verder werkte 38 procent van de WGA'ers in het oude werk regelmatig achter een beeldscherm. Werken in een hoog tempo kwam bij 63 procent van alle WGA'ers regelmatig voor in het oude werk. Ruim de helft (53 procent) moest in het oude werk regelmatig onder hoge tijdsdruk werken. Bijna eenderde van alle WGA'ers moest in het oude werk vaak op onregelmatige tijden werken. Ten opzichte van de totale Nederlandse beroepsbevolking deden de WGA-instromers relatief vaak lichamelijk zwaar werk, werkten ze in een hoog tempo en onder hoge tijdsdruk²³.

Gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk deden relatief vaak beeldschermwerk. De volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk deden relatief vaak lichamelijk zwaar werk en werkten op onregelmatige tijden.

²¹ Zie vorige voetnoot.

²² Bij kleinere bedrijven is de kans op werkhervatting over het algemeen minder groot dan bij grotere bedrijven.

²³ Bij de totale Nederlandse beroepsbevolking kwam lichamelijk zwaar werk, werk in hoog tempo en werk onder hoge tijdsdruk bij respectievelijk 20, 41 en 32 procent regelmatig voor. Beeldschermwerk komt relatief weinig voor onder de WGA-instromers; bij de totale Nederlandse beroepsbevolking kwam dit bij 47 procent regelmatig voor (bron: CBS Statline, betreft cijfers over 2004).

4.3 Ontwikkeling in de werksituatie sinds de ziekmelding

Tabel 4.2 toont de werksituatie van de volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten in de loop der tijd, beginnend bij de situatie vóór de ziekmelding en eindigend 20 maanden na ontvangst van de WIA-beschikking. Er zijn zes peilmomenten. De eerste vier peilmomenten zijn bevraagd tijdens de eerste meting, dus deels terugkijkend in de tijd. Steeds is weergegeven in hoeverre de WGA'ers op de verschillende peilmomenten werkten bij hun oude werkgever of een nieuwe werkgever, of op dat moment niet werkten.

Totale groep tussen ziekmelding en WIA-beoordeling meestal gestopt met werk
Tot 4 maanden na ontvangst van de WIA-beschikking nam het totale aandeel werkende WGA'ers per peilmoment steeds verder af. Het grootste deel kwam in een niet-werkende positie terecht in de periode tussen ziekmelding en WIA-beoordeling. Op het voorlaatste peilmoment, 8 maanden na de WIA-beschikking, is de afname van het aandeel werkenden omgeslagen naar een lichte toename. Op het laatste peilmoment, 20 maanden na de WIA-beschikking, blijkt dat de stijging heeft doorgezet. Het aandeel werkenden ligt bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten dan duidelijk hoger dan op het moment van de WIA-beoordeling, bij de volledig arbeidsongeschikten lager.

Aandeel werkenden gestegen tussen 4 en 20 maanden na de WIA-uitslag
Vier maanden na de WIA-beschikking is 23 procent van de WGA'ers werkzaam²⁴; 18 procent is bij de vroegere werkgever werkzaam (waar ze werkten toen ze zich ziek meldden) en 5 procent bij een nieuwe werkgever. Van de volledig arbeidsongeschikten is dan 9 procent werkzaam en van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten 49 procent²⁵. Vier maanden later is het aandeel werkenden nog niet veel toegenomen. Nog een jaar later, 20 maanden na de WIA-uitslag, het aandeel werkenden meer gestegen. Dit kan mede het gevolg zijn van het feit dat effecten van re-integratietrajecten doorgaans pas later in de tijd zichtbaar worden. Op dat moment is 29 procent van de WGA'ers werkzaam, waarvan nog steeds 18 procent bij de vroegere werkgever en 11 procent bij een nieuwe werkgever. Van de volledig arbeidsongeschikten is dan 14 procent werkzaam en van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten 65 procent. Tussen 4 en 20 maanden na de WIA-uitslag is bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten het aandeel werkenden dus flink toegenomen, met 16 procentpunten, en bij de volledig arbeidsongeschikten met 5 procentpunten. Zie ook tabel 4.2.

²⁴ Hiermee wordt bedoeld dat ze daadwerkelijk aan het werk zijn. Dit is niet hetzelfde als het hebben van een dienstverband; hierop wordt in paragraaf 4.6 nader ingegaan.

²⁵ Ten opzichte van de WAO-instromers van 2001 is het aandeel werkenden lager. Zie bijlage 3 voor een nadere vergelijking met de WAO-instromers.

Tabel 4.2 Werksituatie op zes peilmomenten

	volledig ao	gedeeltelijk ag	totaal
vóór ziekmelding	<i>(n = 631)</i>	<i>(n = 349)</i>	<i>(n = 980)</i>
werkt bij oude werkgever	86%	89%	87%
werkt niet	14%	11%	13%
tussen ziekmelding en WIA-beoordeling*			
werkt bij oude werkgever	27%	50%	35%
werkt bij nieuwe werkgever	2%	5%	3%
werkt niet	71%	45%	62%
op moment WIA-beoordeling*			
werkt bij oude werkgever	18%	47%	28%
werkt bij nieuwe werkgever	2%	5%	3%
werkt niet	80%	48%	69%
4 maanden na WIA-uitslag*			
werkt bij oude werkgever	7%	39%	18%
werkt bij nieuwe werkgever	2%	10%	5%
werkt niet	91%	51%	77%
8 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 506)</i>	<i>(n = 262)</i>	<i>(n = 768)</i>
werkt bij oude werkgever	7%	42%	18%
werkt bij nieuwe werkgever	3%	10%	6%
werkt niet	90%	48%	76%
20 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 415)</i>	<i>(n = 198)</i>	<i>(n = 613)</i>
werkt bij oude werkgever	7%	46%	18%
werkt bij nieuwe werkgever	7%	19%	11%
werkt niet	86%	35%	71%

* $p < 0,05$

Werkenden meestal bij oude werkgever werkzaam, maar stijging aandeel werkenden betreft nieuwe werkgever

Het grootste deel van de werkzamen werkt bij de oude werkgever, waar ze al werkten toen ze zich ziek meldden. Dit geldt op alle drie meetmomenten²⁶. Het aandeel dat werkzaam is bij een nieuwe werkgever is echter toegenomen. Tussen 4 en 20 maanden na de WIA-uitslag is het aandeel dat bij een nieuwe werkgever werkt gestegen van 5 naar 11 procent, terwijl het aandeel dat bij de oude werkgever werkt ongeveer 18 procent is gebleven. Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is de toename van het aandeel werkenden voor een groot deel, en bij de volledig arbeidsongeschikten bijna volledig, toe te schrijven aan hervatters bij een nieuwe werkgever. Bij de volledig arbeidsongeschikten zijn dit merendeels mensen die als zelfstandige aan de slag zijn gegaan.

Wie behouden werk en wie vinden nieuwe werkgever?

De gedeeltelijk arbeidsgeschikten die 20 maanden na de WIA-uitslag bij de oude werkgever aan het werk zijn, betreffen relatief veel 45-plussers. Zij hebben relatief vaak een werkgever die zowel voor als na de WIA-beoordeling begeleiding naar werk aangeboden heeft. De volledig arbeidsongeschikten die bij de oude werkgever werkzaam zijn gebleven, hebben relatief vaak een hoog opleidingsniveau (hbo +). Ook zij hebben vaak zowel voor als na de WIA-beoordeling begeleiding gehad van de werkgever om weer aan het werk te komen.

De gedeeltelijk arbeidsgeschikten met een nieuwe werkgever, zijn vaak jonger dan 45 jaar en ervaren hun gezondheid beter dan gemiddeld. Zij zijn relatief vaak vangnetter. Tijdens of na de WIA-beoordeling is bij hen relatief vaak met UWV afgesproken dat zij begeleiding krijgen bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding. De volledig arbeidsongeschikten met een nieuwe werkgever onderscheiden zich niet duidelijk op achtergrondkenmerken als leeftijd, geslacht of opleidingsniveau.

Welke hulp heeft men ervaren om aan werk bij een nieuwe werkgever gekomen?

De WGA'ers die 20 maanden na de WIA-uitslag bij een nieuwe werkgever werken, hebben zelf vaak hulp ervaren van een re-integratiebedrijf (27 procent) en/of van familie, vrienden of kennissen (26 procent) om aan dit werk gekomen. Andere manieren waarop men aangeeft aan dit werk te zijn gekomen, zijn veelal: via open sollicitaties (19 procent), met hulp van UWV (12 procent) of een uitzendbureau (11 procent)²⁷.

²⁶ Dit betekent impliciet dat het grootste deel van de werkzamen (na de WIA-beoordeling) geen vangnetter is. Nu is het aandeel vangnetters sowieso kleiner dan het aandeel niet-vangnetters, maar het aandeel werkenden is bij de vangnetters ook kleiner dan bij de niet-vangnetters. Zie verder paragraaf 7.3.

²⁷ Dit betreft de door de WGA'ers ervaren bijdrage van verschillende instanties aan het verkrijgen van de nieuwe baan. Dit zegt bijvoorbeeld niets over het werkelijke aandeel dat hierbij (direct of indirect) hulp heeft gekregen van UWV. Zo worden re-integratiebedrijven vaak ingeschakeld

Wie zijn na 20 maanden niet werkzaam?

De gedeeltelijk arbeidsgeschikten die 20 maanden na de WIA-uitslag *niet* werkzaam zijn, betreffen relatief veel vangnetters. Zo'n 54 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikte vangnetters is dan niet werkzaam, versus 26 procent van de niet-vangnetters²⁸. Bij de niet-vangnetters heeft de oude werkgever in hun beleving vaker geen begeleiding naar werk geboden dan bij de werkenden. De niet-werkzame gedeeltelijk arbeidsgeschikten kenmerken zich verder door een relatief slecht ervaren gezondheid.

De volledig arbeidsongeschikten die na 20 maanden niet werkzaam zijn, onderscheiden zich van de werkenden op dezelfde kenmerken als bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten.

Op basis van de 'constante groep', dat wil zeggen de respondenten die aan alle drie metingen hebben meegewerkt, is daarnaast onderzocht wat degenen kenmerkt die op meerdere peilmomenten wel of niet werkzaam zijn of na verloop van tijd worden. Hierop gaan we nu nader in.

Wie hebben tijdens de wachttijd WIA en daarna niet gewerkt?

Van de WGA'ers die tijdens de wachttijd (tussen de ziekmelding en de WIA-beoordeling) niet gewerkt hebben (57 procent, dit betreft 231 personen uit de constante groep), blijft 81 procent tot 20 maanden na de WIA-uitslag in een niet-werkende situatie. De overige 19 procent hervat het werk op enig moment (maar niet altijd blijvend). De WGA'ers die tijdens de wachttijd WIA en daarna niet gewerkt hebben, zijn gemiddeld lager opgeleid dan degenen die na de wachttijd (op enig moment) wél werkten. Zij beoordelen hun gezondheid 20 maanden na de WIA-uitslag vaker als slecht en verwachten vaker dat hun gezondheid in het komende jaar (verder) zal verslechteren, of weten niet wat te verwachten wat de ontwikkeling van hun gezondheid betreft.

Wie stoppen er met werken na de WIA-beoordeling en wie hervatten het werk?

De groep die vóór de WIA-beoordeling *wel* werkte, maar erna *niet*²⁹, bestaat voor driekwart uit volledig arbeidsongeschikten. Zij hadden, vlak voordat zij de WIA-beoordeling kregen, relatief vaak een dienstverband in een reguliere baan. Ook geven zij naar verhouding vaak aan dat zij alleen vóór de WIA-beoordeling begeleiding aangeboden hebben gekregen (door de oude werkgever) om weer aan het werk te komen.

door UWV, en kan UWV ook op andere manieren indirect hulp hebben geboden (bijvoorbeeld bij inschrijving bij een uitzendbureau of het verrichten van open sollicitaties).

²⁸ Zie hoofdstuk 7 voor een nadere beschrijving van de vangnetters versus de niet-vangnetters.

²⁹ Dit betreft 104 personen.

De groep die vóór de WIA-beoordeling *niet* werkte, maar erna *we*³⁰, bestaat uit ongeveer even veel volledig arbeidsongeschikten als gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Zij waren vóór de WIA-beoordeling relatief vaak oproep- of uitzendkracht of hadden geen dienstverband (waren vangnetter). Zij beoordelen hun gezondheid na de WIA-uitslag relatief positief. Relatief vaak is tijdens of na de WIA-beoordeling met UWV afgesproken dat ze begeleiding naar werk krijgen.

Individuele veranderingen in de werksituatie

In deze paragraaf is de ontwikkeling van de werksituatie in de loop der tijd weergegeven. Wie meer inzicht wil krijgen in de onderlinge *verschuivingen per persoon* sinds de WIA-beoordeling (hoeveel mensen gaan in de loop der tijd van een werkende naar een niet-werkende situatie en andersom), voor de volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten afzonderlijk, wordt verwezen naar bijlage 4.

4.4 Kenmerken werksituatie op drie enquêtemomenten

We gaan nu nader in op de werkende WGA'ers op de drie enquêtemomenten: wat zijn de kenmerken van hun werksituatie? We richten ons hierbij weer op de werkenden binnen de totale groep respondenten, dus niet meer enkel op de 'constante groep'.

Merendeel werkenden werkt minder uren dan bij ziekmelding

Zo'n 4 maanden na de WIA-uitslag is tweederde van de werkende WGA'ers minder uren dan bij de ziekmelding werkzaam (gemiddeld werkt men 19 uur per week). Ruim eenderde werkt in een andere functie en ruim een kwart heeft minder taken dan bij de ziekmelding. Deze verhoudingen zijn 8 en 20 maanden na de WIA-uitslag min of meer hetzelfde. Bij 4 en 8 maanden na de WIA-uitslag werkt ongeveer 1 op de 5 op therapeutische basis; 20 maanden na de WIA-uitslag is dit nog maar de helft hiervan. Zie tabel 4.3. Volledig arbeidsongeschikten werken vaker dan gedeeltelijk arbeidsgeschikten op therapeutische basis.

³⁰ Dit betreft 41 personen.

Tabel 4.3 Huidige werksituatie en werkuren, op enquêtemoment (werkenden)

	4 maanden na WIA-uitslag			8 maanden na WIA-uitslag			20 maanden na WIA-uitslag		
	voll.ao m.werk (n = 63)	ged.ag m.werk (n = 175)	totaal wer- kenden (n = 238)	voll.ao m.werk (n = 56)	ged.ag m.werk (n = 141)	totaal wer- kenden (n = 197)	voll.ao m.werk (n = 63)	ged.ag m.werk (n = 130)	totaal wer- kenden (n = 193)
<i>situatie (meerdere antwoorden mogelijk)</i>									
werkt op therapeutische basis	36%	16%	22%	33%	15%	21%	22%	5%	11%
werkt in een andere functie dan bij ziekmelding	27%	42%	37%	41%	34%	36%	27%	35%	33%
werkt minder uren dan bij ziekmelding	43%	78%	66%	68%	77%	74%	46%	73%	64%
werkt met minder taken dan bij ziekmelding	18%	31%	27%	26%	23%	24%	18%	22%	21%
doet volledig oude werk	1%	4%	3%	1%	5%	4%	12%	6%	8%
werkt als zelfstandige	-	-	-	-	-	-	7%	3%	4%
<i>werkt bij*</i>									
de oude werkgever	78%	79%	79%	66%	80%	76%	46%	70%	63%
een nieuwe werkgever	22%	21%	21%	34%	20%	24%	54%	30%	37%
<i>gemiddeld aantal werkuren per week</i>									
	16	20	19	18	18	18	20	20	20
<i>aantal werkuren per week</i>									
minder dan 12 uur	41%	10%	18%	34%	17%	21%	29%	11%	17%
12-19 uur	24%	29%	28%	21%	36%	32%	24%	27%	26%
20-35 uur	25%	56%	48%	37%	41%	40%	30%	53%	46%
36 uur of meer	10%	5%	7%	8%	6%	6%	17%	8%	11%

* p < 0,05

Klein deel doet 'volledig oude werk' of is als zelfstandige begonnen

Van alle WGA'ers die 20 maanden na de WIA-uitslag aan het werk zijn, zegt 8 procent – ondanks hun beperkingen – volledig het oude werk te doen³¹; dit is

³¹ Wellicht is een lagere loonwaarde de reden waarom ze dan toch een WGA-uitkering krijgen. Ook kan het zijn dat men in de eigen beleving 'volledig het oude werk doet', maar dat er toch be-

meer dan in de voorgaande metingen. Het betreft relatief veel volledig arbeidsongeschikten³². Daarnaast zegt 4 procent van de werkende WGA'ers 20 maanden na de WIA-uitslag (weer met name de volledig arbeidsongeschikten) als zelfstandige aan de slag te zijn gegaan³³. Voor hen is werken als zelfstandige waarschijnlijk aantrekkelijk vanwege de mogelijkheid om zelf de werkzaamheden en de uren dat men werkt te bepalen.

Aandeel werkenden bij nieuwe werkgever stijgt

Vier maanden na de WIA-uitslag is 79 procent van de werkenden werkzaam bij hun vroegere werkgever (waar ze ook werkten ten tijde van hun ziekmelding) en 21 procent bij een nieuwe werkgever. Degenen die het werk hervat hebben in de periode daarna, gaan veelal bij een nieuwe werkgever aan de slag (zie ook paragraaf 4.3). Het relatieve aandeel dat bij de nieuwe werkgever werkt³⁴ is in de loop der tijd dan ook toegenomen, tot 37 procent ten tijde van 20 maanden na de WIA-uitslag. Deze stijging heeft zich bij de volledig arbeidsongeschikten in sterkere mate voorgedaan dan bij de gedeeltelijk arbeidsongeschikten; de helft van deze kleine groep werkt dan bij een nieuwe werkgever.

Werkenden bij een nieuwe werkgever: overstap gemiddeld 8 maanden na uitslag
WGA'ers die 20 maanden na de WIA-uitslag aan het werk waren bij een nieuwe werkgever, werkten daar op dat moment gemiddeld sinds een jaar (de meesten korter). Dit betekent, gemiddeld, dat voor hen de overstap naar een nieuwe werkgever circa 8 maanden na de WIA-uitslag volgde.

Meeste werkenden hebben vast dienstverband en werken in een reguliere baan

Vier maanden na de WIA-uitslag heeft driekwart van de werkende WGA'ers een vast dienstverband. Twintig maanden na de WIA-uitslag heeft ruim tweederde een vast dienstverband; gedeeltelijk arbeidsongeschikten vaker dan volledig arbeidsongeschikten (zie tabel 4.4). Met name bij de volledig arbeidsongeschikten is het aandeel wel gedaald sinds 4 maanden na de WIA-uitslag. Deze daling komt deels door de instroom van nieuwe werkhervatters: zij starten in de regel niet met een vast dienstverband. Van de werkenden die vóór de ziekmelding een vast

paalde aanpassingen in de aard of omvang van het werk gemaakt zijn.

³² Als onvoldoende vaststaat dat iemand duurzaam inkomsten uit arbeid zal kunnen verwerven, kan UWV besluiten bij werkhervatting herziening of intrekking van de uitkering gedurende een bepaalde periode achterwege te laten. De inkomsten uit arbeid die de werknemer in deze periode ontvangt, worden dan in mindering gebracht op de uitkering.

³³ In de eerdere metingen kwam het dermate weinig voor dat men als zelfstandige aan de slag was gegaan, dat dit niet als afzonderlijke categorie aangemerkt is.

³⁴ Degenen die als zelfstandige aan de slag zijn gegaan werken niet weer bij de oude werkgever, en zijn daarom ingedeeld bij werkenden bij een nieuwe werkgever.

dienstverband hadden, had 83 procent dat nog ten tijde van de derde meting (niet in tabel).

De meerderheid (rond de 80 procent) van de werkende WGA'ers werkt op de verschillende meetmomenten in een reguliere baan. Het aandeel dat via een uitzendbureau werkt of als zelfstandige, is in de loop van de tijd wel iets gestegen, vooral bij de volledig arbeidsongeschikten.

Tabel 4.4 Soort dienstverband, op enquêtemoment (werkenden)

	4 maanden na WIA-uitslag			8 maanden na WIA-uitslag			20 maanden na WIA-uitslag		
	voll.ao m.werk (n = 63)	ged.ag m.werk (n = 175)	totaal wer- kenden (n = 238)	voll.ao m.werk (n = 56)	ged.ag m.werk (n = 141)	totaal wer- kenden (n = 197)	voll.ao m.werk (n = 63)	ged.ag m.werk (n = 130)	totaal wer- kenden (n = 193)
<i>soort dienstverband*</i>									
vast dienstverband	70%	79%	76%	59%	80%	74%	53%	75%	68%
kort tijdelijk dienstverband (< ½ jaar)	0%	2%	2%	3%	4%	4%	10%	4%	6%
middellang tijdelijk dienstverband	10%	9%	9%	20%	9%	12%	18%	14%	15%
lang tijdelijk dienstverband (> 2 jaar)	0%	1%	0%	0%	1%	0%	6%	3%	4%
anders ³⁵	21%	10%	13%	18%	6%	9%	14%	4%	8%
<i>werkt</i>									
via uitzendbureau	2%	2%	2%	0%	4%	3%	9%	4%	6%
via gesubsidieerde arbeid	3%	1%	2%	0%	2%	2%	0%	1%	0%
in WSW-dienstverband	5%	4%	5%	9%	4%	5%	6%	7%	6%
als zelfstandige	3%	3%	3%	0%	3%	2%	11%	6%	8%
in een reguliere baan	80%	85%	84%	91%	85%	86%	69%	82%	78%
anders	7%	3%	4%	0%	2%	2%	6%	0%	2%

* p < 0,05

Bij grotere of kleinere bedrijven werkzaam?

Vóór de ziekmelding was ongeveer de helft van alle WGA'ers werkzaam in een bedrijf met minder dan 50 werknemers (zie paragraaf 4.2). Zoals tabel 4.5 laat zien, is 8 maanden na de WIA-uitslag 41 procent van de werkenden in zo'n kleiner bedrijf werkzaam. Nog een jaar later is dit 46 procent. Hieruit valt af te lei-

³⁵ Inclusief zelfstandigen (zie ook tabel 4.2).

den dat binnen kleinere bedrijven in eerste instantie (tussen de ziekmelding en eerste periode na de WIA-uitslag) de uitval relatief groot is, maar dat na verloop van tijd (vanaf 8 maanden na de WIA-uitslag) werkhervatting hier juist vaker plaatsvindt. Meestal gaat het dan om een nieuwe werkgever.

Personen die bij de oude werkgever zijn gebleven, zijn vaker werkzaam bij een groot bedrijf – hetgeen aansluit bij de veronderstelling dat grotere werkgevers meer mogelijkheden hebben voor re-integratie.

Tabel 4.5 Bedrijfsomvang werkgever, op enquêtemoment (werkenden)

	8 maanden na WIA-uitslag			20 maanden na WIA-uitslag		
	wer- kend bij oude werk- gever (n = 146)	wer- kend bij nieuwe werk- gever (n = 39)	totaal wer- kenden (n = 185)	wer- kend bij oude werk- gever (n = 118)	wer- kend bij nieuwe werk- gever (n = 58)	totaal wer- kenden (n = 176)
<i>bedrijfsomvang*</i>						
1-9 werknemers	7%	50%	18%	12%	45%	24%
10-49 werknemers	24%	20%	23%	22%	21%	22%
59-99 werknemers	14%	16%	14%	15%	7%	12%
100-499 werknemers	24%	10%	20%	17%	19%	18%
500 of meer werknemers	31%	5%	24%	34%	9%	25%

* $p < 0,05$

De aard van de vroegere werkzaamheden en de sector waar men werkzaam was, zijn niet bepalend voor de plek waar men 8 of 20 maanden na de WIA-uitslag werkzaam is (bij de oude of een nieuwe werkgever).

4.5 Verwachtingen van niet-werkende WGA'ers

Ruim een kwart van niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten bij 20 maanden denkt (misschien) te kunnen werken

Van de WGA'ers die 8 maanden na de WIA-beschikking *niet* werkzaam zijn, denkt 9 procent van de volledig arbeidsongeschikten en 38 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten 'zeker' of 'misschien' op korte termijn betaald werk te kunnen doen. Een jaar later, 20 maanden na de WIA-uitslag, is dit aandeel bij de dan niet-werkende volledig arbeidsongeschikten nog even groot en bij de niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten 27 procent (zie tabel 4.6).

Tabel 4.6 Verwachting ten aanzien van werken (niet-werkenden)

	8 maanden na WIA-uitslag			20 maanden na WIA-uitslag		
	volledig ao zonder werk (n = 450)	gedeel- telijk ag zonder werk (n = 121)	totaal niet- werken- den (n = 571)	volledig ao zonder werk (n = 352)	gedeel- telijk ag zonder werk (n = 68)	totaal niet- werken- den (n = 420)
<i>Zou u op korte termijn in staat zijn om betaald werk te doen?*</i>						
ja, zeker	2%	19%	6%	3%	8%	4%
misschien	7%	19%	9%	6%	19%	8%
nee	78%	41%	70%	78%	55%	74%
ik weet het niet	13%	21%	15%	13%	19%	14%
<i>Indien op korte termijn niet in staat om betaald werk te doen, redenen daarvoor:**</i>						
vanwege gezondheid	97%	100%	97%	97%	92%	96%
vanwege andere persoonlijke omstandigheden (bijv. thuis-situatie)	5%	0%	5%	6%	5%	6%
vanwege leeftijd	5%	15%	7%	8%	22%	9%
denkt geen kans te maken op de arbeidsmarkt	6%	9%	6%	8%	11%	8%
wil eerst opleiding/traject af-maken	2%	0%	1%	1%	0%	1%

* p < 0,05

** meerdere antwoorden mogelijk

Ruim de helft van alle WGA'ers verwacht voorlopig nog niet aan werk te kunnen

Van de niet-werkende WGA'ers bij 8 maanden verwacht 70 procent *niet* op korte termijn in staat te zijn om betaald werk te doen. Een jaar later is dit 74 procent. Dit komt voor beide peilmomenten neer op 53 procent van de *totale* responsgroep WGA'ers (niet in tabel).

De niet-werkenden die niet verwachten op korte termijn te kunnen werken, betreffen met name volledig arbeidsongeschikten, ouderen (45+), laag opgeleiden, personen die hun gezondheid als wisselend of slecht ervaren en degenen die aangeven dat hun gezondheid in het afgelopen jaar is verslechterd.

Gezondheid belangrijkste belemmering om te kunnen werken

De veruit voornaamste reden dat men nog niet in staat is om te werken is ‘vanwege de gezondheid’. Deze reden wordt door vrijwel alle WGA’ers genoemd die zichzelf niet tot werk in staat achten (zie tabel 4.6). Minder genoemde redenen zijn de leeftijd, de verwachting geen kans te maken op de arbeidsmarkt en andere persoonlijke omstandigheden. Een lopend traject wordt nauwelijks als reden genoemd om niet te kunnen werken.

Aandeel dat niet verwacht te kunnen werken onder niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten gestegen

Bij de niet-werkende volledig arbeidsongeschikten is het aandeel dat zichzelf niet op korte termijn in staat acht te werken op beide meetmomenten 78 procent. Dit betreft op beide meetmomenten circa tweederde van alle volledig arbeidsongeschikten (69 respectievelijk 66 procent).

Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk – die wel tot werken in staat zouden moeten zijn – is het aandeel dat niet verwacht op korte termijn te kunnen werken aanmerkelijk gestegen tussen 8 en 20 maanden (van 41 naar 55 procent). Wordt dit teruggerekend naar de totale groep gedeeltelijk arbeidsgeschikten (dus inclusief de – groter geworden groep – werkenden), dan is op beide peilmomenten circa 19 procent van alle gedeeltelijk arbeidsgeschikten niet werkzaam én verwacht ook niet op korte termijn te kunnen werken. Dit betekent dus dat het aandeel gedeeltelijk arbeidsgeschikten dat niet werkt en ook niet verwacht dit op korte termijn te kunnen doen, gelijk is gebleven; maar tevens dat het eigen perspectief op werk van het niet-werkende deel negatiever is geworden. Dit hangt samen met het feit dat degenen die eerder positief dachten over hun werkmogelijkheden deels inderdaad aan het werk zijn gegaan: van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk 8 maanden na de WIA-uitslag die aangaven ‘zeker’ op korte termijn aan het werk te kunnen, blijkt bijna de helft een jaar later aan het werk (allen bij een nieuwe werkgever). Ook hangt dit vermoedelijk samen met de bevinding dat binnen deze groep een relatief groot deel aangeeft dat de gezondheid verslechterd is (zie paragraaf 3.3).

4.6 Behoud van dienstverband

Circa eenderde van de WGA’ers heeft nog arbeidscontract bij oude werkgever

Van degenen die een arbeidscontract hadden op het moment van ziekmelding, is in de drie metingen nagegaan of ze dit nog steeds hebben. Vier maanden na de WIA-uitslag heeft 35 procent van de WGA’ers nog steeds een arbeidscontract. Dit aandeel is in de navolgende tijd licht gedaald, tot 31 procent omstreeks 20 maanden na de WIA-uitslag. Zie tabel 4.7.

Het aandeel is met name binnen de groep volledig arbeidsongeschikten gedaald. Van de volledig arbeidsongeschikten die 4 maanden na de WIA-beschikking nog een arbeidscontract hadden met de oude werkgever, had 74 procent dat 8 maanden na de beschikking nog (niet in tabel). Van de volledig arbeidsongeschikten die 8 maanden na de WIA-beschikking nog een arbeidscontract hadden met de oude werkgever, had een jaar later de helft dat nog steeds. Van de *gedeeltelijk* arbeidsgeschikten die vier maanden na de beschikking nog een arbeidscontract hadden bij de oude werkgever, had 8 maanden na de beschikking 94 procent dat nog. Van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten die 8 maanden na de beschikking nog een arbeidscontract hadden bij de oude werkgever, heeft 20 maanden na de beschikking 93 procent dat nog steeds.

Tabel 4.7 Behoud van arbeidscontract bij de oude werkgever (exclusief degenen die ten tijde van de ziekmelding geen werkgever hadden)

	volledig ao met werk	volledig ao zonder werk	gedeelte- lijk ag met werk	gedeelte- lijk ag zonder werk	totaal
4 maanden na WIA-uitslag*	(n = 61)	(n = 511)	(n = 170)	(n = 148)	(n = 890)
nog steeds arbeidscontract	76%	21%	80%	18%	35%
geen arbeidscontract meer	24%	79%	20%	82%	65%
8 maanden na WIA-uitslag*	(n = 53)	(n = 359)	(n = 128)	(n = 99)	(n = 639)
nog steeds arbeidscontract	52%	18%	85%	18%	34%
geen arbeidscontract meer	48%	82%	15%	82%	66%
20 maanden na WIA-uitslag*	(n = 56)	(n = 254)	(n = 117)	(n = 50)	(n = 477)
nog steeds arbeidscontract	52%	10%	72%	19%	31%
geen arbeidscontract meer	48%	90%	28%	81%	69%

* p < 0,05

Meeste werkenden hebben nog arbeidscontract bij oude werkgever

Uit tabel 4.7 is af te leiden dat, 4 maanden na de WIA-uitslag, 80 procent van de *werkende* gedeeltelijk arbeidsgeschikten en driekwart van de werkende volledig arbeidsongeschikten nog een arbeidscontract met hun oude werkgever hebben. Bij de werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten is dit 16 maanden later bij bijna driekwart nog zo, bij de volledig arbeidsongeschikten is dit aandeel al 4 maanden later teruggelopen tot ruim de helft. De werkenden die geen arbeids-

contract met hun oude werkgever meer hebben, werken voor zover bekend bij een nieuwe werkgever (of als zelfstandige).

De *niet-werkenden* hebben doorgaans geen arbeidscontract meer met hun oude werkgever; dit was meestal reeds 4 maanden na de WIA-uitslag het geval. Dit geldt zowel voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikten als de volledig arbeidsongeschikten.

Ruim helft van groep zonder arbeidscontract is door oude werkgever ontslagen
Van alle WGA'ers die tijdens de laatste meting (20 maanden na de WIA-uitslag) geen arbeidscontract meer hebben bij hun oude werkgever, wordt in tabel 4.8 weergegeven wat de reden hiervoor is. Van deze WGA'ers zegt ruim de helft ontslagen te zijn; het merendeel van hen (87 procent) werkt 20 maanden na de WIA-uitslag niet. Daarnaast liep bij bijna een vijfde deel het (tijdelijke) arbeidscontract af. Circa 1 op de 6 zegt samen met de werkgever tot een beëindigingsovereenkomst (van het meestal vaste dienstverband) te zijn gekomen; volledig arbeidsongeschikten naar verhouding vaker dan gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Eén op de tien WGA'ers heeft geen arbeidscontract meer bij de oude werkgever wegens een faillissement of reorganisatie.

Tabel 4.8 Redenen voor verlies arbeidscontract bij de oude werkgever en aanvechten van ontslag (20 maanden na WIA-uitslag)

	volledig ao (n = 251)	gedeelte- lijk ag (n = 69)	totaal (n = 320)
<i>indien geen arbeidscontract meer met oude werkgever, reden daarvoor: (meerdere antwoorden mogelijk)</i>			
is door oude werkgever ontslagen	55%	56%	55%
heeft een andere werkgever gevonden	1%	6%	2%
het (tijdelijke) arbeidscontract liep af	20%	15%	19%
heeft zelf ontslag genomen	1%	0%	1%
zijn samen tot een beëindigingsovereenkomst gekomen	20%	9%	17%
faillissement/reorganisatie	8%	16%	10%
om andere reden geen arbeidscontract meer	0%	3%	1%
<i>bij ontslag door oude werkgever:</i>			
ontslag aangevochten	(n = 124) 34%	(n = 35) 39%	(n = 159) 35%
wil ontslag nog gaan aanvechten	2%	0%	2%
is niet van plan ontslag aan te vechten	64%	61%	63%

Wettelijk regime ten aanzien van ontslag

Tijdens de eerste twee ziektejaren geldt een wettelijke ontslagbescherming. Na afloop van deze twee jaar is het voor de werkgever mogelijk een ontslagaanvraag in te dienen via het CWI. In bepaalde situaties geldt de ontslagbescherming niet. Bijvoorbeeld als de werknemer ziek wordt nadat de aanvraag voor een verslagvergunning is gedaan. Daarnaast kan in de eerste twee ziektejaren in uitzonderingssituaties via het CWI of de kantonrechter ontslag aangevraagd worden, bijvoorbeeld indien er sprake is van een bedrijfs(onderdeel)sluiting of indien de zieke werknemer weigert mee te werken aan zijn re-integratie.

Wie worden er ontslagen?

Om meer inzicht te krijgen in het 'soort' mensen dat ontslagen wordt, zijn mensen die op het laatste meetmoment (20 maanden na de WIA-uitslag) nog een arbeidscontract hebben bij de oude werkgever vergeleken met mensen die dan geen arbeidscontract meer hebben bij de oude werkgever omdat ze ontslagen zijn³⁶. Uit deze vergelijking blijkt dat de volgende groepen WGA'ers relatief vaak ontslagen worden: vrouwen, volledig arbeidsongeschikten³⁷, personen die zich hebben ziek gemeld met psychische klachten en personen die hun gezondheid als slecht ervaren. De aard en ernst van de aandoening speelt dus mogelijk een rol bij het ontslag. De gezondheid vormt denkbaar relatief vaak een belemmering voor het verrichten van (ander) werk binnen de organisatie, waardoor door de werkgever eerder gekozen wordt voor ontslag. Daarnaast zijn relatief veel vrouwen ontslagen; dit hangt mogelijk samen met het gegeven dat een relatief groot deel van de ontslagenen (bijna een kwart) ten tijde van de ziekmelding in de gezondheids- en welzijnszorg werkte³⁸; hier werken relatief veel vrouwen. Het merendeel van alle ontslagenen is overigens 20 maanden na de WIA-uitslag niet werkzaam.

Eenderde vecht ontslag aan; dit levert meestal niets op

Naast de vraag in hoeverre ontslagen voorkomen, wenst UWV inzicht te verkrijgen in de mate waarin men dit ontslag aanvecht. Het blijkt dat ruim eenderde (35 procent) van de WGA'ers die ten tijde van 20 maanden na de WIA-uitslag

³⁶ Hierbij zijn mensen die geen arbeidscontract meer hebben bij de oude werkgever om een andere reden (zij zijn niet ontslagen of hadden bij ziekmelding reeds geen werkgever) buiten de vergelijking gehouden.

³⁷ Dit lijkt in tegenspraak met tabel 4.8, maar het betreft hier andere groepen (zie vorige voetnoot).

³⁸ Ten tijde van de ziekmelding was een relatief groot aandeel WGA-instromers in de gezondheids- en welzijnszorg werkzaam, maar een nog groter aandeel uit deze sector is ontslagen. Met andere woorden, in deze sector zijn relatief meer mensen ontslagen dan in andere sectoren. Uit de meetgegevens is hier niet direct een verklaring voor te geven. Hun gezondheidsklachten zijn bijvoorbeeld niet vaker werkgerelateerd dan bij anderen. Mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat hier relatief veel bezuinigingen en fusies hebben plaatsgevonden.

aangeven te zijn ontslagen door hun oude werkgever, zegt dit ontslag te hebben aangevochten. Zo'n 2 procent wil het ontslag nog gaan aanvechten (zie tabel 4.8).

Het aanvechten van het ontslag heeft voor driekwart niets opgeleverd: zij zijn alsnog ontslagen en hebben geen ontslagvergoeding gekregen. Bij een kwart³⁹ had het aanvechten van het ontslag wèl resultaat: zij kregen een vergoeding van hun oude werkgever⁴⁰. Voor een enkeling is de afloop van de zaak nog onbekend of onduidelijk.

Wie vechten hun ontslag aan?

De ontslagen WGA'ers die hun ontslag aanvechten (of nog van plan zijn om dat te gaan doen) betreffen relatief evenveel volledig arbeidsongeschikten als gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Het moment van ontslag verschilt niet significant tussen beide groepen. Degenen die hun ontslag aanvechten hebben wel relatief vaak een verslechtering van hun gezondheid ervaren. Ook hebben zij er naar verhouding vaak geen idee van hoe hun gezondheid zich verder zal ontwikkelen. Bij hen heeft de oude werkgever in hun beleving ook duidelijk vaker *geen* begeleiding (voor of na de WIA-beoordeling) geboden om weer aan het werk te komen⁴¹.

Relatief de meeste ontslagen rond moment van ontvangst WIA-beschikking

Van degenen die ten tijde van de ziekmelding een arbeidscontract hadden, maar 20 maanden na de WIA-uitslag aangeven ontslagen te zijn door hun oude werkgever, is nagegaan wanneer dit ontslag gevallen is⁴². Bij 61 procent van desbetreffende WGA'ers viel het ontslagmoment rond⁴³ (10 procent) of ná (51 procent) het moment waarop zij de WIA-beschikking ontvingen. De overige 39 procent geeft aan dat het ontslagmoment (vlak of ruim) vóór ontvangst van de WIA-beschikking lag. Relatief de meeste ontslagen vielen in de periode van drie maanden vóór tot drie maanden ná ontvangst van de WIA-beschikking. Circa 18 procent zegt meer dan een half jaar vóór ontvangst van de WIA-beschikking ontslagen te zijn; ervan uitgaande dat de claimbeoordeling doorgaans niet langer dan een half jaar duurt, zou men kunnen denken dat dit deel dus al tijdens de wettelijke wachttijd van twee jaar is ontslagen. Tijdens deze twee jaren geldt echter ontslagbescherming. Helaas is van de respondenten niet bekend wanneer de eer-

³⁹ Dit betreft 12 personen. Van hen waren 7 al vóór ontvangst van de WIA-beschikking ontslagen.

⁴⁰ Het feit dat ze een ontslagvergoeding kregen, wil nog niet zeggen dat ze onterecht ontslagen zijn.

⁴¹ Zie paragraaf 6.2 voor meer informatie over de door de werkgever geboden begeleiding. Hier blijkt ook dat de beleving niet altijd overeen komt met de werkelijkheid.

⁴² Personen die hebben aangegeven dat zij ten tijde van de ziekmelding al geen arbeidscontract meer hadden (dus eventueel zijn ontslagen vóór de ziekmelding) blijven ook hierbij buiten beschouwing.

⁴³ In dezelfde maand.

ste ziektedag was, waardoor niet bepaald kan worden in hoeverre ontslagen daadwerkelijk binnen de wettelijke wachttijd zijn gevallen. Bovendien kunnen er geoorloofde redenen zijn waardoor werknemers tijdens de wachttijd zijn ontslagen⁴⁴. Op basis van de beschikbare gegevens kan niet bepaald worden in hoeverre er WGA'ers ten onrechte tijdens de wettelijke wachttijd van twee jaar zijn ontslagen. De groep is ook te klein (het betreft 23 personen) om een duidelijk profiel van te geven.

4.7 Conclusie

65 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten werkt 20 maanden na de WIA-uitslag; bij volledig arbeidsongeschikten is dit 14 procent

Twintig maanden na ontvangst van de WIA-beschikking is 65 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten werkzaam. Vier maanden na de WIA-uitslag was dit nog 49 procent. Dit betekent dus een toename van 16 procentpunten tussen 4 en 20 maanden. Bij de volledig arbeidsongeschikten is het aandeel werkenden in deze periode toegenomen van 9 naar 14 procent. Binnen de totale groep WGA'ers gaat het om een toename van 23 naar 29 procent.

De gedeeltelijk arbeidsgeschikten die 20 maanden na de WIA-uitslag *niet* werkzaam zijn, ervaren hun gezondheid als relatief slecht. Het betreft relatief veel mensen die aangeven geen begeleiding naar werk van de werkgever te hebben ontvangen. Zij hebben deze begeleiding in hun beleving niet gekregen of hadden geen werkgever (vangnetters). De begeleiding die ze na de WIA-beoordeling van UWV ervaren hebben, verschilt niet van degenen die wel aan het werk gekomen zijn. Bij de volledig arbeidsongeschikten zonder werk zien we hetzelfde beeld.

Merendeel werkzaam bij vroegere werkgever, maar steeds groter deel elders werkzaam

Het merendeel van de werkenden werkt bij de vroegere werkgever (waar men werkte toen men zich ziek meldde). Dit betreft relatief vaak een groot bedrijf. Na verloop van tijd gaan daarnaast steeds meer WGA'ers bij een nieuwe werkgever aan de slag. Dit betreft dan relatief vaak kleinere bedrijven. Vier maanden na de WIA-uitslag werkt 5 procent van alle WGA'ers bij een nieuwe werkgever (of als zelfstandige): 2 procent van de volledig arbeidsongeschikten en 10 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Zestien maanden later is dit respectievelijk 7 en 19 procent (11 procent in totaal).

Dat een nieuwe werkgever relatief vaak een kleiner bedrijf is, kan betekenen dat grote bedrijven (die over het algemeen meer re-integratiemogelijkheden hebben)

⁴⁴ Zie beschrijving eerder in deze paragraaf.

hun ‘passende’ werk opvullen met eigen arbeidsongeschikten. Denkbaar is dat het MKB dan meer geëxploreerd wordt op plaatsingsmogelijkheden, bijvoorbeeld door werkplekaanpassingen of nieuwe functies. Mogelijk trekken ook instrumenten zoals de no-risk polis kleine werkgevers verder over de streep. Verder draagt wellicht ook de huidige krapte op de arbeidsmarkt eraan bij dat werkgevers in het MKB mensen met arbeidsbeperkingen in dienst nemen.

Meerderheid niet-werkenden na 20 maanden verwacht voorlopig nog niet aan werk te kunnen

Van de niet-werkzame WGA'ers (8 en 20 maanden na de WIA-beschikking) verwacht bijna driekwart niet op korte termijn in staat te zijn om betaald werk te doen. Dit betreft met name volledig arbeidsongeschikten, maar ook van de gedeeltelijk arbeidsongeschikten zonder werk (maar die wel tot werken in staat zouden moeten zijn) verwacht een aanzienlijk deel niet op korte termijn te kunnen werken. Het aandeel gedeeltelijk arbeidsongeschikten zonder werk dat ook niet verwacht te kunnen werken, is daarbij gestegen tussen 8 en 20 maanden (van 41 naar 55 procent). Aannemelijke oorzaak hiervoor is het feit dat degenen die eerder positief dachten over hun werkmogelijkheden deels reeds aan het werk zijn gegaan. Zodoende blijft een negatiever gestemde groep over. Bij deze mensen is de UWV-boodschap ‘u kunt werken’ mogelijk niet overgekomen of wordt anders beleefd. Het feit dat men gedeeltelijk arbeidsongeschikt is verklaard, wil nog niet zeggen dat men zelf het gevoel heeft dat de gezondheid het toelaat om te werken of dat men de kansen om geschikt werk te vinden als realistisch ervaart.

Circa eenderde van de WGA'ers heeft nog arbeidscontract bij oude werkgever

Twintig maanden na de WIA-uitslag heeft 31 procent van alle WGA'ers nog een arbeidscontract met de oude werkgever. Dit betreft vooral de werkenden. Circa 80 procent van de niet-werkenden had 4 maanden na de WIA-uitslag al geen arbeidscontract meer, zowel bij de volledig arbeidsongeschikten als de gedeeltelijk arbeidsongeschikten.

Van alle WGA'ers die 20 maanden na de WIA-uitslag geen arbeidscontract meer hebben met hun oude werkgever, zegt ruim de helft ontslagen te zijn en liep bij bijna een vijfde deel het tijdelijke contract af. Eenderde vecht het ontslag aan, maar dit levert meestal niets op. Het merendeel van de ontslagenen werkt nu niet.

5 INKOMENSGEVOLGEN VAN DE WGA

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de inkomensgevolgen van de WGA voor de drie analysegroepen. Eerst wordt een kader geschetst, betreffende de financiële kant van de WGA-regeling en de communicatie van UWV hieromtrent. Vervolgens wordt ingegaan op de enquêteresultaten. Eerst wordt daarbij de uitkeringspositie en inkomensontwikkeling van de WGA'ers beschreven. Daarna wordt ingegaan op de kennis en het begrip van de WIA-regeling onder de WGA'ers. Tot slot volgt een concluderende paragraaf.

5.1 WGA-regeling en communicatie UWV hieromtrent

Drie WGA-uitkeringen: LGU, LAU en VVU

Wanneer verzekerden in de WGA komen, krijgen ze eerst een loongerelateerde uitkering (LGU)⁴⁵. Na zes maanden tot vijf jaar, afhankelijk van de leeftijd van de WGA'er⁴⁶, komen ze hiervoor niet langer in aanmerking. De WGA'er ontvangt dan een loonaanvullingsuitkering (LAU) of vervolgutkering (VVU), wat mede afhankelijk is van een eventueel inkomen uit arbeid en de mate van arbeidsongeschiktheid. Voor de LAU komt de WGA'er in aanmerking indien hij voldoet aan de inkomenseis (indien het inkomen uit arbeid minimaal 50 procent van de restverdiencapaciteit⁴⁷ bedraagt) of als hij voorlopig nog geen arbeid kan verrichten (volledig arbeidsongeschikt is). In andere gevallen krijgt de WGA'er een VVU.

Hoogte van de uitkeringen

De LGU is een uitkering ter hoogte van 70 procent van het vroegere (gemaximeerde) maandloon. In het geval de uitkeringsgerechtigde inkomsten uit arbeid heeft, ontvangt deze een uitkering van 70 procent van het bedrag dat minder verdiend wordt in vergelijking met het vroegere loon. De LAU bedraagt 70 procent van het verschil tussen het vroegere maandloon en het loon bij volledige benutting van de resterende verdiencapaciteit⁴⁸. De hoogte van de VVU is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid en varieert van 28 tot 51 pro-

⁴⁵ Tenzij men niet voldoet aan de referte-eis (= minimaal 26 van de laatste 39 weken gewerkt hebben voordat men ziek werd), dan komt men in aanmerking voor een van de andere WGA-uitkeringen (LAU of VVU).

⁴⁶ Dit is veranderd per 1 januari 2008, maar geldt alleen voor mensen die na deze datum de WGA instromen.

⁴⁷ Het salaris dat iemand in theorie nog kan verdienen met zijn arbeidsbeperkingen.

⁴⁸ Tenzij men meer verdient dan de resterende verdiencapaciteit; dan bedraagt de LAU 70 procent van het verschil tussen maandloon en het verdiend inkomen.

cent van het minimumloon⁴⁹. Van de WIA gaat derhalve een prikkelwerking uit om de resterende verdien capaciteit zoveel mogelijk te benutten: hoe meer men werkt, hoe hoger het totale inkomen.

Communicatie UWV omtrent uitkering

Nadat een cliënt een WIA-uitkering heeft aangevraagd, volgt een gesprek met een verzekeringsarts en met de arbeidsdeskundige. Tijdens deze gesprekken moet duidelijk worden of de cliënt bijvoorbeeld nog gedeeltelijk kan werken of dat momenteel niet kan doen, maar in de toekomst wel. In de brochure *'Ik krijg een WGA-uitkering. Wat betekent dat voor mij?'* wordt toegelicht wat een cliënt kan doen om weer aan het werk te gaan, hoe de verschillende typen WGA-uitkeringen in elkaar zitten en wat de cliënt van UWV mag verwachten c.q. wat UWV van de cliënt verwacht. Deze brochure wordt meegestuurd met de beschikking. In de beschikking staat aangegeven welke uitkering zij ontvangen, wat de hoogte daarvan is, per wanneer zij de uitkering ontvangen en hoe lang deze loopt. Ook staat vermeld: *'Gaat u weer aan het werk of gaat u meer werken? Dan is het goed om te weten dat uw totale inkomen dan altijd zal stijgen. Het loont dus om te werken.'*

In de bijlage wordt een toelichting op de berekening gegeven. Hierbij wordt de term 'verdien capaciteit' niet gebruikt, maar wordt toegelicht wat de eventuele invloed is van eerdere verdiensten en huidige werkzaamheden op de hoogte van uitkering. Voordat de cliënt deze beschikking ontvangt, is een en ander ook al mondeling toegelicht door de arbeidsdeskundige. Op basis van de individuele situatie zal hetgeen aan de cliënt wordt meegedeeld variëren.

Naast deze individueel gerichte communicatie, kan men meer algemene informatie over de WGA-regeling vinden op www.uwv.nl. Ook wordt middels verschillende kanalen gecommuniceerd dat de cliënt bij vragen contact kan opnemen met de UWV-telefoon.

5.2 De uitkeringspositie en inkomensontwikkeling

5.2.1 De uitkeringspositie

Tabel 5.1 geeft weer welk type WIA-uitkering de WGA'ers op de verschillende meetmomenten ontvangen, volgens gegevens uit de UWV-registratie (dit betreft machtigingsgegevens).

⁴⁹ Tenzij het vroegere maandloon lager is dan het minimumloon; dan wordt het vroegere maandloon als uitgangspunt genomen.

**Tabel 5.1 Type WIA-uitkering volgens UWV-registratie, betreffende de machti-
gers**

	volledig ao	gedeeltelijk ag met werk	gedeelt. ag zonder werk	totaal
4 maanden na WIA-uitslag***	<i>(n = 435)</i>	<i>(n = 108)</i>	<i>(n = 123)</i>	<i>(n = 666)</i>
loongerelateerde uitkering (LGU)	93%	97%	97%	94%
loonaanvullingsuitkering (LAU)	6%	2%	1% *	4%
vervolguitkering (VVU)	0%	0%	2%	1%
vrijwillig verzekerden WGA	0%	1%	0%	0%
IVA-uitkering **	1%	0%	0%	1%
8 maanden na WIA-uitslag***	<i>(n = 379)</i>	<i>(n = 97)</i>	<i>(n = 96)</i>	<i>(n = 572)</i>
loongerelateerde uitkering (LGU)	87%	96%	96%	89%
loonaanvullingsuitkering (LAU)	12%	3%	0%	9%
vervolguitkering (VVU)	0%	0%	3%	1%
vrijwillig verzekerden WGA	0%	1%	0%	0%
IVA-uitkering **	1%	0%	1% *	1%
20 maanden na WIA-uitslag***	<i>(n = 335)</i>	<i>(n = 105)</i>	<i>(n = 55)</i>	<i>(n = 495)</i>
loongerelateerde uitkering (LGU)	58%	72%	80%	63%
loonaanvullingsuitkering (LAU)	29%	22%	8% *	26%
vervolguitkering (VVU)	0%	2%	8%	1%
IVA-uitkering **	10%	0%	2% *	7%
geen uitkering meer	3%	4%	2%	3%

* Deze combinaties zijn eigenlijk niet mogelijk. Waarschijnlijk zijn deze gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk (volgens eigen opgave) in werkelijkheid volledig arbeidsongeschikt, en weten ze zelf niet goed voor welk percentage ze arbeidsongeschikt zijn verklaard.

** Deze respondenten geven zelf echter allemaal aan een WGA-uitkering te ontvangen (IVA'ers zijn buiten de analyses gehouden en worden beschreven in bijlage 1). Kennelijk weten zij niet goed welk type uitkering ze ontvangen.

*** $p < 0,05$

Merendeel WGA'ers ontvangt LGU; doorstroom vaker naar LAU dan naar VVU

Vier maanden na ontvangst van de WIA-beschikking ontvangt het merendeel van de WGA'ers een LGU: 93 procent van de volledig arbeidsongeschikten en 97 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Vier maanden later is dit iets minder, namelijk 87 respectievelijk 96 procent. De overige WGA'ers ontvangen dan meestal (inmiddels) een LAU. Twintig maanden na ontvangst van de WIA-beschikking heeft nog ruim de helft van de volledig arbeidsongeschikten en circa

driekwart van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten een LGU⁵⁰. Op dat tijdstip zijn de LGU-ontvangers uit de leeftijdsgroepen 18 t/m 22 jaar, 23 t/m 27 jaar, 28 t/m 32 jaar en 33 t/m 37 jaar inmiddels uit de LGU gestroomd; dit is respectievelijk zes maanden, negen maanden, een jaar en anderhalf jaar na de WIA-toekenning. Ruim een kwart ontvangt op dit meetmoment een LAU en enkelen een VVU. De doorstroom naar de VVU is dus vele malen kleiner dan naar de LAU.

5.2.2 Inkomen en inkomensontwikkeling

Meestal geen aanvulling op de WGA-uitkering

Het merendeel van de WGA'ers (rond de 86 procent) ontvangt op de drie meetmomenten geen andere uitkering naast de WGA-uitkering. Hierin is geen verschil tussen de drie analysegroepen. Voor zover men wel een andere uitkering ontvangt, betreft dit meestal een aparte toeslag bovenop de WGA-uitkering, VUT, lijfrente of pensioen.

Inkomenssituatie duidelijk het beste voor gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk

Tabel 5.2 geeft het totale persoonlijke inkomen van de WGA'ers weer op de drie meetmomenten. Te zien valt dat de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk een duidelijk betere inkomenspositie hebben dan de andere groepen WGA'ers. Dit kan deels verklaard worden door het feit dat zij – in tegenstelling tot de niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten – inkomsten uit arbeid hebben. Voor een ander deel kan dit verklaard worden doordat zij (zoals blijkt uit de machtingingsgegevens) een relatief hoge uitkering ontvangen, als gevolg van een relatief hoog voormalig dagloon⁵¹. Het inkomen van de WGA'ers ligt 20 maanden na de WIA-uitslag gemiddeld iets hoger dan op de eerdere meetmomenten.

⁵⁰ Dat dit aandeel bij de volledige arbeidsongeschikten dan een stuk lager ligt dan bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten, hangt samen met het feit dat eerstgenoemde groep meer jongeren bevat (die dan al uit de LGU zijn gestroomd) en dat een groter deel inmiddels is overgegaan naar de IVA.

⁵¹ De hoogte van de uitkering is mede gebaseerd op de hoogte van het geïndexeerde dagloon.

Tabel 5.2 Totale persoonlijke inkomen (netto) per maand

	volledig ao	gedeeltelijk ag met werk	gedeelt. ag zonder werk	totaal
4 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 631)</i>	<i>(n = 175)</i>	<i>(n = 174)</i>	<i>(n = 980)</i>
minder dan 700 euro	21%	7%	18%	19%
700 tot 900 euro	26%	9%	17%	22%
900 tot 1.100 euro	24%	15%	23%	22%
1.100 tot 1.300 euro	16%	19%	20%	17%
1.300 tot 1.500 euro	7%	16%	12%	9%
1.500 euro of meer	6%	32%	12%	12%
8 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 506)</i>	<i>(n = 141)</i>	<i>(n = 121)</i>	<i>(n = 768)</i>
minder dan 700 euro	21%	7%	10%	16%
700 tot 900 euro	25%	9%	23%	22%
900 tot 1.100 euro	29%	13%	17%	24%
1.100 tot 1.300 euro	14%	17%	23%	16%
1.300 tot 1.500 euro	5%	16%	13%	9%
1.500 euro of meer	7%	36%	15%	13%
20 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 415)</i>	<i>(n = 130)</i>	<i>(n = 68)</i>	<i>(n = 613)</i>
minder dan 700 euro	18%	5%	13%	15%
700 tot 900 euro	25%	12%	22%	22%
900 tot 1.100 euro	21%	14%	16%	19%
1.100 tot 1.300 euro	20%	8%	19%	18%
1.300 tot 1.500 euro	6%	26%	8%	10%
1.500 euro of meer	11%	35%	21%	17%

* $p < 0,05$ *Merendeel ervaart verslechtering in inkomen sinds de WIA-beoordeling*

Tabel 5.3 toont de ontwikkeling in het totale persoonlijke inkomen ten opzichte van het moment van de WIA-beoordeling. De meerderheid van de WGA'ers ziet een verslechtering in hun persoonlijke inkomen ten opzichte van het inkomen op het moment van de WIA-beoordeling. In de periode tussen 4 en 8 maanden na de WIA-uitslag is het aandeel dat een inkomensverslechtering heeft ervaren wel afgenomen (van 74 naar 57 procent). De gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk hebben door de metingen heen de minst sterke inkomensverslechtering ervaren.

Tabel 5.3 Verandering in totale persoonlijke inkomen sinds de WIA-beoordeling

	volledig ao	gedeeltelijk ag met werk	gedeelt. ag zonder werk	totaal
4 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 631)</i>	<i>(n = 175)</i>	<i>(n = 174)</i>	<i>(n = 980)</i>
duidelijk verslechterd	53%	36%	48%	49%
iets verslechterd	22%	36%	26%	25%
hetzelfde gebleven	21%	18%	23%	21%
verbeterd	4%	10%	3%	5%
8 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 506)</i>	<i>(n = 141)</i>	<i>(n = 121)</i>	<i>(n = 768)</i>
duidelijk verslechterd	41%	31%	37%	39%
iets verslechterd	17%	26%	17%	18%
hetzelfde gebleven	37%	34%	45%	38%
verbeterd	5%	9%	1%	5%
20 maanden na WIA-uitslag*	<i>(n = 415)</i>	<i>(n = 130)</i>	<i>(n = 68)</i>	<i>(n = 613)</i>
duidelijk verslechterd	42%	26%	55%	40%
iets verslechterd	17%	34%	12%	20%
hetzelfde gebleven	30%	27%	27%	29%
verbeterd	11%	12%	6%	11%

* $p < 0,05$

Inkomensverslechtering meestal door (gedeeltelijk) verlies van werk

Bij de tweede meting (8 maanden na de WIA-uitslag) is aan degenen die een inkomensverslechtering hebben ervaren, gevraagd wat de redenen hiervoor zijn. Doorgaans wordt als reden genoemd dat ze geen werk meer hebben of minder zijn gaan werken. Een andere veelgenoemde reden is dat de WGA-uitkering lager is dan de daarvoor ontvangen loondoorbetaling of Ziektewetuitkering. De genoemde redenen hangen allemaal samen met het gegeven dat een arbeidsongeschiktheidsuitkering per definitie lager ligt dan het vroegere salaris.

5.2.3 Meer verdienen

Ongeveer 1 op de 8 werkenden is sinds WIA-beoordeling meer gaan verdienen

Bij de derde meting is gevraagd aan degenen die op het moment van de WIA-beoordeling betaald werk hadden, of ze sindsdien meer zijn gaan verdienen met werk. Daarbij ging het niet om de vaste salarisstijging of periodieke stap. Tabel

5.4 toont dat 13 procent van deze groep sinds de WIA-beoordeling meer is gaan verdienen. Hierin is geen verschil tussen gedeeltelijk arbeidsgeschikten en volledig arbeidsongeschikten met werk.

Jongere gedeeltelijk arbeidsgeschikten zijn vaker meer gaan verdienen dan ouderen. Mogelijk speelt hierbij een rol dat de jongeren eerder te maken krijgen met de beëindiging van de LGU. Op dat moment is de hoogte van het salaris (in relatie tot de verdien capaciteit – zie volgende paragraaf) van belang, in verband met de doorstroming naar een van de vervolgtkeringen.

Tabel 5.4 Mate waarin werkenden ten tijde van WIA-beoordeling sindsdien meer zijn gaan verdienen (gemeten 20 maanden na WIA-uitslag)

	gedeelt. ag met werk (n = 96)	volledig ao met werk (n = 42)	totaal wer- kenden* (n = 138)
<i>Bent u sinds de WIA-beoordeling meer gaan verdienen met werk?</i>			
ja	14%	13%	13%
nee	86%	87%	87%

* betreft werkenden die op moment van de WIA-beoordeling ook betaald werk hadden

Wijze waarop men meer is gaan verdienen loopt uiteen

De manier waarop de werkenden die meer zijn gaan verdienen dit hebben bereikt, is heel wisselend. Men is meer uren gaan werken, heeft een nieuwe functie gekregen (al dan niet bij een andere werkgever) of meer salaris gekregen zonder het werk uit te breiden (compensatie/toeslag).

5.2.4 Verdien capaciteit

Maar klein deel werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten zegt minder dan 50% van verdien capaciteit te verdienen

De werkenden is gevraagd wat hun huidige salaris is, vergeleken met wat ze volgens UWV zouden kunnen verdienen (de zogenaamde verdien capaciteit⁵²). Tabel 5.5 geeft weer hoeveel de werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten verdienen ten opzichte van hun verdien capaciteit. Acht maanden na de WIA-uitslag geeft ruim eenderde aan minstens 50% te verdienen van hun verdien capaciteit. Slechts een klein deel zegt minder dan 50% van de verdien capaciteit te verdie-

⁵² Daarbij is een rekenvoorbeeld in de vragenlijst opgenomen ter verduidelijking van het begrip verdien capaciteit.

nen, maar meer dan de helft weet niet of hun verdiensten boven of onder de (belangrijke) grens van 50% liggen^{53 54}. De uitkomsten geven de indicatie dat vooral de groep jonger dan 48 jaar dit vaak niet weet⁵⁵.

Twintig maanden na de WIA-uitslag is de bekendheid met de verdiensten ten opzichte van de verdiencapaciteit groter. Nu geeft de meerderheid aan minstens 50% te verdienen van hun verdiencapaciteit: 34 procent zegt 50% tot 100% van de verdiencapaciteit te verdienen en 23 procent minstens 100%. Vergelijkbaar met de voorgaande meting zegt circa 6 procent minder dan 50% van de verdiencapaciteit te verdienen.

Tabel 5.5 Hoogte salaris ten opzichte van de verdiencapaciteit (gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk)

	23 t/m 37 jaar	38 t/m 47 jaar	48 jaar of ouder	totaal gedeelt. ag met werk
8 maanden na WIA-uitslag	<i>(n = 15)</i>	<i>(n = 31)</i>	<i>(n = 95)</i>	<i>(n = 141)</i>
verdient 50% of meer van verdiencapaciteit	35%	13%	49%	37%
verdient minder dan 50% van verdiencapaciteit	0%	13%	7%	7%
weet niet	65%	75%	44%	56%
20 maanden na WIA-uitslag	<i>(n = 15)</i>	<i>(n = 32)</i>	<i>(n = 83)</i>	<i>(n = 130)</i>
verdient 100% of meer van verdiencapaciteit	38%	16%	21%	23%
verdient 50% tot 100% van verdiencapaciteit	14%	29%	43%	34%
verdient minder dan 50% van verdiencapaciteit	10%	3%	7%	6%
weet niet	38%	52%	29%	37%

Onbekendheid met hoogte salaris ten opzichte van verdiencapaciteit afgenomen
Twintig maanden na de WIA-uitslag weet men beter hoe het salaris zich verhoudt tot de verdiencapaciteit dan in de beginperiode. Deze verbeterde bekendheid is deels te verklaren doordat dit onderwerp voor meer mensen 'actueel' is

⁵³ De term 'resterende verdiencapaciteit' wordt door UWV in de beschikking niet als zodanig genoemd. Gesproken wordt over het bedrag wat ze nog kunnen verdienen.

⁵⁴ In de perceptie van ruim eenderde van degenen die dit niet weet, is het bedrag wat ze nog kunnen verdienen niet medegedeeld door UWV.

⁵⁵ Het gaat hier om een relatief klein aantal personen.

geworden. Voor de leeftijdsgroep van 23 t/m 37 jaar is in het voorgaande jaar de LGU beëindigd, en is de hoogte van het salaris ten opzichte van de verdien capaciteit mede bepalend geweest voor het type WGA-uitkering (LAU of VVU) waarnaar men is doorgestroomd. De leeftijdsgroep van 38 t/m 47 jaar zal binnen het komende jaar uit de LGU stromen en hiermee te maken krijgen. Beide leeftijdsgroepen zijn zich mogelijk hierdoor meer bewust van de hoogte van hun salaris ten opzichte van de verdien capaciteit⁵⁶. Tabel 5.5 toont echter dat ook bij de groep 48-plussers de – toch al relatief goede – bekendheid hiermee is toegenomen.

Eigen opgave komt goed overeen met UWV-registratie

Bij een deel van de respondenten van de derde meting zijn ter vergelijking gegevens uit de UWV-registratie gehaald omtrent de hoogte van de verdiensten ten opzichte van de verdien capaciteit⁵⁷. Het merendeel verdient volgens de UWV-registratie 50% of meer van hun verdien capaciteit. Slechts 8 procent (5 personen) verdient minder, wat procentueel goed overeenkomt met de eigen opgave. Dit betreft allen 48-plussers, die pas vanaf 3 jaar na de WIA-instroom niet langer in aanmerking komen voor een LGU.

Mogelijkheid om meer te gaan verdienen volgens WGA'ers door gezondheid beperkt

Van de werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die minder dan 50% van hun verdien capaciteit zeggen te verdienen of dit niet weten, geeft op de verschillende meetmomenten zo'n driekwart aan op korte termijn *niet* in staat te zijn om meer te gaan verdienen (zie tabel 5.6). Veruit de belangrijkste reden hiervoor (in elke meting door circa 9 op de 10 genoemd) is dat hun gezondheid dit niet toelaat. Andere redenen zijn slechts door enkelen genoemd.

Een vijfde tot een kwart van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zou op korte termijn wel in staat zijn om meer te gaan verdienen, door meer uren te gaan werken of door een functie met een hoger salaris te vervullen. Daarnaast zijn er enkelen die op zich wel meer kunnen verdienen, maar tevreden zijn met de huidige functie en uren. Een belangrijke vraag is of deze mensen zich goed bewust zijn van de consequenties hiervan voor het inkomen, na afloop van de loongerelateerde periode. En zo nee, of deze kennis hen zou activeren om werkuitbreiding te realiseren.

⁵⁶ Het gaat hier echter om kleine aantallen personen, dus deze uitkomsten zijn indicatief.

⁵⁷ Dit betreft gegevens van machtingers (64 personen).

Tabel 5.6 Mogelijkheid om meer te gaan verdienen (gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk)

	4 mnd na WIA- uitslag (n = 51)*	8 mnd na WIA- uitslag (n = 80)**	20 mnd na WIA- uitslag (n = 47)**
<i>Op korte termijn in staat om meer te gaan verdienen? (meerdere antwoorden mogelijk)</i>			
ja, door meer uren te gaan werken	12%	14%	9%
ja, door een functie met een hoger salaris te vervullen	15%	8%	11%
op zich wel, maar is tevreden met huidige functie en uren	3%	11%	5%
nee	72%	72%	75%

* betreft werkenden die 'veel minder' verdienen dan hun verdiencapaciteit (volgens eigen opgave)

** betreft werkenden die minder dan 50% van hun verdiencapaciteit verdienen (volgens eigen opgave) of dit niet weten

Van de werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die ten tijde van de derde meting 50% tot 100% van hun verdiencapaciteit verdienen⁵⁸ en dus ook onder hun maximale verdiencapaciteit zitten, geeft eveneens het merendeel (8 op de 10) aan op korte termijn niet meer te kunnen verdienen (niet in tabel).

5.3 Kennis en begrip van de WIA-regeling

In deze paragraaf gaan we nader in op de kennis en het begrip van de WGA'ers van de werking van de WIA-regeling.

5.3.1 Kennis van type uitkering

Type WIA-uitkering bij deel gedeeltelijk arbeidsgeschikten niet bekend; bekendheid echter wel toegenomen

In paragraaf 5.2 zagen we welk type WIA-uitkering de WGA'ers ontvangen volgens de UWV-registratie. De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers zijn zelf ook gevraagd welk type uitkering ze ontvangen⁵⁹. Een aanzienlijk deel van de WGA'ers blijkt dit niet te weten. In de loop van de tijd is dit aandeel wel afge-

⁵⁸ Dit betreft 42 personen.

⁵⁹ De vraagstelling luidde: 'Weet u welk type WIA-uitkering u op dit moment ontvangt?' De antwoordmogelijkheden daarbij waren 'WGA, loongerelateerde uitkering', 'WGA, loonaanvullingsuitkering', 'WGA, vervolguitkering', 'ik weet het niet' en 'ik ontvang geen uitkering (meer)'.

nomen, van bijna 40 procent bij de eerste meting tot een kwart bij de derde meting. Vooral de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk weten vaak niet welk type uitkering ze ontvangen. Voor zover cliënten wel het type uitkering kunnen aangeven, komt dit niet altijd overeen met de UWV-registratie.

5.3.2 Verwachtingen omtrent duur en hoogte uitkering

Op zich hoeft de slechte bekendheid met het type uitkering dat men ontvangt nog niet te betekenen dat men de kern van de WGA-regeling en de persoonlijke consequenties daarvan niet kent. Zoals het feit dat de regeling een zekere mate van tijdelijkheid kent, wat gevolgen heeft voor de hoogte van de uitkering. En dat de hoogte van de uitkering die men daarna krijgt, afhankelijk is van de mate waarin men werkt naast de uitkering (zie ook paragraaf 5.1). Hierop wordt nu nader ingegaan.

Circa 1 op de 6 gedeeltelijk arbeidsgeschikten met LGU kent aflooptermijn ervan
De gedeeltelijk arbeidsgeschikten die na 20 maanden nog steeds een uitkering ontvangen, is gevraagd hoe lang zij denken de huidige hoogte van hun WIA-uitkering nog te houden⁶⁰. De duur van de LGU is namelijk beperkt (afhankelijk van de leeftijd), terwijl de LAU en VVU blijven voortduren tenzij er iets verandert in de gezondheids- of werksituatie. De uitkomsten zijn weergegeven in tabel 5.7. Daarbij is onderscheid gemaakt naar het type WGA-uitkering dat men volgens de UWV-registratie bij 20 maanden ontvangt⁶¹.

Kijken we naar degenen van wie uit de UWV-registratie bekend is dat ze een LGU ontvangen (het merendeel), dan blijkt dat 46 procent verwacht dat hun uitkering in principe tot hun 65^e jaar voortduurt, zolang er niets in hun situatie (qua gezondheid en werk) verandert. Van hen is een vijfde 60-plusser; voor hen zal dit daadwerkelijk opgaan. De rest is echter (veel) jonger, en voor hen geldt dit niet. Daarnaast weet 32 procent het niet precies, maar verwacht niet dat hun uitkering tot hun 65^e jaar voortduurt. Circa 18 procent weet dat hun uitkering tot een bepaald moment doorloopt, waarbij zij de juiste aflooptermijn van de LGU noemen. Deze laatste groep onderscheidt zich niet van anderen op bepaalde achtergrondkenmerken.

⁶⁰ De volledig arbeidsongeschikten krijgen geen daling in de hoogte van hun uitkering; zij stromen na de LGU altijd door naar de LAU en behouden een uitkering van 70 procent van het vroegere maandloon.

⁶¹ De LAU of VVU eindigt als men 65% of meer van het oude loon verdient. De VVU wordt aangepast in een LAU indien men meer dan 50% van de verdien capaciteit gaat verdienen. Indien de gezondheidssituatie verslechtert, wordt ook de uitkering aangepast.

Tabel 5.7 Verwachting omtrent behoud huidige hoogte WIA-uitkering (gedeeltelijk arbeidsgeschikten met uitkering), gemeten 20 maanden na WIA-uitslag

	<i>type uitkering volgens UWV-registratie</i>			
	LGU (n = 117)	LAU/VVU (n = 14)	onbekend (n = 34)	totaal gedeelt. ag (n = 165)
<i>Hoe lang denkt u de huidige hoogte van uw WIA-uitkering nog te houden?</i>				
in principe tot mijn 65 ^e , zolang er niets in mijn situatie verandert	46%	21%	49%	43%
tot een bepaald moment, namelijk tot aflooptermijn LGU	18%	0%	18%	17%
anders	4%	21%	4%	4%
weet niet precies tot welk moment, maar niet tot 65 ^e	32%	58%	30%	35%

Consequenties wel/niet (voldoende) verdienen vaak onbekend bij LGU'ers

Onderzocht is wat de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met een LGU, die denken dat hun uitkering *niet* tot hun 65^e jaar op dezelfde hoogte blijft (de in tabel 5.7 omkaderde groep), verwachten dat er met de hoogte van hun uitkering gebeurt als hun huidige uitkering ophoudt. Tabel 5.8 toont hun reacties op een viertal stellingen die hierop betrekking hebben. Vetgedrukt staan de juiste antwoorden. Opvallend is dat een aanzienlijk deel van deze groep geen antwoord weet op de stellingen. Wel weet bijna de helft dat hun uitkering drastisch kan zakken als ze dan (wanneer hun huidige WIA-uitkering ophoudt) niet werken. Ruim eenderde weet dat het onjuist is dat het niet uitmaakt of ze dan werken en hoeveel ze dan verdienen. Een kwart is ervan op de hoogte dat hun uitkering drastisch kan zakken als ze dan niet *voldoende* verdienen, terwijl een nog minder groot deel (16 procent) weet dat de grens van '50% van de verdien capaciteit verdienen' medebepalend is voor de hoogte van de vervolguitkering.

Tabel 5.8 Verwachte gevolgen na beëindiging huidige WIA-uitkering (gedeeltelijk arbeidsgeschikten met LGU-uitkering die naar hun idee eindig is), gemeten 20 maanden na WIA-uitslag

	LGU ontvangers* (n = 62)
<i>‘Voor de hoogte van de uitkering die ik dan krijg, maakt het niet uit of ik dan werk en hoeveel ik dan verdien’</i>	
klopt	3%
klopt niet	36%
weet niet	61%
<i>‘Als ik dan niet werk, kan mijn uitkering drastisch zakken’</i>	
klopt	46%
klopt niet	9%
weet niet	45%
<i>‘Als ik dan wel werk, maar niet voldoende verdien, kan mijn uitkering drastisch zakken’</i>	
klopt	25%
klopt niet	16%
weet niet	60%
<i>‘Als ik dan 50% of iets meer verdien dan ik volgens UWV kan verdienen, zal mijn uitkering hoger zijn dan wanneer ik minder dan 50% verdien’</i>	
klopt	16%
klopt niet	6%
weet niet	78%

* ontvangen LGU volgens UWV-registratie

5.3.3 Totaalbeeld

In tabel 5.9 wordt het voorgaande samengevat, waarbij de kennis van de tijdelijkheid van de LGU-uitkering (tabel 5.7) wordt gecombineerd met de kennis van de relatie van werk met de hoogte van de uitkering die daarna komt (tabel 5.8). Daarbij spitsen we ons toe op de 60-minners, aangezien bij ouderen de LGU-uitkering in principe tot hun pensioen zal doorlopen. Uitgaande van de LGU-ontvangers jonger dan 60 jaar, blijkt 40 procent niet te weten dat hun uitkering eindig is. Het overige deel weet dit wel (globaal tot exact). Eenderde kent in enige mate ook de financiële consequenties van de mate waarin ze tegen die tijd werken; daarbij is gekeken of men minstens één stelling in tabel 5.8 goed be-

antwoord heeft⁶². De resterende 27 procent kent de financiële consequenties geheel niet, maar weet wel dat de LGU-uitkering eindig is.

Jongeren en hoger opgeleiden hebben meer kennis en begrip van de WIA-wetgeving dan ouderen en lager opgeleiden. Geen relatie is er gevonden met de werksituatie (wel/niet werkzaam) of de hoogte van de verdiensten.

Tabel 5.9 Kennis en begrip van de WIA-wetgeving (gedeeltelijk arbeidsgeschikten met LGU-uitkering), gemeten 20 maanden na WIA-uitslag

	LGU ontvangers* (n = 101)
geen kennis van eindigheid LGU-uitkering	40%
weet enkel dat LGU-uitkering eindig is	27%
kent ook (deels) de financiële consequenties van mate van werken voor uitkering daarna	33%

* ontvangen LGU volgens UWV-registratie, exclusief 60-plussers

5.4 Conclusie

Merendeel WGA'ers ontvangt na 20 maanden nog een LGU; doorstroom naar VVU lijkt vooralsnog beperkt te blijven

De WGA-instromers krijgen doorgaans eerst een loongerelateerde uitkering (LGU) en na verloop van tijd een loonaanvullingsuitkering (LAU) of – alleen bij gedeeltelijk arbeidsgeschikten – vervolgutkering (VVU). De eerste doorstroom van LGU naar LAU of VVU heeft 20 maanden na de WIA-uitslag reeds plaatsgevonden, namelijk binnen de leeftijdsgroepen tot en met 37 jaar. Volgens UWV-gegevens heeft 20 maanden na de WIA-beschikking nog ruim de helft van de volledig arbeidsongeschikten een LGU en ontvangt bijna eenderde inmiddels een LAU. Van de (gemiddeld oudere) gedeeltelijk arbeidsgeschikten ontvangt circa driekwart na 20 maanden nog een LGU. Circa 1 op de 6 ontvangt dan een LAU en slechts enkelen een VVU. Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is de doorstroom naar de VVU dus vele malen kleiner dan naar de LAU.

Kennelijk lukt het gedeeltelijk arbeidsgeschikten tot nu toe in voldoende mate op tijd werk te vinden of voldoende te gaan verdienen. De meerderheid van de wer-

⁶² Tabel 5.8 toont de antwoorden van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met een LGU-uitkering die naar hun idee eindig is (dus exclusief degenen zonder kennis van de eindigheid), tabel 5.9 toont de uitkomsten met betrekking tot de totale groep gedeeltelijk arbeidsgeschikten met een LGU-uitkering. Tabel 5.8 betreft dus een deel van de respondenten uit tabel 5.9, vandaar dat de vetgedrukte percentages in tabel 5.8 hoger kunnen liggen dan de in tabel 5.9 genoemde 33 procent.

kenden verdient minstens 50% van hun verdien capaciteit (de rest weet meestal niet of dit het geval is). Er zijn geen indicaties dat het veel voorkomt dat men minder dan 50% verdient. *Niet*-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten zullen bij gelijkblijvende situatie echter te zijner tijd wel op de meestal veel lagere vervoluitkering terugvallen.

Meerderheid ervaart verslechtering in inkomen sinds WIA-beoordeling; sindsdien blijft inkomenspositie gemiddeld bijna hetzelfde

Een belangrijk uitgangspunt bij de WGA-regeling is dat werken altijd loont. Het totale inkomen uit werk en uitkering blijft voor een arbeidsongeschikte echter altijd lager dan voordat men arbeidsongeschikt werd. Ten opzichte van het moment van de WIA-beoordeling ziet de meerderheid van de WGA'ers op de verschillende meetmomenten een verslechtering in het inkomen. Dit wordt door de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk in mindere mate ervaren dan door de andere groepen.

De hoogte van het inkomen van de WGA'ers is tussen 4 en 20 maanden na de WIA-uitslag gemiddeld genomen wel gestegen. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk hebben steeds het hoogste persoonlijk inkomen. Dit komt niet alleen door de huidige inkomsten uit arbeid. Ook geldt dat deze groep relatief hoog opgeleid is, hierdoor voorheen een relatief hoog salaris had en daardoor nu een hogere (loongerelateerde) uitkering.

Aflooptermijn LGU en consequenties onvoldoende verdienen vaak onbekend

Niet alle WGA'ers weten welk type uitkering (LGU, LAU of VVU) zij ontvangen. Op zich hoeft dit nog niet te betekenen dat men de kern van de WIA-regeling en de persoonlijke consequenties daarvan niet kent. Op dit punt blijkt de kennis echter ook beperkt. De gedeeltelijk WGA'ers die de verdien capaciteit niet (voldoende) benutten vallen na maximaal vijf jaar terug op een vervoluitkering, die maximaal 51% van het minimumloon bedraagt. Slechts eenderde van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met een LGU (jonger dan 60 jaar) weet echter dat hun uitkering eindig is en kent daarnaast in enige mate de financiële consequenties van de mate waarin ze dan werken. Zo'n 40 procent denkt dat hun uitkering in principe tot hun 65^e voortduurt. Slechts 1 op de 6 is bekend met de exacte aflooptermijn van de LGU. Dit impliceert dat de uitleg over de werking van de WGA-regelingen op dit moment niet voldoende landt bij de doelgroep. Dit ondanks de informatie in de brochure die met de beschikking wordt meegestuurd en ondanks de mondelinge uitleg van de arbeidsdeskundige. De tot nu toe gehanteerde communicatiemiddelen zijn kennelijk niet afdoende voor de nieuwe en relatief complexe WGA-regelgeving. Om de beoogde prikkelwerking van de WGA optimaal te laten werken, is het nodig te onderzoeken hoe de informatie op een effectievere wijze gecommuniceerd kan worden. Middels aanvullend kwalitatief

onderzoek zal nader uitgevraagd worden welke communicatiemethodiek effectief is om de kennis over wetgeving en duur van de uitkering beter te laten bekliven.

6 ERVAREN BEGELEIDING EN KLANTGERICHTHEID VAN UWV

Dit hoofdstuk beschrijft de ervaren begeleiding bij werkhervatting of -uitbreiding, evenals de ervaren klantgerichtheid van UWV. Eerst wordt, als kader, een inleidende beschrijving gegeven van de procedures bij de re-integratiebegeleiding en communicatie van UWV hieromtrent. Daarna worden de enquêteresultaten beschreven. Om te beginnen wordt ingegaan op de eventueel ontvangen begeleiding van de vroegere werkgever in de periode voor en na de WIA-beoordeling. Vervolgens komen verschillende aspecten rond de ervaren begeleiding en klantgerichtheid van UWV aan de orde. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de claimbeoordeling, de re-integratievisie, de ontvangen begeleiding van UWV bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding, en de aansluiting hiervan bij de verwachtingen en behoeften. Tot slot wordt beschreven in hoeverre de WGA'ers zelf activiteiten hebben verricht om aan (ander) werk te komen en welke verwachtingen ze hebben omtrent het vinden van (beter) betaald werk. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een concluderende paragraaf.

6.1 Procedures en communicatie UWV hieromtrent

Beoordeling door UWV van re-integratieverslagen

Bij de aanvraag voor een WIA-uitkering moet een re-integratieverslag worden overgelegd over de re-integratie-inspanningen over de periode vanaf het ziek worden van de aanvrager tot het indienen van de aanvraag. Aan de cliënt stuurt UWV een brief die het aanvraagformulier WIA vergezelt. In deze brief wordt de cliënt op de hoogte gesteld van de verdere gang van zaken.

Toetsing re-integratieverslag en beoordeling recht op WIA niet gelijktijdig

De toetsing van het re-integratieverslag (RIV) en de beoordeling van het recht op een WIA-uitkering zijn twee elkaar opvolgende processen. Beoordeling recht op WIA wordt namelijk opgeschort als het tot een verlenging loondoorbetaling komt. Toetsing RIV en beoordeling recht op een WIA-uitkering kunnen dus niet gelijktijdig plaatsvinden. De WIA-beoordeling wordt dus gestart of voortgezet na goedkeuring van de re-integratie-inspanningen. Als het re-integratieverslag akkoord is bevonden, kan UWV daar bij de WIA-beoordeling alleen op terugkomen in geval van fraude.

Claimbeoordeling

Wanneer het re-integratieverslag akkoord is bevonden, gaat UWV over tot de claimbeoordeling. Deze bestaat uit een beoordeling door de verzekeringsarts en (meestal) de arbeidsdeskundige. Hieruit volgt de bepaling van de mate van arbeidsongeschiktheid en daarmee het eventuele recht op een WGA-uitkering.

De re-integratievisie

Nadat het recht op een WGA-uitkering is vastgesteld, zal de arbeidsdeskundige samen met de cliënt een re-integratievisie opstellen⁶³. Deze wordt met een brief naar de cliënt gestuurd. De re-integratievisie heeft de status van een beschikking waartegen men in beroep kan gaan.

De re-integratievisie behelst een omschrijving van de stappen die nodig zijn om inkomensvormende arbeid te verkrijgen of om een reeds gerealiseerde arbeidsomvang te vergroten. De re-integratievisie geeft duidelijk aan wat de ondersteuning door UWV kan inhouden. In de regel gaat het om de inkoop van een re-integratietraject⁶⁴. De begeleiding kan ook bestaan uit een geplande vervolgspraak met de arbeidsdeskundige. Ook kan in de re-integratievisie aangegeven staan dat UWV geen verdere ondersteuning biedt, bijvoorbeeld als de cliënt deze niet wenst of als deze niet nodig wordt geacht. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn indien er al een traject is ingezet.

Re-integratieondersteuning is maatwerk

Voorop staat dat de kortste weg naar werk moet worden gekozen. Dit is het kader waarbinnen de arbeidsdeskundige – in samenspraak met de betrokkene – zoekt naar de mogelijkheden, en beoordeelt of daarbij ondersteuning door UWV nodig is. Er is dus niet een automatisch recht voor betrokkene op een specifiek re-integratietraject of op een bepaalde, specifieke voorziening of werkplekaanpassing. Wel is betrokkene verplicht mee te werken aan een door de arbeidsdeskundige wenselijk geacht re-integratietraject, en een eventueel noodzakelijk geachte voorziening of specifieke werkplekaanpassing te accepteren. De afspraken met betrekking tot re-integratie zijn dus niet vrijblijvend. De klant kan dan ook in bezwaar gaan tegen de re-integratievisie.

Als UWV van oordeel is dat ondersteuning nodig is, dan beoordeelt UWV ook of het zelf de benodigde voorzieningen kan verstrekken, of dat een nodig beoor-

⁶³ Tenzij de re-integratieverantwoordelijkheid ligt bij een eigenrisicodragers WIA.

⁶⁴ Er kunnen diverse redenen zijn om (nog) geen traject in te kopen voor een cliënt. Deze redenen worden vastgelegd in de re-integratievisie. Dit kunnen de volgende redenen zijn: cliënt gaat in bezwaar, wil op eigen gelegenheid werk zoeken, stelt zich uitdrukkelijk niet beschikbaar voor (meer) werk, zit al in een re-integratietraject, heeft gezondheidsredenen waardoor de start van de begeleiding wordt uitgesteld of benut zijn verdiencapaciteit reeds volledig.

deeld re-integratietraject wordt uitbesteed aan een 'natuurlijke persoon of rechtspersoon, die in het kader van de uitoefening van beroep of bedrijf de inschakeling van personen in de arbeid bevordert' (bijvoorbeeld aan het CWI of een re-integratiebedrijf).

Bij het opstellen van de re-integratievisie kan de arbeidsdeskundige aan betrokkene keuze bieden uit een aantal door UWV op basis van prijs/kwaliteit geselecteerde re-integratiebedrijven. Als de uitkeringsgerechtigde aangeeft geen voorkeur te hebben, dan bepaalt UWV gemotiveerd bij welk re-integratiebedrijf de uitkeringsgerechtigde wordt aangemeld. Daarbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de betrokkene. Het geselecteerde re-integratiebedrijf zal bij het opstellen van het re-integratieplan ook zoveel mogelijk met die wensen rekening moeten houden. UWV heeft hierbij uiteindelijk het laatste woord. Een cliënt kan er ook voor kiezen om de re-integratie zelf te regelen, waarbij UWV de kosten vergoedt. De cliënt zoekt dan zelf een re-integratiebedrijf en sluit daarmee een Individuele Re-integratieovereenkomst (IRO). Uiteraard kan re-integratie ook volledig op eigen kracht plaatsvinden.

Na het re-integratietraject

Niet in alle gevallen leidt het re-integratietraject tot werkhervatting, bijvoorbeeld omdat de mogelijkheden tot werken in de loop der tijd zijn gewijzigd. Ook na afloop van een re-integratietraject zijn er nog mogelijkheden tot re-integratie. Is een cliënt op enig moment zover hersteld dat hij weer (deels) aan het werk kan, dan kan UWV de cliënt op weg helpen bij het zoeken naar werk. Daarbij kan UWV een gespecialiseerd re-integratiebedrijf inschakelen, gericht op arbeidstoeleiding. Wanneer een cliënt vanwege ziekte of handicap hulpmiddelen of ondersteuning nodig heeft op de nieuwe werkplek, kan hij een beroep doen op UWV voor vergoedingen. Ook is het mogelijk om enige tijd met behoud van uitkering op proef aan het werk gaan bij een werkgever of zich te oriënteren op het starten van een eigen bedrijf.

Deze informatie kunnen de WGA'ers terugvinden op de internetpagina's van UWV, in de brochure over de WGA-uitkering en in brieven waarin wordt gewezen op re-integratiemogelijkheden. Daarnaast is re-integratie ook onderwerp van gesprek bij gesprekken met de arbeidsdeskundige.

6.2 Ontvangen begeleiding van vroegere werkgever bij terugkeer naar werk

In de derde meting (20 maanden na de WIA-uitslag) is uitgevraagd in hoeverre de vroegere werkgever begeleiding heeft geboden om weer aan het werk te komen. Daarbij is in de vragenlijst de volgende verduidelijking van het begrip 'begeleiding' aan de respondenten gegeven:

Onder begeleiding verstaan we het helpen met zoeken naar werk (binnen of buiten de organisatie) of werkaanpassingen die passen bij uw vaardigheden of mogelijkheden. Daarbij kan een re-integratiebedrijf worden ingeschakeld.

Het gaat dus uitdrukkelijk om begeleiding richting werk, en niet om de sociaal-medische begeleiding die de bedrijfsarts of verzekeringsarts gedurende de ziekteperiode moet bieden, ongeacht of er (al) hervattingmogelijkheden zijn.

Werkgever gaf volgens ruim 40 procent begeleiding naar werk, bij helft was dit niet aan de orde

Ruim 40 procent van de WGA'ers met een werkgever op het moment van ziekmelding, geeft aan dat de werkgever (voor en/of na de WIA-beoordeling) deze begeleiding bij werkhervatting heeft verschaft. Bij ruim de helft heeft de werkgever geen begeleiding geboden omdat dit niet aan de orde was, bijvoorbeeld omdat de cliënt daarvoor te ziek was (zie bovenste helft tabel 6.1).

Van de 40 procent aan wie deze begeleiding is geboden, gebeurde dit doorgaans al vóór de WIA-beoordeling. Meestal was deze begeleiding al langer dan vier maanden voor de beoordeling gestart (onderste helft tabel 6.1). In geval de begeleiding pas vrij laat in gang is gezet, kon de werkgever wellicht door omstandigheden het traject niet eerder starten (omdat de cliënt opgenomen was, behandeld werd, etc.). In een dergelijke situatie leidt de Poortwachertoets in het kader van de Wet Verbetering Poortwachter dan ook niet tot een sanctie.

In tweederde van de gevallen waarin begeleiding is geboden, gebeurde dit (ook) ná de beoordeling.

Gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk betere gezondheid en vaker begeleiding

De gedeeltelijk arbeidsgeschikten die na 20 maanden werken hebben het vaakst begeleiding naar werk van hun (vroegere) werkgever aangeboden gekregen. Deze groep ervaart de gezondheid als relatief goed.

Tabel 6.1 Begeleiding van vroegere werkgever bij terugkeer naar werk, volgens WGA'ers met een werkgever op moment van ziekmelding (gemeten 20 maanden na WIA-uitslag)

	volledig ao (n = 322)	gedeeltelijk ag met werk (n = 113)	gedeelt. ag zonder werk (n = 47)	totaal (n = 482)
<i>Heeft oude werkgever begeleiding aangeboden om weer aan het werk te komen?*</i>				
ja, zowel voor als na WIA-beoordeling	17%	46%	13%	23%
ja, alleen vóór WIA-beoordeling	15%	11%	30%	15%
ja, alleen na WIA-beoordeling	2%	5%	2%	3%
nee, terwijl daar wel behoefte aan was	7%	13%	6%	8%
nee, omdat dit niet aan de orde was	59%	25%	49%	51%
<i>Indien begeleiding (ook) vóór de beoordeling: wanneer gestart?</i>				
	(n = 100)	(n = 68)	(n = 20)	(n = 188)
korter dan vier maanden vóór de WIA-beoordeling	14%	13%	10%	13%
langer dan vier maanden vóór de WIA-beoordeling	57%	56%	65%	57%
weet niet meer	29%	32%	25%	30%

* $p < 0,05$

1 op 12 WGA'ers zegt ten onrechte geen begeleiding naar werk van werkgever te hebben gekregen; in de praktijk ligt dit aandeel waarschijnlijk lager

Circa 8 procent van de WGA'ers geeft aan geen begeleiding bij terugkeer naar werk te hebben gekregen van de werkgever, terwijl daar op enig moment wel behoefte aan was⁶⁵. Deze groep (dit betreft 39 personen) onderscheidt zich niet duidelijk op bepaalde achtergrondkenmerken; het betreft een gemêleerde groep. Het feit dat deze mensen aangeven geen begeleiding richting werk te hebben ontvangen, wil nog niet zeggen dat dit ook daadwerkelijk niet gebeurd is; mogelijk hebben ze het niet als zodanig ervaren omdat ze iets anders verwacht hadden

⁶⁵ UWV toetst bij de aanvraag van de WIA-uitkering of de aanvrager en zijn werkgever zich binnen hun mogelijkheden voldoende hebben ingespannen voor de re-integratie. Heeft de werkgever dit onvoldoende gedaan, dan kan UWV hem verplichten om het loon langer door te betalen. Heeft de werknemer dit onvoldoende gedaan, dan kan hij gekort worden op de uitkering.

bij 'begeleiding naar werk'. Ook is het mogelijk dat deze – met terugwerkende kracht geuite – behoefte destijds nog niet aanwezig was. Uit dossiergegevens van UWV (gegevens van machtigers) blijkt dat in ieder geval bij een deel van deze groep het re-integratieverslag door UWV is beoordeeld zonder dat er sprake was van het opleggen van een sanctie; ook waren de cliënten het in die gevallen zelf eens met het re-integratieverslag. Het aandeel WGA'ers dat ten onrechte geen begeleiding naar werk heeft gekregen van de werkgever, zal waarschijnlijk dus lager liggen dan die 8 procent.

Lager aandeel zonder begeleiding naar werk, bij buiten beschouwing laten einde-dienstverbanders

Volgens tabel 6.1 geeft in totaal 59 procent van de WGA'ers aan dat ze geen begeleiding naar werk hebben gekregen van hun oude werkgever. Dit betreft relatief veel vangnetters (einde-dienstverbanders), waarvoor werkgevers doorgaans weinig activiteiten hebben hoeven ondernemen. Bij het buiten beschouwing laten van deze groep, komt het percentage dat geen begeleiding heeft gekregen uit op 47 procent (waarvan het bij 39 procent niet aan de orde was en bij 8 procent hier wel behoefte aan was).

Eigen risicodragers

Indien de werkgever eigen risicodrager is, betekent dit dat de werkgever (en niet UWV) ook ná de claimbeoordeling verantwoordelijk is voor de begeleiding naar werk. Van degenen met een eigen risicodragende werkgever geeft de helft aan (ook) ná de WIA-beoordeling begeleiding naar werk aangeboden te hebben gekregen door de werkgever. Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is dit vaker het geval dan bij de volledig arbeidsongeschikten (ruim de helft versus eenderde). Mede door beëindiging van het arbeidscontract – vaak niet lang na de WIA-beoordeling – heeft de eigen risicodrager in een deel van de gevallen alleen vóór de WIA-beoordeling begeleiding gegeven. Ook komt het voor dat begeleiding naar werk niet aan de orde was.

6.3 Tevredenheid over claimbeoordeling

Na toetsing en akkoordbevinding van het re-integratieverslag, vindt de claimbeoordeling plaats. In de eerste meting, 4 maanden na de WIA-uitslag, is de WGA'ers gevraagd naar de tevredenheid over de claimbeoordeling. Hierover is de volgende vraag gesteld: *Als u het nu achteraf bekijkt, hoe tevreden bent u dan over de gang van zaken rond uw WIA-beoordeling?*

Meerderheid WGA'ers tevreden over verloop claimbeoordeling

Van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk en de volledig arbeidsongeschikten blijkt de meerderheid tevreden tot zeer tevreden over de WIA-beoordeling (zie tabel 6.2). De gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk zijn veel minder tevreden. Dit is een bekende bevinding⁶⁶. Daarbij kan meespelen dat gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk de eigen gezondheid vaak als slecht of wisselend ervaren (zie paragraaf 3.3), terwijl ze wel gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn bevonden. Deze groep is het ook relatief vaak oneens met de uitslag (51 procent, versus 5 procent binnen de andere groepen) en maakt relatief vaak bezwaar hiertegen (16 procent). Ontevredenheid met de gang van zaken rond de WIA-beoordeling ligt in het verlengde hiervan, en hoeft niet te betekenen dat de claimbeoordeling objectief gezien ook minder zorgvuldig is verlopen.

Tabel 6.2 Tevredenheid over gang van zaken rond de claimbeoordeling (gemeten 4 maanden na WIA-uitslag)

	volledig ao (n = 631)	gedeeltelijk ag met werk (n = 175)	gedeelt. ag zonder werk (n = 174)	totaal (n = 980)
<i>tevredenheid claimbeoordeling*</i>				
zeer tevreden	14%	7%	3%	11%
tevreden	57%	54%	30%	52%
niet tevreden, maar ook niet ontevreden	18%	23%	32%	22%
ontevreden	7%	12%	26%	11%
zeer ontevreden	4%	5%	9%	5%

* $p < 0,05$

De WGA'ers is de mogelijkheid geboden hun antwoord naar de tevredenheid met de WIA-beoordeling toe te lichten in eigen woorden. Hieronder worden de positieve en negatieve reacties samengevat.

Tevredenheid komt door goede afhandeling proces en serieus genomen zijn

Uit reacties van tevreden cliënten blijkt dat ze de gang van zaken rond hun WIA-beoordeling en de manier waarop ze behandeld zijn, goed vinden. Getoond begrip voor hun situatie en zich serieus genomen voelen zijn belangrijke aspecten daarbij. Andere veelgenoemde factoren zijn de snelle afhandeling, tevredenheid over

⁶⁶ Ook bij de WAO-instromers van 2001 zijn de volledig arbeidsongeschikten en degenen met werk meer tevreden dan de gedeeltelijke arbeidsgeschikten zonder werk.
Bron: onderzoek 'Langdurig ziek... en dan?', uitgevoerd door AStri in 2002.

de uitslag en het beoordelingsgesprek als goed of verduidelijkend ervaren hebben.

Ontevredenheid komt voort uit slechte communicatie en ongunstige uitslag

De relatief kleine groep cliënten die *ontevreden* is over de gang van zaken rond hun WIA-beoordeling, heeft vaak klachten over de communicatie vanuit UWV. Daarbij worden zaken genoemd als: onduidelijke of onvoldoende voorlichting rond de gang van zaken, wisselende contactpersonen, trage reactie op vragen of niet teruggebeld worden. Daarnaast zijn zij het vaak niet eens met het oordeel van de verzekeringsarts, omdat ze vinden dat er onvoldoende rekening is gehouden met hun klachten. Ook duurde het sommigen te lang voordat ze de hele procedure doorlopen hadden. Waar mensen behoefte aan hebben is meer duidelijkheid gedurende het proces (vast aanspreekpunt, meer uitleg over gang van zaken en uitslag beoordeling) en meer snelheid (beperkte tijdsduur tussen WIA-aanvraag en ontvangst beschikking/uitkering). Daarbij speelt mee dat mensen het gevoel willen hebben dat ze (meer) serieus genomen worden door UWV.

6.4 Re-integratievisie

Minderheid gedeeltelijk arbeidsgeschikten zegt re-integratievisie ontvangen te hebben; volgens UWV-gegevens ligt dit aandeel veel hoger

Na de claimbeoordeling wordt door UWV een re-integratievisie opgesteld (behalve indien de werkgever van de cliënt eigen risicodrager is). Vier maanden na de WIA-uitslag, is de gedeeltelijk arbeidsgeschikten⁶⁷ gevraagd of zij een re-integratievisie hebben gekregen (daarbij dit begrip uitleggend: 'een beschrijving op papier van de wijze waarop u weer aan het werk zou kunnen proberen te komen'). Hierop heeft 44 procent aangegeven dat ze de re-integratievisie hebben gekregen⁶⁸. Daarnaast geeft 46 procent aan dat ze deze niet ontvangen hebben, waaronder relatief veel gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk. Circa 10 procent weet het niet (zie tabel 6.3).

Dossiergegevens van UWV (gegevens van machtigers) wijzen op een veel hoger percentage: voor 68 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is een re-integratievisie opgesteld en aan 60 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is deze ook verzonden⁶⁹. Binnen de groep die zelf aangeeft geen re-integratievisie te hebben ontvangen, is volgens UWV-gegevens in circa de helft van de gevallen wèl een re-integratievisie verzonden.

⁶⁷ Exclusief degenen met een werkgever die eigen risicodrager is.

⁶⁸ Uit de UWV-registratie (betreft gegevens van machtigers) komt een vergelijkbaar percentage.

⁶⁹ Bij de volledig arbeidsongeschikten liggen beide percentages (opgesteld en verzonden) rond de 49 procent.

Tabel 6.3 Re-integratievisie ontvangen, volgens WGA'ers zonder werkgever die eigen risicodrager is* (gemeten 4 maanden na WIA-uitslag)

	gedeeltelijk ag met werk (n = 175)	gedeelt. ag zonder werk (n = 174)	totaal (n = 980)
<i>re-integratievisie gekregen van UWV?</i>			
ja	37%	49%	44%
nee	53%	42%	46%
weet niet	10%	9%	10%

* of waarvan onbekend is of de werkgever eigen risicodrager is

Mogelijke verklaringen voor niet ontvangen re-integratievisie

Zoals uit bovenstaande blijkt, is een van de verklaringen voor het hoge aandeel dat geen re-integratievisie zegt te hebben ontvangen, dus dat de re-integratievisie niet als zodanig herkend en benoemd wordt door de cliënt. Daarin kan meespelen dat veel arbeidsdeskundigen maar één gesprek voeren met de cliënt, waarbij de cliënt al veel informatie ontvangt en er mogelijk weinig tijd is om bij de re-integratievisie als zodanig stil te staan⁷⁰. Daarnaast is in een deel van de gevallen wel een visie opgesteld door de arbeidsdeskundige, maar is deze niet toegestuurd aan de cliënt. Vooral cliënten waar geen re-integratietraject aan de orde is, is relatief vaak geen visie gestuurd.

Volgens de dossiergegevens van UWV (gegevens van machters) is bij een deel van de WGA'ers echter ook daadwerkelijk geen re-integratievisie opgesteld. In de meeste gevallen is hier ook geen re-integratietraject aan de orde, wat voor de arbeidsdeskundige reden kan zijn geweest om geen formulier re-integratievisie in te vullen⁷¹. Binnen UWV is er echter de laatste tijd meer aandacht voor het belang van het opstellen van een re-integratievisie, ook voor cliënten waarbij re-integratie mogelijk niet aan de orde is. Dit blijkt ook uit het gegeven dat het aandeel opgestelde en verzonden re-integratievisies ten opzichte van ruim een jaar geleden is toegenomen. Uit intern UWV-onderzoek blijkt dat het aandeel *opgestelde* re-integratievisies tussen 2007 en 2008 is gestegen van 52 naar 59 procent en het aandeel *verzonden* re-integratievisies van 42 naar 55 procent.

⁷⁰ Dit wil echter niet zeggen dat de re-integratie *zelf* onvoldoende besproken is.

⁷¹ Uit een meting onder een nieuw cohort WGA'ers (instromers van oktober-november 2007) blijkt dat de werkenden vaak al voldoende verdienen of dat hun werkgever eventueel werk kon bieden. Bij de niet-werkenden was de gezondheid vaak te slecht.

Merendeel is het eens met opgestelde re-integratievisie

In de enquête zegt een meerderheid van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten die wel een re-integratievisie hebben gekregen, het eens te zijn met de inhoud hiervan. Een kwart (vooral degenen zonder werk) is het er echter niet mee eens, waarvan 4 op de 10 bezwaar zeggen te hebben ingediend tegen de re-integratievisie. Dit laatste zou neerkomen op 4 procent van alle gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Vermoedelijk verwacht een deel van hen echter bezwaar tegen de re-integratievisie met bezwaar tegen de uitslag van de claimbeoordeling⁷².

Overgrote meerderheid is het eens met re-integratieplan

In het re-integratieplan zijn de concrete stappen in de re-integratie en afspraken tussen re-integratiebegeleider en cliënt vastgelegd. Dit plan wordt door de cliënt (indien eens) ondertekend. Uit de dossiergegevens van UWV (gegevens van machtigers) blijkt dat 93 procent van de WGA'ers het eens is met het re-integratieplan en dus impliciet tevreden zou moeten zijn met de getoonde inzet en richting van de re-integratie. Hierbij maakt het geen significant verschil of men daadwerkelijk een re-integratievisie (op papier) ontvangen heeft. Ook is hierin geen verschil tussen volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten.

6.5 Ontvangen begeleiding van UWV bij terugkeer naar werk

Volgens minderheid WGA'ers is begeleiding met UWV afgesproken

De WGA'ers, behalve degenen met een werkgever die eigen risicodragers is, is gevraagd of tijdens/na de WIA-beoordeling met UWV is afgesproken dat ze begeleiding zullen ontvangen bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding. Zie tabel 6.4. In elke meting geeft ruim de helft van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk aan dat dit is afgesproken; bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk is dit een kwart tot een derde. In totaal betreft dit per meting gemiddeld 42 procent van alle gedeeltelijk arbeidsgeschikten.

Van de volledig arbeidsongeschikten – die niet de plicht hebben om naar werk te zoeken, maar wel om mee te werken aan eventuele re-integratiemogelijkheden – zegt bij de derde meting 24 procent dat met UWV is afgesproken dat ze begeleiding naar werk krijgen.

⁷² Het merendeel van degenen die aangeven dat ze bezwaar hebben gemaakt tegen de re-integratievisie, geeft namelijk ook aan dat ze bezwaar hebben gemaakt tegen de beschikking.

Tabel 6.4 Begeleiding bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding via UWV, volgens WGA'ers zonder werkgever die eigen risicodrager is*

	volledig ao	gedeeltelijk ag met werk	gedeelt. ag zonder werk	totaal
<i>Tijdens/na WIA-beoordeling met UWV begeleiding bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding afgesproken?***</i>				
4 maanden na WIA-uitslag**		(n = 100)	(n = 144)	(n = 244)
ja, en deze begeleiding is gestart	-	18%	39%	29%
ja, maar heeft nog geen begeleiding gekregen	-	6%	19%	14%
nee	-	76%	42%	57%
8 maanden na WIA-uitslag**		(n = 80)	(n = 99)	(n = 179)
ja, en krijgt deze begeleiding nu	-	14%	35%	25%
ja, en heeft begeleiding gekregen maar deze is inmiddels beëindigd	-	2%	6%	4%
ja, maar heeft nog geen begeleiding gekregen	-	5%	14%	10%
nee	-	78%	45%	60%
20 maanden na WIA-uitslag	(n = 264)	(n = 73)	(n = 37)	(n = 374)
ja, en krijgt deze begeleiding nu	9%	14%	29%	12%
ja, en heeft begeleiding gekregen maar deze is inmiddels beëindigd	7%	15%	13%	9%
ja, maar heeft nog geen begeleiding gekregen	8%	7%	11%	8%
nee	76%	64%	47%	71%

* of waarvan onbekend is of de werkgever eigen risicodrager is

** deze vraag is destijds niet gesteld aan de volledig arbeidsongeschikten; totaalkolom betreft hier dus alleen de gedeeltelijk arbeidsongeschikten

*** $p < 0,05$

Met UWV afgesproken begeleiding volgens driekwart ontvangen; indien niet, dan is dit meestal vanwege de gezondheid

Twintig maanden na de WIA-beschikking heeft driekwart van de WGA'ers met wie begeleiding was afgesproken, deze begeleiding gekregen (nog bezig of afgerond). Het aandeel waarbij de begeleiding inmiddels is beëindigd is hoger dan een

jaar eerder, maar de meerderheid van degenen die begeleiding hebben gekregen, ontvangt deze nu nog.

Het aandeel dat nog in afwachting is van begeleiding, betrof 4 maanden na de WIA-uitslag 14 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Na 20 maanden heeft 8 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten nog geen begeleiding gekregen, terwijl dit wel afgesproken was; hetzelfde geldt voor de volledig arbeidsongeschikten. Hen is gevraagd wat de reden hiervan is. Meestgenoemde reden is de gezondheid die het (nog niet danwel niet meer) toelaat om een re-integratietraject in te gaan. Een andere reden is dat het mensen zelf al gelukt is om passend werk te vinden. Slechts enkelen geven aan niet te weten waarom ze geen begeleiding hebben gekregen of zeggen dat ze nooit meer iets gehoord hebben.

Iets vaker IRO dan regulier traject doorlopen

Van de WGA'ers die 20 maanden na de WIA-beschikking begeleiding via UWV hebben *ontvangen*, heeft de helft een traject via een IRO (individuele re-integratieovereenkomst) gehad en circa 40 procent een regulier traject bij een re-integratiebedrijf (niet via een IRO). De helft heeft (daarnaast) gesprekken met een arbeidsdeskundige gehad.

Gedeeltelijk arbeidsgeschikten 'zonder begeleiding': soms toch wel traject

Het aandeel gedeeltelijk arbeidsgeschikten dat aangeeft dat er *geen* begeleiding is afgesproken, is per meting gemiddeld zo'n 58 procent. Uit dossiergegevens van UWV (gegevens van machtigers) blijkt dat bij een deel van hen toch wel een re-integratietraject aan de orde is (geweest). Mogelijk hebben zij bij 'begeleiding naar werk' andere verwachtingen of behoeften gehad dan wat UWV kan bieden, waardoor ze het gebodene misschien niet als begeleiding hebben ervaren. Het grootste deel van deze groep heeft echter ook volgens de UWV-gegevens geen begeleiding gehad.

Volledige benutting verdiencapaciteit belangrijkste reden voor 'geen traject'

Volgens de dossiergegevens van UWV was bij 45 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten *ten tijde van de beoordeling* een re-integratietraject aan de orde (dit betreft vooral de niet-werkenden). Bij de 55 procent waar geen traject aan de orde was, is hiervoor meestal de reden dat de cliënt zijn verdiencapaciteit reeds volledig benutte. Uit de enquêtegegevens blijkt ook dat deze groep relatief vaak werkzaam was ten tijde van de WIA-beoordeling. Een andere veelkomende reden is dat de start van de begeleiding om gezondheidsredenen is uitgesteld.

Behoeftte aan (niet verkregen) begeleiding in loop van tijd gedaald

De WGA'ers⁷³ die sinds de WIA-beoordeling (nog) geen begeleiding bij terugkeer naar werk ontvangen hebben, is gevraagd of ze hier wel behoefte aan hebben⁷⁴ (zie tabel 6.5). Vier maanden na de WIA-uitslag zegt 34 procent van de WGA'ers met wie geen begeleiding is *afgesproken* (toch) behoefte te hebben aan begeleiding, waarbij 9 procent dit dan zo snel mogelijk wil en 25 procent na verloop van tijd. Dit aandeel van 34 procent loopt in de vervolgmetingen terug tot 15 procent twintig maanden na de WIA-uitslag.

Ook bij de groep die aangeeft dat wel begeleiding is afgesproken, maar dat ze deze nog niet *gekregen* hebben⁷⁵, is er de indicatie dat de behoefte aan begeleiding is afgenomen. Dit kan zijn omdat de behoefte niet langer bestaat (bijvoorbeeld omdat men inmiddels werk gevonden heeft); dit is mede vanwege de kleine aantallen echter niet goed te staven.

Degenen die enige behoefte aan begeleiding hebben, betreffen iets vaker gedeeltelijk arbeidsgeschikten dan volledig arbeidsongeschikten.

Kenmerken van groep met behoefte aan begeleiding

Het overgrote deel van allen die 20 maanden na de WIA-uitslag nog behoefte hebben aan begeleiding, wenst deze pas na verloop van tijd⁷⁶. Het gaat hierbij om relatief veel niet-werkenden die vaak twijfelen of ze op korte termijn wel in staat zouden zijn om te werken. Ze hebben in het voorgaande jaar relatief vaak een verbetering in hun gezondheid ervaren. Het vaakst geven zij aan (te zijner tijd) behoefte te hebben aan iemand die zoekt naar geschikte werkgevers en bemiddelt bij plaatsing, iemand die uitzoekt welk soort werk men nog kan doen of omscholing naar een ander beroep⁷⁷.

⁷³ Behalve degenen waarbij de werkgever eigen risicodragers is.

⁷⁴ Conform beleid is er evenwel geen sprake van vrijwilligheid (maar zouden er doorgaans ook afspraken over begeleiding gemaakt moeten zijn).

⁷⁵ Het betreft hier echter kleine aantallen respondenten en deze uitkomsten kunnen slechts als indicatief worden beschouwd.

⁷⁶ Dit betreft 46 personen.

⁷⁷ Zie verder paragraaf 6.6, voor de behoeften aan begeleiding van de totale groep WGA'ers.

Tabel 6.5 Behoeftte aan begeleiding bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding, bij WGA'ers zonder werkgever die eigen risicodrager is*

	geen begeleiding afgesproken met UWV	wel begeleiding afgesproken, maar niet gekregen	totaal
<i>Behoeftte aan begeleiding bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding?****</i>			
4 maanden na WIA-uitslag**	<i>(n = 137)</i>		<i>(n = 137)</i>
ja, zo snel mogelijk	9%	-	9%
ja, op termijn	25%	-	25%
nee	66%	-	66%
8 maanden na WIA-uitslag	<i>(n = 97)</i>	<i>(n = 19)</i>	<i>(n = 116)</i>
ja, zo snel mogelijk	8%	28%	11%
ja, op termijn	24%	56%	29%
nee	68%	17%	60%
20 maanden na WIA-uitslag***	<i>(n = 271)</i>	<i>(n = 29)</i>	<i>(n = 300)</i>
ja, zo snel mogelijk	1%	7%	1%
ja, op termijn	14%	45%	17%
nee	85%	48%	82%

* of waarvan onbekend is of de werkgever eigen risicodrager is

** deze vraag is destijds niet gesteld aan degenen die (nog) geen begeleiding hadden gekregen; totaal kolom betreft hier dus alleen degenen met wie geen begeleiding is afgesproken

*** deze vraag is nu (in tegenstelling tot de vorige metingen) ook gesteld aan volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten is echter geen significant verschil in de uitkomsten

**** $p < 0,05$

6.6 Aansluiting begeleiding bij verwachtingen en behoeften

Oordeel over begeleiding in loop der tijd positiever geworden

UWV streeft ernaar de begeleiding naar werk maatwerk te laten zijn. De WGA'ers die sinds de claimbeoordeling via UWV begeleiding ontvangen of ontvangen zijn een paar stellingen voorgelegd, die iets zeggen over de afstemming van de begeleiding op wat men nodig heeft (zie tabel 6.6). Zoals de totaal kolommen laten zien, wordt er over de gehele linie in de loop der tijd iets positiever geoordeeld. Kennelijk sluit de begeleiding steeds beter aan op wat men nodig

heeft. Met name de persoonlijke aandacht en afstemming van de aanpak op de wensen is door de metingen heen verbeterd. De mate waarin men de aanpak al dan niet te beperkt vindt is per saldo echter weinig veranderd. Hierbij dient te worden opgemerkt dat er spanning kan bestaan tussen wensen van cliënten en regels⁷⁸.

Tabel 6.6 Voorgelegde stellingen ten aanzien van ontvangen begeleiding

	4 mnd na WIA-uitslag (n = 96)*	8 mnd na WIA-uitslag (n = 52)**	20 mnd na WIA-uitslag (n = 77)***
<i>Eens met de volgende stellingen:</i>			
“De aanpak is/was afgestemd op mijn wensen”	48%	50%	66%
“De aanpak is/was niet te beperkt, er is/was voor mij niet meer nodig om weer aan het werk te gaan”	63%	76%	65%
“De aanpak is/was afgestemd op mijn mogelijkheden”	44%	60%	68%
“Ik heb voldoende persoonlijke aandacht bij UWV gekregen”	37%	43%	61%
“De aanpak was naar verwachting”	-	-	49%

* betreft gedeeltelijk arbeidsgeschikten met wie begeleiding naar werk is afgesproken

** betreft gedeeltelijk arbeidsgeschikten die via UWV begeleiding ontvangen/ontvingen

*** betreft alle WGA'ers die via UWV begeleiding ontvangen/ontvingen (daarbij geen significant verschil tussen volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten)

Voor helft WGA'ers was aanpak naar verwachting

In de derde meting is ook gevraagd of de aanpak naar verwachting was (zie onderaan tabel 6.6), teneinde meer zicht te krijgen in de vraag in hoeverre de beleefde begeleiding aansluit bij de verwachtingen. Hier is in de vragenlijst eerst de volgende uitleg gegeven over de exacte rol en verantwoordelijkheden van UWV in de begeleiding:

In de begeleiding naar werk liggen de verantwoordelijkheden als volgt. De arbeidsdeskundige van UWV maakt samen met u een re-integratievisie op. Aan de hand hiervan kan besloten worden: (1) dat u zélf op zoek gaat naar werk, eventueel met enkele richtinggevend adviezen van de arbeidsdeskundige, of (2) dat de arbeidsdeskundige u aanmeldt bij een re-integratiebedrijf. Het re-integratiebedrijf is vervolgens verantwoordelijk voor de begeleiding.

⁷⁸ Indien bijvoorbeeld iemand scholing wenst en dit niet de kortste weg naar arbeid is, dan gaat die wens niet in vervulling.

De arbeidsdeskundige spreekt u hierna alleen nog maar op uw eigen verzoek of als hij van het re-integratiebedrijf hoort dat een nader contact noodzakelijk is.

Voor bijna de helft van de WGA'ers die sinds de WIA-beoordeling via UWV begeleiding ontvangen/ontvingen was de aanpak inderdaad naar verwachting⁷⁹. Dit geeft aan dat er vaak enig verschil is tussen hetgeen men (al dan niet terecht) aan begeleiding verwacht en wat men krijgt.

'Inzicht krijgen in mogelijkheden om te werken' door tweederde verwacht
Bovenstaande valt nog iets nader te concretiseren. In de eerste meting (4 maanden na de WIA-uitslag) zijn de gedeeltelijk arbeidsgeschikten drie uitspraken voorgelegd, om na te gaan wat men concreet verwacht in de begeleiding die men via UWV krijgt. In de tweede meting (8 maanden na de WIA-uitslag) is aan de hand van dezelfde uitspraken nagegaan wat men (tot dan toe) aan de ontvangen begeleiding gehad heeft. Uit tabel 6.7 blijkt dat men met name verwacht heeft door de begeleiding beter inzicht te krijgen in de mogelijkheden om te werken; circa tweederde van hen had dit vier maanden later naar hun idee daadwerkelijk ook gekregen.

Tabel 6.7 Voorgelegde stellingen ten aanzien van verwachte en ontvangen begeleiding

	<i>verwachtingen begeleiding (4 mnd na WIA- uitslag, n = 96*)</i>	<i>ontvangen begeleiding (8 mnd na WIA- uitslag, n = 52**)</i>
<i>Eens met de volgende stellingen:</i>		
"Beter inzicht krijgen in mijn mogelijkheden om te werken"	67%	41%
"Nieuwe vaardigheden leren voor het zoeken naar (meer) werk"	48%	26%
"Makkelijker (meer) werk vinden"	52%	37%

* betreft gedeeltelijk arbeidsgeschikten met wie begeleiding naar werk is afgesproken

** betreft gedeeltelijk arbeidsgeschikten die begeleiding naar werk ontvangen/ontvingen

⁷⁹ In een meting onder een nieuw cohort WGA'ers (instromers van oktober-november 2007) is, na deze uitleg, gevraagd of men gekregen heeft wat men van UWV kon verwachten. Hierop antwoordt driekwart bevestigend. De helft van de WGA'ers is in dit kader tevreden over wat UWV voor hen gedaan heeft.

Meningen over effect begeleiding zeer verdeeld, maar meer voldoende dan onvoldoendes

Ook is in de drie metingen gevraagd of men vindt dat de via UWV verkregen begeleiding voldoende bijdraagt aan het krijgen, uitbreiden of houden van werk. Volgens (ruim) eenderde van de WGA'ers draagt de begeleiding hier voldoende aan bij. Meer dan eenderde weet niet of de geboden begeleiding voldoende is (geweest). Volgens ruim een kwart draagt de begeleiding onvoldoende bij (zie tabel 6.8). Er zijn hierbij geen significante verschillen naar achtergrondkenmerken gevonden, behalve dat degenen met een beter ervaren gezondheid vaker positief zijn over de begeleiding die ze via UWV hebben gekregen.

De personen die de begeleiding als onvoldoende ervaren hebben, geven hiervoor als belangrijkste redenen dat ze alsnog veel zelf moesten doen, dat er nog te veel onduidelijk is gebleven omtrent hun werkhervatting, dat de begeleiding te weinig op de persoon was toegesneden of dat ze simpelweg meer begeleiding hadden verwacht.

Tabel 6.8 Bijdrage begeleiding via UWV aan krijgen, uitbreiden of houden van werk

	4 mnd na WIA-uitslag (n = 96)*	8 mnd na WIA-uitslag (n = 52)**	20 mnd na WIA-uitslag (n = 77)***
<i>Heeft begeleiding via UWV voldoende bijgedragen aan krijgen, uitbreiden of houden van werk?</i>			
ja	32%	37%	39%
nee	27%	29%	26%
weet niet	41%	34%	35%

* betreft gedeeltelijk arbeidsgeschikten met wie begeleiding naar werk is afgesproken

** betreft gedeeltelijk arbeidsgeschikten die via UWV begeleiding ontvangen/ontvingen

*** betreft alle WGA'ers die via UWV begeleiding ontvangen/ontvingen (hierbij is er geen significant verschil tussen volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten)

Behoeftte aan ondersteuning

De WGA'ers is gevraagd aan welke vormen van ondersteuning zij behoefte hebben bij het zoeken naar werk of werkuitbreiding, welke ondersteuning zij werkelijk krijgen of kregen (voor zover van toepassing) en of ze hier wat aan hebben (gehad) bij het zoeken naar werk(uitbreiding). Tabel 6.9 geeft de uitkomsten hiervan weer van de derde meting. Hierbij is een uitsplitsing gemaakt naar degenen die begeleiding via UWV ontvangen (van een arbeidsdeskundige of ingeschakeld re-integratiebedrijf) of dit op korte termijn wensen, versus degenen die

begeleiding van hun eigen werkgever krijgen of zouden moeten krijgen (indien de werkgever eigen risicodragers is).

Tabel 6.9 Behoeften en ontvangen begeleiding bij het zoeken naar werk (gemeten 20 maanden na WIA-uitslag)

	begeleid via UWV*			begeleid via werkgever**		
	behoef- te aan	ontvan- gen	wat aan gehad	behoef- te aan	ontvan- gen	wat aan gehad
hulp bij het leren omgaan met mijn beperkingen	44%	51%	80%	25%	57%	93%
iemand die met mij uitzoekt welk soort werk ik nog kan met mijn beperkingen en of dit bij mij past	55%	57%	74%	12%	42%	81%
omscholing naar een ander beroep	51%	22%	75%	9%	18%	83%
een cursus die mijn kans op werk vergroot	49%	20%	67%	15%	17%	80%
tips over hoe en waar ik het beste op zoek kan gaan naar werk	50%	41%	64%	7%	28%	75%
een training in hoe ik moet solliciteren	25%	41%	68%	6%	18%	86%
begeleiding bij het solliciteren zelf	27%	39%	56%	6%	17%	83%
iemand die voor mij zoekt naar geschikte werkgevers en bemiddelt bij de plaatsing	60%	32%	69%	11%	24%	50%
informatie over wat een re-integratiebedrijf voor mij kan betekenen	44%	59%	71%	8%	29%	80%
een traject bij een re-integratiebedrijf, zodat ik werk kan/kon vinden	46%	63%	67%	7%	26%	86%
andere ondersteuning	32%	23%		2%	24%	
<i>geen antwoord</i>	<i>19%</i>			<i>42%</i>		

* n = 120 (begeleiding via UWV ontvangen of behoefte aan)

** n = 103 (werkgever is eigen risicodragers)

Meerderheid heeft wat gehad aan ontvangen ondersteuning

Aan alle vormen van begeleiding die men heeft ontvangen of nog ontvangt, heeft de meerderheid ook wat gehad. Dit geldt zowel voor degenen die begeleid zijn via UWV, als degenen die begeleid zijn via de eigen werkgever. Daarbij lijkt de

begeleiding door de werkgever scherper te zijn afgestemd op de cliënt dan de begeleiding door UWV (begeleiding heeft men in mindere mate ontvangen, maar men heeft er wel vaker wat aan gehad).

Degenen die de begeleiding via UWV krijgen/kregen – door een arbeidsdeskundige en/of ingeschakeld re-integratiebedrijf – hebben relatief het meest gehad aan hulp bij het leren omgaan met de beperkingen (zie derde kolom in tabel 6.9).

Ontvangen begeleiding en nog bestaande behoeften

De vormen van begeleiding die een ruime meerderheid zegt te hebben ontvangen via UWV, zijn een traject bij een re-integratiebedrijf, informatie over wat een re-integratiebedrijf kan betekenen en hulp bij het zoeken naar geschikte werkgevers en bemiddeling bij de plaatsing (zie tweede kolom tabel).

Aan bepaalde vormen van begeleiding bestaat 20 maanden na de WIA-uitslag nog behoefte. Deze behoefte is het grootst onder degenen die op dit meetmoment nog (deels dezelfde vormen van) begeleiding ontvangen; groter dan onder degenen die aangeven nooit begeleiding te hebben gekregen of nu niet meer krijgen. Deze behoefte zal dus waarschijnlijk deels vanzelf nog ingevuld worden. Onder degenen die begeleid zijn/worden via UWV of hier behoefte aan hebben, bestaat nu (nog) de meeste behoefte aan iemand die voor hen zoekt naar geschikte werkgevers en bemiddelt bij de plaatsing, en aan iemand die met hen uitzoekt welk soort werk ze nog kunnen met hun beperkingen en of dit bij hen past (zie eerste kolom tabel). Eerstgenoemde vorm van begeleiding zou een door UWV ingeschakeld re-integratiebedrijf kunnen leveren, terwijl de tweede vorm van begeleiding ook door de arbeidsdeskundige van UWV gegeven kan worden. Degenen die aangeven dat de begeleiding die ze via UWV hebben gekregen onvoldoende was (zie tabel 6.8), hebben overigens niet meer dan gemiddeld behoefte aan deze vormen van begeleiding.

6.7 Zoekgedrag van cliënten en verwachtingen rond vinden van werk

6.7.1 Zoekgedrag van cliënten

Verwacht mag worden dat in ieder geval de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk en de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk die minder dan 50% van hun verdien capaciteit verdienen, *zelf* activiteiten verrichten om aan (ander) werk te komen. Tabel 6.10 toont verschillende door deze groep verrichte activiteiten, 4 en 8 maanden na de WIA-beschikking.

Circa 40 procent heeft zelf activiteiten verricht om aan (ander) werk te komen

Op beide meetmomenten zijn circa 4 op de 10 gedeeltelijk arbeidsgeschikten aangemeld of ingeschreven bij bepaalde instanties en heeft een ongeveer even

groot deel zelf bepaalde zoekactiviteiten verricht in de voorgaande vier maanden. De meest voorkomende activiteiten zijn het bekijken van vacatures in de media, met bekenden praten over werk zoeken en aanmelding bij een re-integratiebedrijf.

Tabel 6.10 Verrichte activiteiten door gedeeltelijk arbeidsgeschikten om aan (ander) werk te komen

	4 mnd na WIA-uitslag (n = 210*)	8 mnd na WIA-uitslag (n = 129**)
<i>aangemeld of ingeschreven bij instanties</i>		
CWI	41%	35%
uitzendbureau	20%	20%
re-integratiebedrijf	52%	51%
gesubsidieerde arbeid (bijv. WIW)	1%	1%
WSW (soc. werkvoorziening) of wachtlijst hiervoor	7%	7%
<i>geen van deze instanties</i>	42%	39%
<i>verrichte zoekactiviteiten in voorgaande vier maanden</i>		
vacatures kijken in de krant	58%	60%
vacatures kijken op internet	51%	49%
vacatures kijken bij CWI	34%	34%
solliciteren op vacatures	39%	39%
bedrijven bellen of schrijven (open sollicitaties)	26%	28%
met bekenden praten over (ander) werk zoeken	57%	58%
contact opnemen met de oude werkgever over werk	15%	7%
<i>geen van deze zoekactiviteiten</i>	37%	37%

* betreft niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten en werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die *veel minder* verdienen dan hun verdiencapaciteit.

** betreft niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten en werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die *minder dan 50%* van hun verdiencapaciteit verdienen.

Mate van activiteit

Naast de aard van de verrichte activiteiten is het interessant te weten of de gedeeltelijk arbeidsgeschikten veel of weinig zoekactiviteiten hebben ontplooid. Daarom is per individu de mate van activiteit vastgesteld (zie tabel 6.11), uitgaande van de volgende indeling:

- *geen activiteit*: niet aangemeld/ingeschreven bij instanties, in voorgaande vier maanden geen enkele zoekactiviteit verricht en momenteel ook niet op zoek naar werk;
- *lage activiteit ('passief zoeken')*: aangemeld/ingeschreven bij een of meerdere instanties en/of met bekenden gepraat over (ander) werk zoeken;
- *matige activiteit ('actief zoeken')*: in voorgaande vier maanden (ook) gekeken naar vacatures in de krant, op internet en/of bij CWI;
- *hoge activiteit (solliciteren)*: in voorgaande vier maanden (ook) gesolliciteerd op vacatures, open sollicitaties gedaan of contact opgenomen met de vroegere werkgever over werk.

40 procent heeft in voorgaande periode hoge mate van activiteiten verricht

Van bovengenoemde groep gedeeltelijk arbeidsgeschikten heeft op beide meetmomenten circa 70 procent in de voorgaande periode zelf activiteiten ondernomen om aan (ander) werk te komen. Zo'n 40 procent heeft een 'hoge zoekactiviteit' ontplooid; dit betreft dus mensen die in de voorgaande vier maanden actief hebben gesolliciteerd (zie tabel 6.11). De mate van activiteit is op beide meetmomenten ongeveer gelijk.

Tabel 6.11 Mate waarin cliënten zelf activiteiten verrichten om aan (ander) werk te komen

	4 mnd na WIA-uitslag (n = 212*)	8 mnd na WIA-uitslag (n = 129**)
<i>mate waarin men zelf activiteiten verricht om aan werk te komen</i>		
geen activiteit	28%	29%
lage activiteit	14%	9%
matige activiteit	19%	20%
hoge activiteit	39%	40%

* betreft niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten en werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die *veel minder* verdienen dan hun verdien capaciteit

** betreft niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten en werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die *minder dan 50%* van hun verdien capaciteit verdienen

Bijna 30 procent heeft geen activiteiten verricht

Ongeveer 3 op de 10 hebben dus geen activiteiten verricht, wat wil zeggen dat ze niet zijn aangemeld of ingeschreven bij instanties *en* geen zoekactiviteiten hebben ontplooid. Zij ervaren hun gezondheid als relatief slecht, achten zichzelf

vaak niet tot werken in staat en blijken weinig verwachtingen te hebben omtrent het vinden van betaald werk (zie paragraaf 6.7.2).

Helpt is werkzoekend; gezondheid grootste reden om geen werk te zoeken

Ook is gevraagd of men op het moment van ondervraging op zoek is naar (meer of ander) werk⁸⁰. Zowel 4 als 8 maanden na de WIA-uitslag geeft ongeveer de helft van bovengenoemde groep gedeeltelijk arbeidsgeschikten⁸¹ aan dat dit het geval is. Er blijkt geen relatie te zijn tussen leeftijd (en daarmee een eventueel naderende LGU-uitstroom) en het zoekgedrag. Degenen die *niet* zoeken naar werk, ervaren wel een slechtere gezondheid dan de zoekenden. De belangrijkste reden om niet te zoeken naar werk (door tweederde genoemd) blijkt ook de gezondheid. De daarna meestgenoemde redenen zijn dat men het re-integratietraject afwacht of dat men tevreden is met de huidige situatie (beide door circa 10 procent genoemd).

6.7.2 Verwachtingen rond vinden van (beter) betaald werk

De gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk en de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk die minder dan 50% van hun verdien capaciteit verdienen, is 4 en 8 maanden na de WIA-uitslag gevraagd wat hun verwachtingen zijn omtrent het vinden van (beter) betaald werk.

Iets positievere verwachtingen omtrent het vinden van werk

Ruim 30 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten verwacht 8 maanden na de WIA-uitslag binnen een jaar (beter) betaald werk te hebben. De verwachtingen hieromtrent zijn daarmee positiever dan vier maanden eerder: toen verwachtte 20 procent dit (zie tabel 6.12). Niet uit te sluiten valt dat deze positievere verwachtingen samengehangen met de toen aantrekkende arbeidsmarkt. Degenen die positief denken over het vinden van werk, zijn 20 maanden na de WIA-uitslag relatief vaak daadwerkelijk aan het werk.

Gezondheid en leeftijd van invloed op verwachtingen vinden werk

Degenen die verwachten binnen een jaar (beter) betaald werk te hebben zijn relatief jong en voelen zich relatief gezond. Degenen die *niet* verwachten binnen een jaar (beter) betaald werk te hebben, geven hiervoor meestal ook hun gezondheid en/of leeftijd als reden.

⁸⁰ In het voorgaande stuk ging het om werkzoekactiviteiten *in de afgelopen vier maanden*.

⁸¹ Zonder werk of minder dan 50% van de verdien capaciteit verdienend.

Tabel 6.12 Verwachting binnen een jaar (beter) betaald werk te hebben

	4 mnd na WIA-uitslag (n = 212*)	8 mnd na WIA-uitslag (n = 129**)
<i>verwacht binnen een jaar (beter) betaald werk te hebben</i>		
weet zeker van wel	3%	2%
denkt van wel	17%	29%
denkt van niet	27%	24%
weet zeker van niet	16%	14%
weet het echt niet	38%	31%

* betreft niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten en werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die *veel minder* verdienen dan hun verdiencapaciteit

** betreft niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten en werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten die *minder dan 50%* van hun verdiencapaciteit verdienen

6.8 Conclusie

Werkgever gaf volgens ruim 40 procent begeleiding naar werk, bij helft was dit niet aan de orde

Volgens ruim 40 procent van de WGA'ers met een werkgever op het moment van ziekmelding, heeft de werkgever (voor en/of na de WIA-beoordeling) begeleiding geboden om weer aan het werk te komen. Bij de volledig arbeidsongeschikten is dit eenderde, bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten bijna 60 procent. Bij ruim de helft van alle WGA'ers (vooral volledig arbeidsongeschikten) heeft de werkgever geen begeleiding naar werk geboden, omdat dit niet aan de orde was, bijvoorbeeld omdat de cliënt daarvoor te ziek was. Circa 8 procent geeft aan geen begeleiding richting werk te hebben gekregen, terwijl daar wel behoefte aan was. Dit hoeft niet te betekenen dat er in de praktijk ook daadwerkelijk mogelijkheden voor begeleiding waren. De toetsing van het re-integratieverslag door UWV heeft in deze gevallen zelden tot de conclusie geleid dat er onvoldoende re-integratie-inspanningen geleverd zijn.

Als begeleiding niet aan de orde is, wordt vaak ook geen re-integratievisie toegestuurd

Volgens 46 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten hebben zij geen re-integratievisie ontvangen. In een deel van de gevallen is deze volgens de UWV-registraties wel degelijk verzonden. Kennelijk is de visie niet altijd als zodanig herkend en benoemd door de cliënt. Volgens UWV-gegevens is aan 60 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten in ons onderzoek een re-integratievisie ver-

zonden (en aan 49 procent van de volledig arbeidsongeschikten). In de overige gevallen is dit dus niet gebeurd. Soms worden re-integratievisies wel opgesteld, maar krijgt de cliënt hiervan geen afschrift. Vaker komt het voor dat er geen re-integratievisie is opgesteld. Dit is vooral het geval bij cliënten voor wie geen begeleidingsactiviteiten ingezet worden. UWV is echter opgelegd om alle WGA'ers een re-integratievisie toe te sturen. In de praktijk van de uitvoering gebeurt dit niet altijd. Vermoedelijk speelt hierin mee dat het tijdrovend is en niet in alle situaties (vooral als re-integratieondersteuning niet ingezet kan of hoeft te worden) als zinvol ervaren wordt. Dit vormt een punt van aandacht voor UWV.

Met UWV afgesproken begeleiding volgens driekwart ontvangen; aanzienlijk deel kon of hoefde geen begeleiding geboden te worden

Zo'n 20 maanden na de WIA-uitslag heeft driekwart van de WGA'ers waarmee tijdens/na de WIA-beoordeling begeleiding was afgesproken met UWV, deze begeleiding gekregen (nog bezig of afgerond). Voor zover men deze niet ontvangen heeft, was men hiervoor meestal te ziek of heeft men zelf inmiddels passend werk gevonden waarbij de verdien capaciteit volledig benut wordt. Van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten geeft ruim de helft aan dat er sowieso geen begeleiding is afgesproken. Uit UWV-gegevens blijkt dat (bij de werkenden) vaak sprake is van een reeds volledige benutting van de verdien capaciteit of dat (bij de niet-werkenden) de start van de begeleiding om gezondheidsredenen is uitgesteld.

Geboden begeleiding wijkt soms af van verwachtingen

Voor bijna de helft van degenen die wel begeleiding via UWV hebben ontvangen (van een arbeidsdeskundige of ingeschakeld re-integratiebedrijf) was de aanpak naar verwachting. Soms wijken de verwachtingen echter af van hetgeen er aan begeleiding geboden wordt of kan worden. Hieruit blijkt dat belangrijk is dat UWV duidelijk(er) communiceert over wat men kan verwachten. Mogelijk kan UWV meer aan verwachtingsmanagement doen: het beïnvloeden van verwachtingen middels informatieverstrekking.

Oordeel over begeleiding via UWV steeds iets positiever, maar kan nog beter

In de loop der tijd wordt er iets positiever geoordeeld over de via UWV ontvangen begeleiding. Kennelijk sluit de begeleiding steeds beter aan op wat men nodig heeft. De meerderheid heeft ook wat gehad aan de ontvangen ondersteuning. Lang niet iedereen is echter van mening dat de via UWV gekregen begeleiding voldoende bijdraagt aan het krijgen, uitbreiden of houden van werk. Als reden hiervoor noemt men onder meer dat nog te veel onduidelijk is gebleven over de werkhervatting of dat men meer had verwacht van de begeleiding. Ook vanuit dit oogpunt zou er dus meer aandacht moeten worden besteed aan communicatie met de cliënt over wat men kan verwachten. Dit geldt overigens al tijdens de

claimbeoordeling: ook hier wenst men soms meer duidelijkheid en uitleg over de verdere gang van zaken.

Meeste gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder (voldoende) werk hebben in voorgaande periode zelf werkzoekactiviteiten ondernomen; deel geeft reden tot zorg
Ruim tweederde van de niet-werkende of onvoldoende (< 50% van verdiencapaciteit) verdienende gedeeltelijk arbeidsgeschikten heeft zelf activiteiten ondernomen om aan (ander of meer) werk te komen. De helft van hen is 4 respectievelijk 8 maanden na de WIA-uitslag ook daadwerkelijk op zoek naar werk. De verwachtingen over het vinden van werk zijn in deze periode positiever geworden. De positiefdenkenden hebben 20 maanden na de WIA-uitslag relatief vaak werk. Voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder enig werk die negatieve werkverwachtingen hebben, kan het voor UWV zinvol zijn om te onderzoeken welke aanpak hier het beste aansluit. Ook deze groep heeft immers re-integratieplichten, ook al zijn ze negatief gestemd.

7 VANGNETTERS VERSUS NIET-VANGNETTERS

7.1 Inleiding

In voorgaande hoofdstukken is steeds primair onderscheid gemaakt naar drie groepen:

- volledig arbeidsongeschikte WGA'ers;
- gedeeltelijk arbeidsongeschikte WGA'ers met werk;
- gedeeltelijk arbeidsongeschikte WGA'ers zonder werk.

Daarnaast is nog een ander onderscheid van belang, namelijk het onderscheid tussen vangnetters en niet-vangnetters. Vangnetters hebben een grotere kans dan niet-vangnetters om in de WGA in te stromen. De vangnetters vormen circa 40 procent van de WGA-instroom (zie paragraaf 1.2) en zijn daarmee een substantiële instroomgroep. De grootste vangnetgroepen die de WGA instromen, betreffen de zieke WW'ers en werknemers van wie tijdens de ziekte het dienstverband is beëindigd (einde-dienstverbanders)^{82 83}.

In dit hoofdstuk staan we expliciet stil bij een aantal essentiële *verschillen* tussen vangnetters en niet-vangnetters. Daarbij gaan we – na een inleidende paragraaf over de begeleiding van vangnetters door UWV – achtereenvolgens in op de kenmerken van de vangnetters versus de niet-vangnetters, hun werksituatie en werkverwachtingen, de inkomenssituatie en de ontvangen en benodigde begeleiding. Dit gebeurt op basis van de uitkomsten van de derde meting (20 maanden na de WIA-uitslag).

Vangnetters zijn daarbij gedefinieerd als die WGA'ers die zelf aangeven⁸⁴ bij ziekmelding geen werkgever te hebben gehad, waarvan het dienstverband gedurende de eerste twee ziektejaren is beëindigd of die aangeven dat ze vlak voor de WIA-beoordeling geen regulier dienstverband hadden (maar bijvoorbeeld oproepkracht of uitzendkracht waren).

⁸² 'Overige flexwerkers' betreffen voornamelijk werknemers van wie het tijdelijke arbeidscontract is afgelopen of van wie het vast contract is ontbonden, en oproep- en invalkrachten.

⁸³ Bron: *UWV Kwartaal Verkenningen*, Kenniscentrum UWV, directie SBK.

⁸⁴ Gekozen is voor de indeling op basis van de eigen opgave van de respondenten. Hierin is wel een zekere mate van discrepantie met de UWV-registratie.

7.2 Begeleiding vangnetters door UWV en communicatie hieromtrent

Begeleiding in de eerste twee ziektejaren

Werknemers worden in de eerste twee ziektejaren begeleid door de werkgever en bedrijfsarts, vangnetters worden grotendeels begeleid door de verzekeringsarts en arbeidsdeskundige van UWV⁸⁵.

In de brochure *'Ik ben ziek. Wat nu?'* en op de interpagina's van UWV wordt informatie gegeven over alle stappen tijdens de eerste twee jaar van ziekte. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen cliënten met en cliënten zonder werkgever. In dat laatste geval heeft UWV de arborol zoals de werkgever die ook heeft. Het proces start bij de ziekmelding. Er staat beschreven binnen welke termijn en hoe de cliënt zich moet ziekmelden. De volgende stap is het opstellen van een probleemanalyse. Heeft een cliënt geen werkgever, dan staat beschreven dat hij gesprekken heeft met de verzekeringsarts van UWV. Aan de hand van deze analyse wordt duidelijk wat de aard van de ziekte is en wat de cliënt nog wel en niet kan. Is de verwachting van de UWV-arts dat de cliënt weer aan het werk kan, dan worden de afspraken hoe dit aan te pakken op papier gezet in het plan van aanpak. Dit plan moet binnen acht weken klaar zijn. Als een cliënt geen werkgever heeft, volgen gesprekken met de arbeidsdeskundige van UWV. Zodra de cliënt aan de slag gaat met de uitvoering van het plan, voert hij regelmatig voortgangsgesprekken. Hierin kan mogelijk het plan van aanpak worden bijgesteld. Na een jaar volgt een verplichte evaluatie. Deze evaluatie is samen met de probleemanalyse en het plan van aanpak onderdeel van het re-integratieverslag. Blijkt de cliënt na ruim anderhalf jaar nog niet (volledig) aan het werk te kunnen, dan ontvangt hij informatie over het aanvragen van de WIA. Voor een vangnetter is, anders dan bij een cliënt met een werkgever, geen mogelijkheid tot een verlenging van de loondoorbetaling.

Naast de informatie in de brochure en op internet, wordt de cliënt door middel van brieven en persoonlijke gesprekken met de verzekeringsarts en arbeidsdeskundige geïnformeerd over de re-integratiestappen en andere begeleiding van UWV.

⁸⁵ Werknemers met een tijdelijk contract (uitzendkrachten uitgezonderd) worden tijdens hun dienstverband door de werkgever/bedrijfsarts begeleid; na beëindiging van het contract vindt overdracht naar UWV plaats.

Vershil in re-integratiemogelijkheden

Voor vangnetters is UWV in haar ondersteuning beperkt tot re-integratie naar een *nieuwe* werkgever. Het meest effectieve re-integratie-instrument⁸⁶, geleidelijke werkhervatting in eigen of aangepast werk bij de eigen werkgever, is voor vangnetters niet beschikbaar. Dit betekent dat er verschillen in re-integratiemogelijkheden zijn tussen vangnetters en niet-vangnetters.

Begeleiding na de claimbeoordeling

Ná de WIA-beoordeling gaan de vangnetters hetzelfde traject in als niet-vangnetters (opstellen re-integratievisie, beoordelen benodigde re-integratieondersteuning, etc.). Zie hiervoor verder de beschrijving in paragraaf 6.1.

7.3 Kenmerken vangnetters

Verdeling mate van arbeidsongeschiktheid conform totale WGA-instroom

Tabel 7.1 toont het aandeel vangnetters onder de respondenten (van de derde meting) binnen de verschillende WGA-instroomgroepen. Daarbij is een vergelijking gemaakt met de totale WGA-instroom over 2006, waar de respondenten deel vanuit maken. Te zien is dat de verdeling vangnetters versus niet-vangnetters in de responsgroep goed overeenkomt met de werkelijke verdeling over het jaar 2006.

Vangnetters hebben 20 maanden na WIA-uitslag relatief vaak geen werk

Binnen de groep volledig arbeidsongeschikten is 45 procent aan te merken als vangnetter. Binnen de groep gedeeltelijk arbeidsongeschikten is dit 33 procent. Van de gedeeltelijk arbeidsongeschikten met werk (20 maanden na de WIA-uitslag) is een kwart vangnetter en van de gedeeltelijk arbeidsongeschikten zonder werk bijna de helft. De vangnetters bevinden zich 20 maanden na de WIA-uitslag dus relatief vaak in een niet-werkende situatie⁸⁷.

⁸⁶ UWV *Kwartaal Verkenning 2007-IV*, Kenniscentrum UWV, directie SBK.

⁸⁷ Op de werksituatie wordt in de volgende paragraaf nader ingegaan.

Tabel 7.1 Aandeel vangnetters versus niet-vangnetters (rij-percentages)

	vangnetters	niet- vangnetters	totaal
<i>samenstelling groep respondenten (derde meting)</i>			
	<i>(n = 240)</i>	<i>(n = 373)</i>	<i>(n = 613)</i>
WGA-volledig arbeidsongeschikt	45 %	55 %	100 %
WGA-gedeeltelijk arbeidsgeschikt, waarvan:	33 %	67 %	100 %
- met werk	25 %	75 %	100 %
- zonder werk	48 %	52 %	100 %
<i>samenstelling totale WGA-instroom 2006*</i>			
WGA-volledig arbeidsongeschikt	45 %	55 %	100 %
WGA-gedeeltelijk arbeidsgeschikt	35 %	65 %	100 %

* bron: UWV Kwartaal Verkenning 2007-IV

Demografisch kenmerken: vangnetters gemiddeld jonger en vaker allochtoon

De vangnetters zijn gemiddeld een paar jaar jonger dan de niet-vangnetters (45 versus 48 jaar). De vangnetters betreffen daarnaast relatief veel allochtonen: 25 procent van de vangnetters is allochtoon versus 14 procent van de niet-vangnetters. Verder zijn vangnetters relatief vaak alleenstaand. Op andere demografische kenmerken (waaronder geslacht en opleiding) bestaan geen significante verschillen tussen vangnetters en niet-vangnetters.

De aard van de aandoening: vangnetters relatief vaak psychische klachten

Het soort aandoening dat volgens de WGA'ers het beste de gezondheidsproblemen beschrijft, betreft bij de vangnetters relatief vaak psychische klachten. Bij de vangnetters betreft dit 32 procent en bij de niet-vangnetters 21 procent. Aandoeningen aan botten, spieren of gewrichten en hart- en vaatziekten komen in ongeveer in gelijke mate voor. De niet-vangnetters hebben vaker 'andere klachten'.

Visie op eigen gezondheid: vangnetters ervaren relatief slechte gezondheid

De vangnetters ervaren 20 maanden na de WIA-uitslag vaker een slechte gezondheid dan niet-vangnetters (33 procent van de vangnetters versus 21 procent van de niet-vangnetters). Ook is hun gezondheid in het voorgaande jaar naar hun eigen idee iets vaker (veel) slechter geworden: 43 procent van de vangnetters ervaart een verslechtering versus 36 procent van de niet-vangnetters. Dit houdt mede verband met het feit dat vangnetters vaker volledig arbeidsongeschikt zijn

en (zie volgende paragraaf) vaker geen werk hebben. Maar ook binnen de groep volledig arbeidsongeschikten respectievelijk gedeeltelijk arbeidsongeschikten ervaren de vangnetters hun gezondheid vaker als slecht of verslechterd.

Reden aanvang vangnet: helft had bij ziekmelding geen werkgever, rest pas later
Van de vangnetters geeft 50 procent aan dat ze bij hun ziekmelding geen werkgever hadden⁸⁸. Daarnaast geeft 42 procent aan dat hun dienstverband na hun ziekmelding is beëindigd, in de periode van de eerste twee ziektejaren. De resterende 8 procent geeft aan dat ze vlak voor de WIA-beoordeling geen regulier dienstverband hadden (maar bijvoorbeeld oproepkracht of uitzendkracht waren). Zie tabel 7.2.

Tabel 7.2 Reden aanvang vangnet (gemeten 20 maanden na WIA-uitslag)

	vangnetters (n = 240)
bij ziekmelding geen werkgever	50%
dienstverband na ziekmelding beëindigd	42%
vlak voor WIA-beoordeling geen regulier dienstverband	8%

7.4 Werksituatie en verwachtingen

Werksituatie na 20 maanden: niet-vangnetters vaker werkzaam dan vangnetters
Zo'n 20 maanden na de WIA-uitslag is 17 procent van de vangnetters aan het werk. Bij de niet-vangnetters is dit veel hoger: 38 procent (zie tabel 7.3). Het feit dat het aandeel volledig arbeidsongeschikten relatief groot is bij vangnetters, speelt daarbij een rol. Maar ook als we kijken naar het aandeel werkenden bij de gedeeltelijk arbeidsongeschikten, zien we dat dit bij de vangnetters veel lager is dan bij de niet-vangnetters: 46 versus 74 procent. Gezien de beperktere re-integratiemogelijkheden van de vangnetters tijdens de eerste twee ziektejaren is een verschil in mate van werk(hervatting) niet vreemd. Voor vangnetters betekent werkhervatting altijd werk bij een nieuwe werkgever, voor de niet-vangnetters is dit in ruim driekwart van de gevallen de oude werkgever.

Vangnetters vaker tijdelijk dienstverband en minder vaak reguliere baan

De werkende vangnetters hebben veel minder vaak een vast dienstverband dan de niet-vangnetters (15 versus 85 procent). Vaak hebben zij een tijdelijk dienstverband van minder dan twee jaar. Bijna een vijfde van de werkende vangnetters

⁸⁸ Hier kunnen ook uitzendkrachten onder vallen.

is aan de slag gegaan als zelfstandige; een veelvoud van de niet-vangnetters. De helft van de werkende vangnetters heeft 20 maanden na de WIA-uitslag een reguliere baan, tegenover 86 procent van de niet-vangnetters. Zie verder tabel 7.3. Zowel binnen de groep volledig arbeidsongeschikten als binnen de groep gedeeltelijk arbeidsongeschikten geldt dat de vangnetters vaker een tijdelijk dienstverband hebben en minder vaak een reguliere baan.

Tabel 7.3 Werksituatie vangnetters versus niet-vangnetters (gemeten 20 maanden na WIA-uitslag)

	vangnetters (n = 240)	niet- vangnetters (n = 373)	totaal (n = 613)
<i>huidige situatie *</i>			
werkt	17%	38%	29%
werkt niet	83%	62%	71%
<i>aandeel werkenden *</i>			
volledig arbeidsongeschikten	8%	18%	14%
gedeeltelijk arbeidsongeschikten	46%	74%	65%
<i>indien werkend: soort dienstverband *</i>			
vast dienstverband	15%	85%	68%
kort tijdelijk dienstverband (< ½ jaar)	15%	3%	6%
middellang tijdelijk dienstverband	44%	6%	15%
lang tijdelijk dienstverband (> 2 jaar)	5%	3%	4%
anders (waaronder zelfstandigen)	22%	3%	8%
<i>indien werkend: werkt *</i>			
via uitzendbureau	12%	4%	6%
via gesubsidieerde arbeid	0%	1%	0%
in WSW-dienstverband	12%	5%	6%
als zelfstandige	20%	3%	8%
in een reguliere baan	51%	86%	78%
anders	5%	1%	2%

* $p < 0,05$

Niet-werkende vangnetters zien zelfde mogelijkheden voor werk als niet-vangnetters

De niet-werkende vangnetters denken niet significant anders dan niet-werkende niet-vangnetters over hun mogelijkheden om op korte termijn betaald werk te gaan doen. Ongeveer 1 op de 8 niet-werkenden denkt dit misschien of zeker te kunnen doen.

7.5 Inkomenssituatie

Vangnetters gemiddeld jonger en daardoor na 20 maanden vaker geen LGU meer
Mede omdat de vangnetters gemiddeld jonger zijn dan de niet-vangnetters, ontvangen ze 20 maanden na de WIA-uitslag vaker geen loongerelateerde uitkering (LGU) meer. De duur van deze uitkering is, zoals eerder aangegeven, afhankelijk van de leeftijd. De vangnetters ontvangen in plaats daarvan vaker al een loonaanvullingsuitkering (LAU). Het aandeel dat een vervolguikering (VVU) ontvangt, is volgens de UWV-registratie (machtigingsgegevens) bij de vangnetters even laag als bij de niet-vangnetters. Zie verder tabel 7.4.

Tabel 7.4 Type WIA-uitkering volgens UWV-registratie, na 20 maanden, betreffende de machtigers

	vangnetters (n = 198)	niet- vangnetters (n = 297)	totaal (n = 495)
<i>type WIA-uitkering*</i>			
loongerelateerde uitkering (LGU)	53%	71%	63%
loonaanvullingsuitkering (LAU)	36%	18%	26%
vervolguikering (VVU)	1%	1%	1%
IVA-uitkering	5%	8%	7%
geen uitkering meer	4%	2%	3%

* $p < 0,05$

Inkomen voor helft vangnetters sinds beoordeling gelijk gebleven of verbeterd
Het persoonlijke inkomen, 20 maanden na de WIA-uitslag, ligt voor de vangnetters gemiddeld lager dan voor de niet-vangnetters (zie tabel 7.5). Dit komt niet enkel doordat de vangnetters minder vaak werkzaam zijn; dit verschil is er ook binnen de werkende populatie.

Vergeleken met het inkomen op het moment van de WIA-beoordeling is het inkomen echter voor vangnetters relatief vaak hetzelfde gebleven of verbeterd.

Waarschijnlijk zaten zij al in de eerste twee ziektejaren op een relatief laag niveau, zowel absoluut gezien als ten opzichte van hun oorspronkelijke salaris.

Tabel 7.5 Totale persoonlijke inkomen (netto) per maand en verandering hierin sinds de WIA-beoordeling (gemeten 20 maanden na WIA-uitslag)

	vangnetters (n = 240)	niet- vangnetters (n = 373)	totaal (n = 613)
<i>totale persoonlijke inkomen per maand*</i>			
minder dan 700 euro	15%	14%	15%
700 tot 900 euro	30%	16%	22%
900 tot 1.100 euro	22%	18%	19%
1.100 tot 1.300 euro	15%	19%	18%
1.300 tot 1.500 euro	6%	13%	10%
1.500 euro of meer	12%	20%	17%
<i>huidige totale persoonlijke inkomen vergeleken met inkomen t.t.v. WIA-beoordeling</i>			
duidelijk verslechterd	35%	44%	40%
iets verslechterd	13%	24%	20%
hetzelfde gebleven	37%	23%	29%
verbeterd	15%	8%	11%

* $p < 0,05$

Het salaris ten opzichte van de verdiencapaciteit is bij de werkende vangnetters niet anders dan bij de werkende niet-vangnetters.

7.6 Ontvangen begeleiding

We gaan nu nader in op verschillen tussen vangnetters en niet-vangnetters wat betreft de ervaren ontvangen begeleiding en het zelf zoeken naar werk.

Vóór de WIA-beoordeling was volgens tweederde van de vangnetters werkbegeleiding niet aan de orde

Van de vangnetters geeft 23 procent aan dat vóór de WIA-beoordeling met UWV is afgesproken dat ze begeleiding zullen ontvangen bij terugkeer naar werk of

werkuitbreiding. Daarnaast geeft 68 procent aan dat dit niet aan de orde was⁸⁹. In de perceptie van 9 procent is er geen begeleiding afgesproken, terwijl ze daar wel behoefte aan hadden⁹⁰.

UWV-gegevens tonen dat zeker de helft van de vangnetters begeleiding kreeg
Uit dossiergegevens van UWV (gegevens van machtigers) blijkt dat het aandeel dat begeleiding naar werk heeft ontvangen vóór de WIA-beoordeling, een stuk hoger ligt dan deze 23 procent. Volgens deze gegevens heeft namelijk zeker de helft van de vangnetters dit soort begeleiding ontvangen. Waarschijnlijk heeft een deel de begeleiding niet als zodanig ervaren, mogelijk omdat ze daarbij iets anders verwacht hadden.

Volgens vangnetters vaker begeleiding afgesproken met UWV

Gedeeltelijk arbeidsgeschikte vangnetters geven zelf vaker dan niet-vangnetters aan dat er *tijdens of na* de WIA-beoordeling met UWV is afgesproken dat ze begeleiding bij terugkeer naar werk (of bij werkuitbreiding) zouden krijgen. Met 56 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikte vangnetters versus 36 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikte niet-vangnetters zou deze afspraak gemaakt zijn (zie tabel 7.6). Voor de vangnetters is de begeleiding relatief vaak inmiddels beëindigd.

Volgens dossiergegevens van UWV (gegevens van machtigers) is er bij de vangnetters echter even vaak een re-integratietraject aan de orde als bij de niet-vangnetters. Onder de vangnetters bij wie geen traject aan de orde was ten tijde van de beoordeling, is de begeleiding veelal om gezondheidsredenen uitgesteld.

Vangnetters geven vaker aan geboden begeleiding ook te hebben gekregen

Het aandeel dat aangeeft geen begeleiding te hebben gekregen terwijl dit wel afgesproken was, is bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikte vangnetters lager dan bij de niet-vangnetters (3 versus 12 procent). Redenen hiervan zouden kunnen zijn dat de begeleiding meer een voortzetting is van eerder ingezette activiteiten en/of dat de vangnetters de begeleiding vanuit UWV al kennen van vóór de WIA-beoordeling, waardoor ze beter weten wat deze wel/niet kan inhouden.

⁸⁹ Dit geldt voor degenen die bij ziekmelding reeds geen werkgever hadden in dezelfde mate als voor degenen die pas in een later stadium vangnetter werden (einde dienstverband).

⁹⁰ Deze groep is te klein (het betreft 11 personen) om een nadere kenschets van te kunnen geven.

Tabel 7.6 Begeleiding bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding via UWV, volgens gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers zonder werkgever die eigen risicodrager is* (gemeten 20 maanden na WIA-uitslag)

	vangnetters gedeelt. ag (n = 32)	niet- vangnetters gedeelt. ag (n = 89)	totaal gedeelt. ag (n = 121)
<i>Tijdens/na WIA-beoordeling met UWV afgesproken dat cliënt begeleiding krijgt bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding? **</i>			
ja, en krijgt deze begeleiding nu	25 %	15 %	18 %
ja, en heeft begeleiding gekregen maar deze is inmiddels beëindigd	28 %	9 %	15 %
ja, maar heeft nog geen begeleiding gekregen	3 %	12 %	8 %
nee	44 %	64 %	58 %

* of waarvan onbekend is of de werkgever eigen risicodrager is

** $p < 0,05$

Vangnetters vaker IRO dan regulier traject doorlopen

De vangnetters die begeleiding via UWV ontvangen of ontvingen, hebben vaker dan niet-vangnetters een traject via een IRO (individuele re-integratieovereenkomst) gehad (60 versus 38 procent). De niet-vangnetters hebben relatief vaak gesprekken met een arbeidsdeskundige gehad (40 procent van de vangnetters, 62 procent van de niet-vangnetters).

Oordeel over via UWV ontvangen begeleiding niet verschillend

Over de via UWV ontvangen begeleiding oordelen de vangnetters niet anders dan de niet-vangnetters. De aanpak was in vergelijkbare mate overeenkomstig hun wensen, mogelijkheden en verwachtingen. Ook hebben zij niet meer of minder vaak het idee dat de begeleiding voldoende heeft bijgedragen aan het krijgen, uitbreiden of houden van werk.

7.7 Conclusie

De vangnetters vormen circa 40 procent van de WGA-instroom en zijn daarmee een substantiële instroomgroep. Daarom is stilgestaan bij een aantal essentiële verschillen tussen vangnetters en niet-vangnetters binnen het cohort van WGA-instromers.

Vangnetters gemiddeld jonger, vaker allochtoon en slechter ervaren gezondheid

De vangnetters zijn gemiddeld een paar jaar jonger dan de niet-vangnetters. Daarnaast bevinden zich relatief veel allochtonen onder de vangnetters. Op andere demografische kenmerken onderscheiden de vangnetters zich niet. De aard van de aandoening betreft bij de vangnetters relatief vaak psychische klachten. De gezondheid ervaren de vangnetters vaker als slecht of verslechterd. Onder de vangnetters bevinden zich relatief veel volledig arbeidsongeschikten.

Niet-vangnetters veel vaker werkzaam dan vangnetters

Zo'n 20 maanden na de WIA-uitslag is 46 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikte vangnetters aan het werk, tegenover 74 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikte niet-vangnetters. Bij de volledig arbeidsongeschikten is dit 8 respectievelijk 18 procent. Twee factoren spelen een rol bij dit verschil in aandeel werkenden: de slechter ervaren gezondheid bij de vangnetters en het gegeven dat vangnetters geen eigen werkgever (meer) hebben waar zij al in de eerste twee ziektejaren konden re-integreren in aangepast werk. Hierdoor is het meest effectieve re-integratie-instrument, geleidelijke werkhervatting in eigen of aangepast werk bij de eigen werkgever, voor vangnetters niet beschikbaar. De werkende vangnetters hebben dan ook veel minder vaak een vast dienstverband dan niet-vangnetters en zijn relatief vaak als zelfstandige aan de slag gegaan.

Inkomen vangnetters lager dan van niet-vangnetters

Het persoonlijke inkomen ligt voor de vangnetters 20 maanden na de WIA-uitslag gemiddeld lager dan voor de niet-vangnetters – ook bij het werkende deel. Echter vergeleken met het inkomen ten tijde van de WIA-beoordeling ervaren de vangnetters relatief vaak dat het inkomen hetzelfde gebleven of verbeterd is. Waarschijnlijk zaten zij in de eerste twee ziektejaren al op een relatief laag inkomensniveau.

Volgens vangnetters vaker begeleiding afgesproken met UWV

Vóór de WIA-beoordeling was volgens tweederde van de vangnetters begeleiding naar werk niet aan de orde, bijvoorbeeld omdat men daarvoor te ziek was. Een kwart heeft toen naar eigen zeggen wel begeleiding van UWV gehad. Uit UWV-gegevens blijkt echter dat zeker de helft van de vangnetters vóór de WIA-beoordeling bij de arbeidsdeskundige is geweest. Dit impliceert dat voor hen begeleiding naar werk aan de orde was. Hier speelt waarschijnlijk weer de discrepantie tussen wat de cliënt verstaat onder 'begeleiding naar werk' en wat UWV doet op dit punt. Ook in de begeleiding ná de WIA-beoordeling is er verschil tussen de perceptie van de vangnetters en niet-vangnetters versus het volgens de UWV-registratie gebodene. Zoals eerder aangegeven kan UWV mogelijk meer aan verwachtingsmanagement doen, door duidelijker te communiceren over wat het

doel van het gesprek met de arbeidsdeskundige is en wat mensen aan ondersteuning kunnen verwachten.

8 BESCHOUWING

8.1 Inleiding

De WGA beoogt met een samenhangend geheel van prikkels, rechten en plichten, de cliënten te stimuleren tot benutting van de mogelijkheden om betaald werk te verrichten⁹¹. De prikkels verwijzen naar het feit dat werken altijd loont, de rechten verwijzen naar recht op ondersteuning bij het vinden van geschikt werk en de plichten verwijzen naar de plicht om mee te werken aan herstel en re-integratie. De prikkels, rechten en plichten zijn primair toegespitst op de gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers. Ook van de volledig arbeidsongeschikte WGA'ers wordt echter verwacht dat zij, zodra de gezondheid dit toelaat, terugkeren naar werk.

In deze beschouwing verlaten we de wijze waarop de resultaten in de voorgaande hoofdstukken weergegeven zijn en komen we terug op de hoofddoelstellingen van dit monitoronderzoek onder WGA'ers:

Dit monitoronderzoek moet een eerste zicht geven op de werking van het geheel van prikkels, rechten en plichten vanuit de perceptie van de cliënt. Het dient de ontwikkelingen bij gedeeltelijk arbeidsgeschikte en volledig arbeidsongeschikte WGA'ers in inkomen, werkbehoud, werkhervatting en de weg die daartoe wordt afgelegd in kaart te brengen. Daarnaast moet het onderzoek zicht geven op de ervaren rol van UWV hierbij: de gang van zaken rond de claimbeoordeling, de landing van de communicatie rond de WGA-regeling en de mening over de geboden begeleiding.

We zetten de inzichten op een rij die het onderzoek op deze hoofddoelen geleverd heeft en geven aan welke kennisvragen – met het oog op een optimale werking van de WIA – hieruit voortvloeien. We doen dit aan de hand van de volgende thema's:

1. De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers: werkbehoud, werkhervatting en de weg daar naartoe.
2. De volledig arbeidsongeschikte WGA'ers.
3. Inkomensgevolgen van de WGA.
4. De ervaringen van cliënten met claimbeoordeling en begeleiding.
5. Wat gaat goed en wat kan beter rond de WGA?

⁹¹ De WIA bevat daarnaast ook regels en prikkels richting werkgevers (bijvoorbeeld premiedifferentiatie, eigen risicodracht, re-integratieplicht).

In verband met de leesbaarheid noemen we in beperkte mate cijfers en percentages. Voor deze informatie verwijzen we naar de hoofdstukken en de conclusieparagrafen hierbinnen.

8.2 De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers: werkbehoud, werkherhvatting en de weg daarnaar toe

De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers worden geacht in staat te zijn hun uitkering aan te vullen met inkomsten uit betaald werk. De keuze om al dan niet te gaan werken is niet vrij: het feit dat ze een WGA-uitkering krijgen en accepteren, verplicht hen mee te werken aan re-integratie en werkherhvatting. Werken loont voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'er in alle situaties: het inkomen wordt en blijft altijd hoger als men werkt. Vooral na afloop van de loongerelateerde uitkering is het verschil in inkomen tussen niet-werkenden en werkenden groot – mits laatstgenoemden minimaal de helft van de resterende verdien capaciteit benutten. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten hebben recht op begeleiding bij terugkeer naar of uitbreiding van werk, als hen dit naar verwachting niet op eigen kracht zal lukken. UWV is verantwoordelijk voor deze begeleiding, tenzij de werkgever eigen risicodragers is. We zetten hier de belangrijkste bevindingen rond de gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers op een rij.

Belangrijkste achtergrondkenmerken

De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers zijn gemiddeld 46 jaar oud, en zijn daarmee iets ouder dan de volledig arbeidsongeschikten. Ongeveer een kwart heeft een hoog opleidingsniveau (hbo of universiteit); dit zijn vaak gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk.

Van alle gedeeltelijk arbeidsgeschikten is eenderde aan te merken als vangnetter, waaronder relatief veel gedeeltelijk arbeidsgeschikten zonder werk (20 maanden na de WIA-uitslag).

Aandeel werkenden op de drie meetmomenten

Vier maanden na ontvangst van de WIA-beschikking is 49 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten werkzaam. Vier maanden later is dit aandeel 52 procent. Een grotere stijging in het aandeel werkenden heeft in het navolgende jaar plaatsgevonden: 20 maanden na de WIA-uitslag is 65 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten aan het werk. Het merendeel van de werkenden op de drie meetmomenten is bij de oude werkgever werkzaam, waar ze al werkten toen ze zich ziek meldden. De toename van het aandeel werkenden betreft evenwel voor meer dan de helft hervatters bij een nieuwe werkgever (zie tabel 8.1).

Tabel 8.1 Werksituatie gedeeltelijk arbeidsgeschikten op drie meetmomenten

	4 mnd na WIA-uitslag (n = 349)	8 mnd na WIA-uitslag (n = 262)	20 mnd na WIA-uitslag (n = 198)
werkt bij oude werkgever	39%	42%	46%
werkt bij nieuwe werkgever	10%	10%	19%
werkt niet	51%	48%	35%

Vergelijking met de gedeeltelijk arbeidsgeschikte WAO'ers uit 2001

Het aandeel 35-80% arbeidsongeschikten dat werkzaam is 4 à 5 maanden na de claimbeoordeling, was bij de WAO-instroomers uit 2001 duidelijk hoger dan bij de WGA-instroomers. Hierin speelt een rol dat de WGA-instroom – door de striktere toelatingscriteria en de verlenging van de wachttijd van één naar twee jaar – een meer selecte groep betreft dan de WAO-instroom, met meer beperkingen. De WGA'ers ervaren ook een slechtere gezondheid dan de WAO'ers.

Binnen de groep werkenden zijn de WGA'ers 4 à 5 maanden na de claimbeoordeling vaker werkzaam bij een nieuwe werkgever dan de WAO'ers. Hierbij speelt de verlenging van de wachttijd waarschijnlijk een rol. Aannemelijk is dat juist werknemers die tussen de één en twee jaar alsnog herstellen, bij de oude werkgever in dienst blijven. Onder de WIA ziet men deze groep niet meer terug, waardoor het aandeel dat geen mogelijkheden meer heeft bij de oude werkgever – en naar een nieuwe werkgever op zoek moet – relatief groot wordt.

Werkbehoud bij de oude werkgever

Twintig maanden na de WIA-uitslag werkt bijna de helft van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten nog bij de oude werkgever. Dit betreft relatief vaak 45-plussers. Qua opleidingsniveau onderscheiden zij zich niet van anderen. Wel hebben zij relatief vaak een werkgever die zowel voor als na de WIA-beoordeling begeleiding naar werk aangeboden heeft. Het betreft relatief grote bedrijven.

Werkhervatting bij een nieuwe werkgever

Bijna 1 op de 5 gedeeltelijk arbeidsgeschikten is 20 maanden na de WIA-uitslag aan het werk bij een nieuwe werkgever. Zij zijn relatief jong en ervaren hun gezondheid beter dan gemiddeld. Het betreft relatief vaak vangnetters. Tijdens of na de WIA-beoordeling is bij hen relatief vaak met UWV afgesproken dat zij begeleiding krijgen bij terugkeer naar werk of werkuitbreiding.

In de nieuwe baan heeft men vaak (nog) een tijdelijk dienstverband. Vaak gaat men bij een kleiner bedrijf (tot 50 werknemers) aan de slag. Mogelijk komt dit doordat grotere bedrijven hun 'passende' werk vaker opvullen met eigen arbeidsongeschikten (en dus weinig ruimte overhouden voor re-integranten van

buitenaf). Wellicht draagt ook de krapte op de arbeidsmarkt eraan bij dat het MKB mensen met arbeidsbeperkingen in dienst neemt.

Niet-werkenden

Eenderde van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is 20 maanden na de WIA-uitslag *niet* werkzaam. Dit betreft relatief veel vangnetters. Bij de niet-vangnetters heeft de oude werkgever in hun beleving – in vergelijking met de werkenden – minder vaak begeleiding naar werk geboden.

De niet-werkzamen kenmerken zich verder door een relatief slecht ervaren gezondheid. Hierbij speelt het ‘healthy worker effect’ een rol: de meest gezonden vinden na verloop van tijd werk. Daarnaast zal waarschijnlijk deels de arbeidsloze status de gezondheidsbeleving in negatieve zin beïnvloeden, en zal men deels juist vanwege de negatievere gezondheidsbeleving niet actief op zoek gaan naar werk of dit niet kunnen krijgen. De niet-werkenden zijn ook relatief vaak van mening dat hun klachten (deels) veroorzaakt zijn door het werk dat ze deden.

Zelf ingeschatte kansen op werk en zoekgedrag

Ruim de helft van de niet-werkenden verwacht niet op korte termijn te kunnen werken, meestal vanwege de als slecht ervaren gezondheid. Dit komt neer op een vijfde van alle gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Bij deze mensen is de UWV-boodschap ‘u kunt werken’ mogelijk niet overgekomen of wordt anders beleefd. Het feit dat men gedeeltelijk arbeidsgeschikt is verklaard, betekent nog niet dat men zelf het gevoel heeft dat men kan werken of werk kan vinden.

Ruim tweederde van de niet-werkende of onvoldoende (<50% van verdien capaciteit) verdienende gedeeltelijk arbeidsgeschikten heeft zelf activiteiten ondernomen om aan (ander of meer) werk te komen. Acht maanden na de WIA-uitslag is de helft van hen ook daadwerkelijk op zoek naar werk en verwacht eenderde binnen een jaar (beter) betaald werk te hebben. Degenen die dit verwachten, zijn 20 maanden na de WIA-uitslag vaak inderdaad aan het werk.

Behoud van arbeidscontract

Twintig maanden na de WIA-uitslag heeft driekwart van de werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten nog een arbeidscontract bij de oude werkgever. Van de niet-werkenden heeft een vergelijkbaar deel dan *geen* arbeidscontract meer. Van de 44 procent van alle gedeeltelijk arbeidsgeschikten die geen arbeidscontract meer heeft, is ongeveer de helft door de oude werkgever ontslagen. De meeste ontslagen vielen in de periode rond de ontvangst van de WIA-beschikking, wat ongeveer samenvalt met het einde van de wettelijke ontslagbeschermingsperiode van twee jaar.

Inkomenspositie

De inkomenspositie van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is tussen 4 en 20 maanden na de WIA-uitslag gemiddeld ongeveer hetzelfde gebleven. De werkenden hebben daarbij een hoger persoonlijk inkomen dan de niet-werkenden. Dit komt deels door de huidige inkomsten uit arbeid, waarmee de beoogde prikkelwerking van de WGA feitelijk zichtbaar wordt. Deels komt dit ook doordat deze groep voorheen een relatief hoog salaris had en daardoor nu een hogere (loongerelateerde) uitkering.

Uitkeringspositie

Twintig maanden na ontvangst van de WIA-beschikking heeft zo'n driekwart van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten nog een loongerelateerde uitkering. Circa 1 op de 6 ontvangt dan een loonaanvullingsuitkering en slechts enkelen een vervolguitkering. De doorstroom naar de vervolguitkering is dus vele malen kleiner dan naar de loonaanvullingsuitkering. Kennelijk lukt het gedeeltelijk arbeidsgeschikten tot nu toe in voldoende mate op tijd werk te vinden of voldoende te gaan verdienen.

Kennis en begrip van de WIA-regeling

De gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers die de verdien capaciteit niet (voldoende) benutten vallen na maximaal vijf jaar terug op een vervolguitkering, die maximaal 51% van het minimumloon bedraagt. Slechts eenderde van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten (jonger dan 60 jaar) weet echter dat hun uitkering eindig is en kent daarnaast in enige mate de financiële consequenties van de mate waarin ze dan werken. Zo'n 40 procent denkt dat hun uitkering in principe tot hun 65^e jaar voortduurt. Slechts 1 op de 6 is bekend met de exacte aflooptermijn van de loongerelateerde uitkering. Er is in deze kennis geen verschil tussen degenen die geheel niet werken en degenen die wel werken maar minder dan hun verdien capaciteit verdienen.

Al met al betekent dit dat de uitleg over de werking van de WGA-regelingen nog onvoldoende landt bij de doelgroep. De bekendheid met het type uitkering dat men krijgt is overigens in de loop der tijd wel toegenomen.

Ervaren begeleiding naar werk vóór en na WGA-intrede

Volgens ruim de helft van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met een werkgever op het moment van ziekmelding, heeft de werkgever vóór de WIA-beoordeling begeleiding aangeboden om weer aan het werk te komen. In andere gevallen was begeleiding meestal niet aan de orde, bijvoorbeeld omdat men daarvoor te ziek was. Bij de vangnetters was volgens bijna tweederde begeleiding naar werk (in hun geval door UWV) niet aan de orde vóór de WIA-beoordeling.

Tijdens of na de WIA-beoordeling is volgens bijna de helft van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten (exclusief degenen met een werkgever die eigen risicodragers is) begeleiding naar werk afgesproken met UWV – dit is vergelijkbaar met het aandeel dat na de WIA-beoordeling begeleiding aangeboden heeft gekregen van de eigen risicodragende werkgever. In de overige gevallen is er vaak sprake van een reeds volledige benutting van de verdien capaciteit of is de begeleiding om gezondheidsredenen uitgesteld. Volgens UWV-gegevens is er bij de vangnetters even vaak een re-integratietraject aan de orde als bij de niet-vangnetters. Bij de groep die *geen* begeleiding via UWV ontvangen heeft, maar waar UWV wel re-integratieverantwoordelijkheid voor draagt, is er na 20 maanden niet veel behoefte aan begeleiding meer. Voor zover deze behoefte er wel is, is deze er meestal pas op termijn.

Re-integratievisie

Volgens UWV-gegevens is aan 60 procent van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten (exclusief degenen met een eigen risicodragers als werkgever) in ons onderzoek een re-integratievisie verzonden. Deze is echter niet altijd als zodanig herkend en benoemd door de cliënt. In 4 op de 10 gevallen is dus geen visie verzonden. Soms worden re-integratievisies wel opgesteld, maar krijgt de cliënt hiervan geen afschrift. Vaker komt het voor dat er geen re-integratievisie is opgesteld; meestal is er dan geen traject aan de orde, wat aanleiding kan zijn geweest om geen visie op te stellen.

8.3 De volledig arbeidsongeschikte WGA'ers: stand van zaken na 20 maanden

Bij de volledig arbeidsongeschikte WGA'ers is werken op zich niet het hoofddoel, maar wordt wel verwacht dat zij terugkeren naar werk 'zodra de gezondheid het toelaat'. Ook voor hen geldt dan dat werken loont. Zolang werken niet mogelijk is, worden van de volledig arbeidsongeschikten geen directe re-integratieactiviteiten verwacht. De belangrijkste bevindingen betreffende de volledig arbeidsongeschikte WGA'ers worden hier genoemd.

Belangrijkste achtergrondkenmerken

De volledig arbeidsongeschikten zijn met 44 jaar gemiddeld iets jonger dan de gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Het opleidingsniveau is laag, zowel ten opzichte van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten als de Nederlandse beroepsbevolking. De volledig arbeidsongeschikten zijn relatief vaak aan te merken als vangnetter (45 procent).

Aandeel werkenden op de drie meetmomenten

Vier maanden na ontvangst van de WIA-beschikking is 9 procent van de volledig arbeidsongeschikten werkzaam. Na 8 maanden is dit 10 procent en na 20 maanden 14 procent. De toename van het aandeel werkenden is bijna volledig toe te schrijven aan hervatters bij een nieuwe werkgever (zie tabel 8.2).

Tabel 8.2 Werksituatie volledig arbeidsongeschikten op drie meetmomenten

	4 mnd na WIA-uitslag (n = 631)	8 mnd na WIA-uitslag (n = 506)	20 mnd na WIA-uitslag (n = 415)
werkt bij oude werkgever	7%	7%	7%
werkt bij nieuwe werkgever	2%	3%	7%
werkt niet	91%	90%	86%

Kenmerken werkenden

Twintig maanden na de WIA-uitslag is dus 14 procent van de volledig arbeidsongeschikten werkzaam, waarvan de helft bij de oude werkgever en de helft bij een nieuwe werkgever. De volledig arbeidsongeschikten die bij de oude werkgever werkzaam zijn gebleven, hebben relatief vaak een hoog opleidingsniveau (hbo +). Net als bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten hebben zij vaak zowel voor als na de WIA-beoordeling begeleiding gehad van de werkgever om weer aan het werk te komen. De volledig arbeidsongeschikten met een nieuwe werkgever onderscheiden zich niet duidelijk op achtergrondkenmerken als leeftijd, geslacht of opleidingsniveau.

Kenmerken niet-werkenden

De volledig arbeidsongeschikten die na 20 maanden niet werkzaam zijn, onderscheiden zich van de werkenden op dezelfde kenmerken als bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten. De niet-werkenden ervaren een relatief slechte gezondheid. Het betreft relatief veel vangnetters. Bij de niet-vangnetters heeft de oude werkgever in hun beleving vaker geen begeleiding naar werk geboden dan bij de werkenden.

Behoud van arbeidscontract

Twintig maanden na de WIA-uitslag heeft het merendeel van de volledig arbeidsongeschikten geen arbeidscontract meer bij de oude werkgever. Van de (kleine groep) werkenden heeft de helft nog wel een arbeidscontract. Van degenen die geen arbeidscontract meer hebben, is ongeveer de helft door de oude werkgever ontslagen. De meeste ontslagen vielen in de periode rond de ontvangst van de

WIA-beschikking; dit valt ongeveer samen met de aflooptermijn van de wettelijke ontslagbescherming.

Inkomenspositie

Net als bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is de inkomenspositie bij de volledig arbeidsongeschikten in de periode tussen 4 en 20 maanden na de WIA-uitslag gemiddeld bijna hetzelfde gebleven. De werkenden hebben daarbij een hoger persoonlijk inkomen dan de niet-werkenden, wat we bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten ook zagen. Deels heeft dit te maken met de huidige inkomsten uit arbeid, waarmee de beoogde prikkelwerking van de WGA feitelijk zichtbaar wordt. Daarnaast heeft deze groep een relatief hoge uitkering door een hoger vroeger salaris.

Ervaren begeleiding naar werk vóór en na WGA-intrede

Volgens eenderde van de volledig arbeidsongeschikten met een werkgever op het moment van ziekmelding, heeft de werkgever vóór de WIA-beoordeling begeleiding aangeboden om weer aan het werk te komen. Volgens het merendeel was begeleiding niet aan de orde, bijvoorbeeld omdat men daarvoor te ziek was. Hetzelfde geldt voor de vangnetters, waar UWV de begeleidingstaak heeft. Tijdens of na de WIA-beoordeling is volgens een kwart van de volledig arbeidsongeschikten (exclusief degenen met een werkgever die eigen risicodragend is) begeleiding afgesproken met UWV. Behoeft aan begeleiding via UWV is er, bij degenen die dit nog niet ontvangen hebben, hooguit op termijn. Van degenen met een eigen risicodragende werkgever geeft eenderde aan na de WIA-beoordeling begeleiding aangeboden te hebben gekregen door de werkgever.

Re-integratievisie

Volgens UWV-gegevens is aan de helft van de volledig arbeidsongeschikten in ons onderzoek een re-integratievisie verzonden (hoewel deze niet altijd als zodanig is herkend en benoemd door de cliënt). In de overige gevallen is dit dus niet gebeurd. Soms worden re-integratievisies wel opgesteld maar niet verzonden, maar vaker komt het voor dat er geen re-integratievisie is opgesteld. Dit gebeurt vooral in situaties waarin begeleidingsactiviteiten niet aan de orde zijn, bijvoorbeeld omdat de cliënt de verdien capaciteit al benut.

8.4 Inkomensgevolgen van de WGA

Een belangrijk uitgangspunt bij de WGA-regeling is dat werken altijd loont. Dit geldt met name voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers: inkomsten uit

werk komen bovenop de loongerelateerde uitkering⁹² en worden er niet mee verrekend. Na afloop van de loongerelateerde uitkering valt men, als men niet of niet voldoende werkt, terug op de vervolguitkering, die maximaal 51% van het minimumloon bedraagt. Als men wel (voldoende) werkt, krijgt men de hogere loonaanvullinguitkering. Volledig arbeidsongeschikte WGA'ers krijgen na afloop van de loongerelateerde uitkering altijd een loonaanvullinguitkering, ook als zij niet werken.

Na 20 maanden blijken nog slechts weinig gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers teruggevallen te zijn op een vervolguitkering: ofwel men krijgt nog de loongerelateerde uitkering (het merendeel), ofwel men werkt voldoende en krijgt een loonaanvullingsuitkering. Van de groep gedeeltelijk arbeidsgeschikten die niet werkt, zal de komende 3½ jaar – bij ongewijzigde situatie – gezien de leeftijdsopbouw jaarlijks zo'n 20 procent terugvallen tot maximaal de helft van het minimumloon.

Bijna alle WGA'ers ervaren een inkomensterugval in vergelijking met de periode voor de WIA-beoordeling. Redenen hiervoor zijn dat mensen geen of minder werk hebben of dat de WGA-uitkering lager is dan de daarvoor ontvangen loondoorbetaling. We zien dan ook dat de werkenden minder terugval in inkomen ervaren dan de niet-werkenden. Voor vangnetters is de terugval ook relatief beperkt, vermoedelijk omdat ze al tijdens de Ziektewetperiode een relatief lage uitkering (op WW-niveau) ontvingen. Absoluut gezien hebben werkende WGA'ers het hoogste inkomen. Dit komt deels doordat hun uitkering relatief hoog is (als gevolg van een hoger opleidingsniveau en daarmee hoger salaris), en deels door hun inkomen uit arbeid.

8.5 De ervaringen van cliënten met claimbeoordeling en begeleiding

UWV stelt klantgerichtheid centraal. Een uitgangspunt bij begeleiding is dat deze maatwerk dient te zijn. Vanuit deze uitgangspunten is de cliënten een aantal vragen gesteld over de ervaringen met de claimbeoordeling en de begeleiding.

Ervaringen met de claimbeoordeling

De meerderheid van de WGA'ers is tevreden over de gang van zaken rond de WIA-claimbeoordeling. Dit geldt met name voor de volledig arbeidsongeschikten en de gedeeltelijk arbeidsgeschikten met werk. De gedeeltelijk arbeidsgeschikten

⁹² Tot 2008 was de duur ervan afhankelijk van de leeftijd, met een maximum van 5 jaar. Het huidige onderzoeksgroep valt onder deze oude regeling. Sinds 2008 is de duur maximaal 38 maanden, afhankelijk van het opgebouwde arbeidsverleden. Komende WGA'ers zullen dus sneller te maken krijgen met de vervolguitkering.

zonder werk zijn veel minder tevreden. Laatstgenoemde groep is het ook vaak oneens met de uitslag van de beoordeling, wat het oordeel over de claimbeoordeling zelf kan hebben beïnvloed.

Voor zover cliënten ontevreden zijn over de gang van zaken rond de beoordeling, heeft dit vaak te maken met de communicatie vanuit UWV: onduidelijke of onvoldoende voorlichting, ontbreken van een vast aanspreekpunt en trage reacties zijn de meest genoemde klachten.

Ervaringen met de begeleiding naar werk

UWV wordt geacht maatwerk te leveren. Maatwerk is een meerdimensionaal begrip: verwachtingen, wensen, mogelijkheden en behoeften van de cliënt moeten afgezet worden tegen de objectieve inschatting van de arbeidsdeskundige over wat nodig is om de kortste weg naar werk te bewandelen en wat reëel is voor de cliënt. Door de cliënt naar de beleving te vragen, geven we enkel zicht op het *door de cliënt ervaren* maatwerk. Over de kwestie of UWV daadwerkelijk maatwerk levert kunnen geen uitspraken gedaan worden, mede omdat 'het juist handelen door UWV' niet altijd op één lijn hoeft te liggen met wat de cliënt zelf voor ogen heeft. Wel is het natuurlijk zaak dat de arbeidsdeskundige via gesprekken met de cliënt bewerkstelligt dat de cliënt dit begrijpt en accepteert, wat – naast het van te voren duidelijk maken wat hij kan verwachten van UWV – een vorm van verwachttingsmanagement is.

Circa tweederde van de WGA'ers die via UWV begeleiding naar werk hebben ontvangen, zijn 20 maanden na de WIA-uitslag positief over de mate waarin deze begeleiding aansluit bij hun eigen wensen en mogelijkheden. Van de verschillende vormen van begeleiding die men ontvangen heeft of nog ontvangt, geeft de meerderheid aan dat ze hier ook wat aan gehad hebben. Begeleiding naar werk vanuit de (eigen risicodragende) werkgever lijkt echter scherper op de doelgroep afgestemd te zijn dan de begeleiding naar werk via UWV. Dit kan ermee te maken hebben dat de werkgever de werknemer – en daarmee zijn behoeften en mogelijkheden – beter kent.

Zo'n 40 procent van de WGA'ers vindt dat de begeleiding voldoende heeft bijgedragen aan het krijgen, uitbreiden of houden van werk. Een kwart is van mening dat de begeleiding hier onvoldoende aan heeft bijgedragen en eenderde weet het niet.

Degenen die hun gezondheid als beter ervaren, hebben vaker het idee dat de begeleiding die ze via UWV hebben gekregen, voldoende heeft bijgedragen aan het krijgen, uitbreiden of houden van werk. Geen verschil is er naar mate van ar-

beidsongeschiktheid, werksituatie, leeftijd of opleidingsniveau. Ook is hierin geen verschil tussen vangnetters en niet-vangnetters.

Geconcludeerd kan worden dat de WGA'ers meestal vinden dat ze wel wat aan de begeleiding naar werk hebben, maar dat dit lang niet altijd betekent dat men ook van mening is dat het bijdraagt aan werkherleving. Dit is opmerkelijk: het lijkt erop dat cliënten zich wel versterkt voelen door de begeleiding (vergroting empowerment), maar dat dit nog niet betekent dat dit naar hun idee ook echt tot een baan leidt. Niet aan te geven is of dit vooral iets zegt over de wijze waarop cliënten begeleiding naar werk percipiëren, danwel in hoeverre dit ook iets zegt over de kwaliteit van de begeleiding.

Vergelijking met enkele andere cliëntonderzoeken

Vergelijken we de uitkomsten met die van enkele andere cliëntonderzoeken, dan blijkt dat de cliënten in deze andere onderzoeken niet positiever zijn over de inhoud en de effecten van de begeleiding via UWV. Bij een onderzoek onder werknemers die minder dan 35 procent arbeidsongeschikt zijn, was enkele maanden na de claimbeoordeling een met de WGA'ers vergelijkbaar deel van mening dat de via UWV ontvangen begeleiding aansloot bij hun eigen wensen en mogelijkheden⁹³. In de monitor onder herbeoordeelde WAO'ers was na anderhalf jaar 37 procent van degenen die begeleiding via UWV ontvingen, tevreden over de manier waarop UWV de begeleidingsbehoeften had ingeschat en waar nodig in gang gezet⁹⁴. In dit perspectief geplaatst, zijn de WGA'ers niet negatiever over de ontvangen begeleiding dan deze andere cliëntengroepen.

8.6 Wat gaat goed en wat kan beter rond de WGA?

De WIA is een nieuwe wet, die op veel aspecten afwijkt van de WAO en een relatief complexe uitkeringssystematiek kent. De WIA – in combinatie met de Wet Verlenging Loondoorbetalingverplichting bij Ziekte, de Wet Verbetering Poortwachter en het aangepaste Schattingsbesluit – is succesvol wat betreft de reductie van het beroep op de arbeidsongeschiktheidsregelingen. Het jaarlijkse aantal nieuwe uitkeringen is grofweg gehalveerd. De WGA'ers – zowel de volledig arbeidsongeschikten als de gedeeltelijk arbeidsgeschikten – hebben als gevolg van de langere wachttijd en het striktere schattingsbesluit meer en andersoortige beperkingen dan in de WAO.

⁹³ Horssen, C. van & E. van Doorn (2007). *Onderzoek naar de re-integratie van werknemers die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn*. Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.

⁹⁴ Burg, C.L. van der & C.G.L. van Deursen (2008). *Eindrapportage 'Herbeoordeeld... en dan?' Stand van zaken 18 maanden na de uitslag 2005 en 2006*. Leiden: AStri.

We signaleren aan de hand van de enquêtes onder de cliënten dat een aantal zaken binnen de WGA goed loopt, maar dat een aantal andere zaken verder geoptimaliseerd kan worden. Dit laatste is van belang om te waarborgen dat zoveel mogelijk gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers aan het werk gaan en daardoor de sterke inkomensterugval na de loongerelateerde uitkering af kunnen wenden.

Wat gaat goed?

Twintig maanden na de WIA-uitslag is er nog weinig inkomensterugval

Voor zover de gedeeltelijk arbeidsgeschikten werken, benutten zij doorgaans ook de verdien capaciteit voldoende om aanspraak te maken op een vervolguitkering. Onze onderzoeksgroep heeft echter maximaal 5 jaar een loongerelateerde uitkering; meer terugval is dus nog te verwachten onder de huidige niet-werkenden. Bij komende lichtingen zal de terugval sneller (binnen 38 maanden) spelen.

Aandeel werkenden neemt steeds verder toe

Sinds de situatie 4 maanden na de WGA-toekenning is het aandeel werkenden onder de WGA'ers steeds verder toegenomen (en zal naar verwachting in de toekomst nog verder toenemen). Deze toename is het grootst geweest bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten, maar ook van de volledig arbeidsongeschikten werkt een stijgend deel. Behalve de stroom richting IVA (10 procent in het onderzoek, na 20 maanden) is er ook een stroom richting herstel van arbeidsvermogen. Kennisvraag hierbij is wat dit betekent voor de follow-up van deze groep. Hoe wordt gewaarborgd dat na het herstel ook tijdig de re-integratie wordt gestart (via werkgever of UWV) en de uitkering wordt bijgesteld?

Wat gaat minder goed?

Bewustzijn uitkeringssystematiek is beperkt

Uit het onderzoek blijkt dat niet iedereen de WGA-regeling overziet. De WGA'ers zijn er niet goed van op de hoogte welk type uitkering men heeft, hoe lang deze voortduurt en dat – afhankelijk van verschillende factoren – de hoogte te zijner tijd in meer of mindere mate kan veranderen. Dit ondanks de informatie die mensen van UWV ontvangen over de WIA en hun persoonlijke uitkerings situatie. Communicatie via de tot nu toe gebruikelijke methoden van uitleg door de arbeidsdeskundige, via brochures en brieven is kennelijk niet afdoende. De complexiteit van de regeling speelt hierin mogelijk een rol. Het belang van landing van de prikkelwerking is echter groot, omdat dit één van de pijlers is van de WGA. Om de prikkel optimaal te kunnen laten werken, dient deze wel goed bekend te zijn.

Kennisvraag voor UWV is welke communicatievormen daarbij het meest effectief zijn. Nu vindt de communicatie voornamelijk plaats rond de claimbeoordeling en de beschikkingen; wellicht is tussentijdse herhaling nodig. Of mogelijk dient in de communicatie explicieter de hoogte van de vervolgitkering genoemd te worden.

Deel niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten ervaart barrières

Gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers zonder (voldoende) werk worden geacht zelf mee te werken aan werkhervatting. Het lijkt erop dat dit maar tot op zekere hoogte gebeurt: het merendeel van de groep die na 20 maanden nog niet werkt, acht zich hiertoe ook niet in staat. Zij ondernemen vaak ook weinig of geen activiteiten op dit punt.

Dit levert een tweetal kennisvragen op voor UWV. Ten eerste is de vraag welke begeleidingsvormen specifiek ingezet kunnen worden voor gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers die zelf menen dat ze vanwege hun gezondheid niet kunnen werken. Ten tweede is de vraag welke prikkels het meest effectief zijn voor deze groep, teneinde hen toch richting werk te leiden en hen hier ook voor te motiveren.

Niet iedere WGA'er ontvangt een re-integratievisie

Aan de afspraak om iedere WGA'er een re-integratievisie te sturen wordt door UWV niet voldaan. Met name cliënten bij wie re-integratie (in ieder geval voorlopig) niet aan de orde is, krijgen deze vaak niet. Dit vormt een punt van aandacht voor UWV. Wellicht is het mogelijk om de procedures zodanig te stroomlijnen dat het opstellen van de re-integratievisie een routinehandeling is in het geval geen begeleiding aan de orde is.

Verwachtingen omtrent begeleiding naar werk vanuit UWV dienen mogelijk bijgesteld

Degenen die begeleiding via UWV hebben ontvangen na de WIA-beoordeling, hebben soms andere verwachtingen dan wat er aan begeleiding geboden wordt. Daarnaast heeft een (klein) deel in hun perceptie geen begeleiding ontvangen, terwijl dit in werkelijkheid wel het geval is. In beide gevallen verwachten de cliënten iets anders van UWV qua begeleiding dan ze daadwerkelijk krijgen. Dit kan betekenen dat UWV onvoldoende maatwerk heeft geleverd, maar het kan ook betekenen dat de verwachtingen niet realistisch zijn of de wensen van de cliënt niet stroken met het uitgangspunt van 'de kortste weg naar werk'.

Kennisvraag voor UWV is hoe de verwachtingen over de rol van UWV bij begeleiding in het algemeen beter gemanaged kunnen worden. Daarnaast is de vraag hoe gezorgd kan worden dat de individuele cliënt de slotconclusie van de arbeidsdeskundige over het type begeleiding begrijpt en accepteert.

BIJLAGE 1 BESCHRIJVING IVA'ERS EN NIET-ARBEIDSONGESCHIKTEN

Een klein deel van de respondenten ontvangt na verloop van tijd een IVA-uitkering of geen uitkering meer. Op het laatste meetmoment, 20 maanden na de WIA-uitslag, geven 23 respondenten aan dat ze inmiddels een IVA-uitkering ontvangen en 22 dat ze inmiddels < 35% arbeidsongeschikt zijn. Mede vanwege de kleine aantallen zijn deze respondenten verder niet in de analyses van dit rapport meegenomen. Evenwel is het interessant te weten wat voor soort mensen dit betreft. Hier wordt daarom een korte schets van deze respondenten gegeven.

Personen die na 20 maanden aangeven een IVA-uitkering te ontvangen (n = 23)

Mate van arbeidsongeschiktheid

Van de 23 personen die na 20 maanden aangeven een IVA-uitkering te ontvangen, waren 5 personen volgens eigen opgave aanvankelijk gedeeltelijk arbeidsongeschikt; de andere 18 waren reeds volledig arbeidsongeschikt verklaard maar kregen eerst een WGA-uitkering. De uitslag van de beoordeling is voor tien personen aangepast nadat ze door UWV zijn opgeroepen voor een herbeoordeling, bij negen personen is hun gezondheidssituatie veranderd en één persoon heeft bezwaar ingediend tegen de uitslag van de beoordeling (van de anderen is de reden onduidelijk).

Achtergrondkenmerken

Het gaat om twaalf mannen en tien vrouwen (één onbekend). De gemiddeld leeftijd is 52 jaar. Zes van hen hebben een aandoening aan het bewegingsapparaat, drie hebben een hart-/vaatziekte, één heeft psychische klachten en negen hebben 'overige' klachten (vier onbekend).

Ervaren gezondheid

De meesten ervaren hun gezondheid 20 maanden na de WIA-uitslag als slecht of wisselend. Volgens 17 personen is hun gezondheid het afgelopen jaar (veel) slechter geworden en volgens zes personen ongeveer hetzelfde gebleven. Tien personen denken dat hun klachten zich het komende jaar zullen verergeren, zeven denken dat deze hetzelfde zullen blijven en zes hebben geen idee.

Inkomen

Hun totale persoonlijke inkomen 20 maanden na de WIA-uitslag is ten opzichte van het inkomen op het moment van de WIA-beoordeling voor zeven personen verslechterd, voor tien van hen hetzelfde gebleven en voor vier verbeterd (van twee is dit onbekend).

Personen die na 20 maanden aangeven <35% arbeidsongeschikt te zijn (n = 22)*Mate van arbeidsongeschiktheid*

Van de 22 personen die na 20 maanden aangeven <35% arbeidsongeschikt te zijn, was volgens eigen opgave de helft aanvankelijk volledig arbeidsongeschikt en de helft gedeeltelijk arbeidsgeschikt. De uitslag van de beoordeling is meestal aangepast omdat de gezondheidssituatie is veranderd (bij 14 personen) of doordat men door UWV is opgeroepen voor een herbeoordeling (bij 7 personen).

Achtergrondkenmerken

Het gaat om acht mannen en veertien vrouwen. De gemiddeld leeftijd is 42 jaar. Zes van hen hebben psychische klachten, drie hebben een aandoening aan het bewegingsapparaat en drie hebben 'overige' klachten (rest onbekend).

Ervaren gezondheid

Elf personen ervaren hun gezondheid 20 maanden na de WIA-uitslag als goed, vijf als 'gaat wel' en zes als wisselend. Voor het merendeel (19 van de 22) is hun gezondheid het afgelopen jaar niet slechter geworden. Geen van allen verwacht voor het komende jaar een terugval in hun gezondheid.

Arbeidspositie en re-integratie

Vijf van hen hebben 20 maanden na de WIA-uitslag nog een arbeidscontract bij hun oude werkgever en hebben van daaruit ook begeleiding gekregen om weer aan het werk te komen. In totaal 15 van de 22 zijn weer aan het werk, waarvan 11 bij een nieuwe werkgever. Drie doen volledig hun oude werk, negen werken in een andere functie, twee zijn voor zichzelf begonnen en één werkt in minder uren en taken. Acht personen hebben een vast dienstverband.

Van de zeven niet-werkenden zijn er, 20 maanden na de WIA-uitslag, vier op zoek naar werk en één wacht het re-integratietraject af; alle vijf verwachten binnen een jaar betaald werk te hebben. De andere twee niet-werkenden zijn niet op zoek naar werk vanwege persoonlijke omstandigheden (bijv. hun thuissituatie) en verwachten niet binnen een jaar betaald werk te hebben. Vier niet-werkenden krijgen of kregen begeleiding naar werk, zoals met UWV was afgesproken.

Inkomen

Zes van de vijftien werkenden verdienen 20 maanden na de WIA-uitslag minstens zoveel als hun verdien capaciteit, twee verdienen 50% tot 100%, één minder dan 50% en zes weten dit niet. Voor acht personen is hun totale persoonlijke inkomen ten opzichte van het inkomen op het moment van de WIA-beoordeling verbeterd, voor de vier hetzelfde gebleven en voor acht (merendeels niet-werkenden) verslechterd (van twee is dit onbekend).

BIJLAGE 2 STEEKPROEFKADER, WEGING EN REPRESENTATIVITEIT

Tabel B2.1 Steekproefkader en respondenten per meting

	mannen		vrouwen		totaal	
oorspronkelijke steekproef (n = 2.227)						
t/m 24 jaar	25	2%	55	5%	80	4%
25 t/m 34 jaar	155	14%	244	22%	399	18%
35 t/m 44 jaar	273	24%	277	25%	550	25%
45 t/m 54 jaar	370	33%	368	33%	738	33%
55 t/m 64 jaar	302	27%	158	14%	460	21%
<i>totaal</i>	<i>1.125</i>	<i>100%</i>	<i>1.102</i>	<i>100%</i>	<i>2.227</i>	<i>100%</i>
respondenten eerste meting (n = 980, waarvan bij 7 leeftijd en/of geslacht niet bekend**)						
t/m 34 jaar*	54	11%	98	20%	152	16%
35 t/m 44 jaar	88	18%	112	23%	200	21%
45 t/m 54 jaar	171	35%	176	36%	347	36%
55 t/m 64 jaar	172	36%	102	21%	274	28%
<i>totaal</i>	<i>485</i>	<i>100%</i>	<i>488</i>	<i>100%</i>	<i>973</i>	<i>100%</i>
respondenten tweede meting (n = 768, waarvan bij 1 leeftijd niet bekend**)						
t/m 34 jaar*	33	8%	76	21%	109	14%
35 t/m 44 jaar	77	19%	71	20%	148	19%
45 t/m 54 jaar	146	36%	131	36%	277	36%
55 t/m 64 jaar	150	37%	83	23%	233	30%
<i>totaal</i>	<i>406</i>	<i>100%</i>	<i>361</i>	<i>100%</i>	<i>767</i>	<i>100%</i>
respondenten derde meting (n = 613, waarvan bij 2 leeftijd en/of geslacht niet bekend**)						
t/m 34 jaar*	22	7%	44	15%	66	11%
35 t/m 44 jaar	52	17%	61	20%	113	18%
45 t/m 54 jaar	105	34%	103	34%	208	34%
55 t/m 64 jaar	130	42%	94	31%	224	37%
<i>totaal</i>	<i>309</i>	<i>100%</i>	<i>302</i>	<i>100%</i>	<i>611</i>	<i>100%</i>

- * Omdat de leeftijdsgroep van t/m 25 jaar heel klein is, is het niet verantwoord hier een aparte weegfactor voor te maken. Deze respondenten zijn daarom samengevoegd met de 25 t/m 34 jarigen.
- ** Van enkele respondenten was hun leeftijd en/of geslacht niet te achterhalen, omdat ze dit niet hadden ingevuld in de enquête, en tevens geen machtiging hadden ingevuld waarmee deze gegevens naderhand uit de UWV registratie gehaald konden worden.

Toegepaste weging

Weging op leeftijd en geslacht

Bij alle metingen vindt weging plaats, zodanig dat de verhoudingen van het benaderde cohort hersteld worden, wat (oorspronkelijke) leeftijdsgroep en geslacht betreft. De gehanteerde weegfactoren zijn weergegeven in tabel B2.2.

Tabel B2.2 Gehanteerde weegfactoren*

	mannen	vrouwen
eerste meting		
t/m 34 jaar	1,46	1,33
35 t/m 44 jaar	1,36	1,08
45 t/m 54 jaar	0,95	0,91
55 t/m 64 jaar	0,77	0,68
tweede meting		
t/m 34 jaar	1,88	1,36
35 t/m 44 jaar	1,23	1,35
45 t/m 54 jaar	0,87	0,96
55 t/m 64 jaar	0,69	0,65
derde meting		
t/m 34 jaar	1,73	1,53
35 t/m 44 jaar	1,45	1,28
45 t/m 54 jaar	0,90	0,89
55 t/m 64 jaar	0,77	0,68

* Indien leeftijd en/of geslacht onbekend: weegfactor = 1.

Kenmerken waarop geen weging heeft plaatsgevonden

Geen weging heeft plaatsgevonden op mate van arbeidsongeschiktheid (volledig arbeidsongeschikt versus gedeeltelijk arbeidsgeschikt). Reden hiervoor is dat er een zekere discrepantie blijkt te bestaan tussen de mate waarin de cliënten zelf

denken gedeeltelijk arbeidsgeschikt of volledig arbeidsongeschikt te zijn verklaard, en hetgeen hierover in de UWV-registratie staat. Doordat van een aantal personen hierdoor niet zeker is tot welke arbeidsongeschiktheidsklasse ze behoren, kan hierop niet goed gewogen worden.

(In de tabellen in het rapport is overigens steeds onderscheid gemaakt tussen volledig arbeidsongeschikten versus gedeeltelijk arbeidsgeschikten – in overleg met UWV op basis van de eigen opgave van de respondenten.)

Ook geen weging heeft plaatsgevonden op de diagnose. Dit is een gegeven dat alleen op basis van een machtiging verkregen kan worden van UWV. Aangezien zo'n 20 procent van de respondenten geen machtiging gegeven heeft, kan niet gewogen worden op het kenmerk diagnose. Er kan hierdoor ook niet bepaald worden in hoeverre de totale responsgroep representatief is voor dit kenmerk.

Representativiteit van respondenten in de drie metingen

De drie metingen: achtergrondkenmerken

Als gevolg van de weging zijn de respondenten van de drie metingen representatief op leeftijd en geslacht voor het aangeschreven cohort WGA-instromers. Op enkele andere relevante achtergrondkenmerken (opleiding, etniciteit, diagnose) komen de responsverdeling van de drie metingen goed met elkaar overeen. Er zijn slechts kleine verschillen in de groepssamenstellingen (zie tabel B2.3). Hetzelfde geldt voor de leefsituatie van de deelnemers (zie tabel B2.4).

Tabel B2.3 Achtergrondkenmerken van de deelnemers aan het onderzoek, voor de drie metingen

	eerste meting (n = 980)	tweede meting (n = 768)	derde meting (n = 613)
<i>geslacht</i>			
man	50%	50%	51%
vrouw	50%	50%	49%
<i>leeftijdsklasse (2006)</i>			
t/m 24 jaar	3%	2%	2%
25 t/m 34 jaar	18%	20%	17%
35 t/m 44 jaar	25%	25%	25%
45 t/m 54 jaar	33%	33%	32%
55 t/m 64 jaar	21%	21%	23%
<i>opleidingsniveau</i>			
lager onderwijs	10%	10%	10%
voorbereidend/lager beroepsonderwijs	29%	28%	32%
middelbaar onderwijs	15%	15%	13%
havo/vwo/mbo	28%	29%	26%
hbo/universiteit	18%	18%	19%
<i>ethniciteit</i>			
Nederlands	80%	79%	82%
Turks/Marokkaans	5%	5%	6%
Antilliaans/Surinaams	3%	4%	2%
Oost-Europees	2%	2%	1%
anders	10%	11%	9%
<i>hoofddiagnose (UWV-registratie) *</i>			
aandoeningen bewegingsapparaat	29%	29%	28%
psychische klachten	33%	28%	31%
hart- en vaatziekten	9%	11%	10%
overige klachten	29%	32%	30%

* Dit gegeven is alleen van de respondenten bekend die een machtiging gegeven hebben.

Tabel B2.4 Leefsituatie van de deelnemers aan het onderzoek, voor de drie metingen

	eerste meting (n = 980)	tweede meting (n = 768)	derde meting (n = 613)
<i>kostwinnerschap *</i>			
niet samenwonend met partner (evt. wel kind)	28%	27%	29%
hoofdkostwinner	26%	25%	25%
beiden kostwinner	8%	8%	9%
partner is hoofdkostwinner	31%	35%	32%
anders (bv. inwonend)	7%	5%	6%
<i>verdienende partner?</i>			
partner heeft betaald werk	48%	49%	49%
partner heeft geen betaald werk	18%	18%	17%
geen partner	35%	33%	35%
<i>woonsituatie</i>			
samenwonend	66%	68%	66%
alleenwonend	22%	23%	24%
alleen met kinderen	6%	4%	5%
inwonend	6%	4%	6%
<i>heeft financieel afhankelijke kinderen</i>	38%	36%	36%

Constante groep versus totale responsgroepen: werkstatus en ervaren gezondheid

Er zou door de verschillende metingen heen sprake kunnen zijn van een bepaalde selectiviteit in de respons, waardoor de respondenten op de verschillende meetmomenten niet goed met elkaar te vergelijken zouden zijn. Op twee essentiële kenmerken (werkstatus en ervaren gezondheid) hebben we bekeken in hoeverre er sprake is van een selectieve respons. Dit hebben we gedaan door de 'constante groep' (de groep respondenten die aan alle drie metingen heeft meegewerkt) te vergelijken met de afzonderlijke responsgroepen in de drie metingen.

Werkstatus

Wat betreft de werkstatus (werkend versus niet-werkend) laat de 'constante groep' in grote mate dezelfde ontwikkeling in de tijd zien als de afzonderlijke responsgroepen per meting (zie tabel 4.2 in hoofdstuk 4). Het is dus niet zo dat bijvoorbeeld vooral werkenden/werkhervatters hebben deelgenomen aan de vervolgmetingen en er in die zin dus duidelijk sprake zou zijn van selectieve respons ten opzichte van de eerste meting.

Ervaren gezondheid

De 'constante groep' toont dezelfde ontwikkeling in de ervaren gezondheid als de afzonderlijke responsgroepen per meting (zie tabel 3.4 in hoofdstuk 3). Dit betekent dat er ook wat betreft de ervaren gezondheid geen sprake lijkt te zijn van selectieve respons in de ene meting ten opzichte van de andere.

BIJLAGE 3 VERGELIJKING MET WAO-INSTROMERS VAN 2001

In deze bijlage wordt op hoofdpunten een vergelijking gemaakt tussen de WGA-instromers van dit onderzoek en de vroegere WAO-instromers (van 2001)⁹⁵.

Waarom WAO-instromers vergelijken met WGA-instromers?

Met de komst van de WIA is er een aantal drastische veranderingen opgetreden in vergelijking met de 'oude' WAO. Zowel door de Wet Verbetering Poortwachter en de verlenging van de wachttijd van een naar twee jaar, als door de meer strikte toelatingscriteria – de aanscherping van het Schattingsbesluit (aSB) en de ophoging van de arbeidsongeschiktheidsdrempel van 15% bij de WAO naar 35% bij de WIA – is de instroom in de WIA wezenlijk anders dan die in de WAO. Er is sprake van een veel meer selectieve instroom en dat kan weer belangrijke consequenties hebben voor de re-integratie/werkhervatting, de ondersteuning door UWV daarbij, en de financiële consequenties voor de cliënten. Op enkele hoofdpunten is daarom een vergelijking gemaakt met de WAO-instromers (van 2001).

Enkele kanttekeningen bij deze vergelijking

Door de striktere toelatingscriteria en aanpalende wetgeving is er per definitie sprake van een verschuiving in de kenmerken van de arbeidsongeschikten. De instroom in de WIA is beperkter dan in de WAO en betreft een andere, scherper geselecteerde groep.

Er ontbreekt echter ook een deelgroep, wanneer we de WGA-instromers van 2006 gaan vergelijken met de WAO-instromers van 2001. De IVA-instromers zijn niet meegenomen in het WIA-onderzoek, terwijl er in 2001 geen apart onderscheiden 'IVA-groep' bestond. De 80-100% duurzaam arbeidsongeschikten zitten derhalve niet in de 2006-steekproef, terwijl die wel binnen de 2001-steekproef vielen⁹⁶. De groepen volledig arbeidsongeschikten van 2001 en 2006 zijn daardoor minder goed vergelijkbaar met elkaar.

Voor de vergelijkbaarheid van de groepen gedeeltelijk arbeidsongeschikten, is deze groep zowel bij de WAO-instromers als de WGA-instromers gedefinieerd als 35-80% arbeidsongeschikt. De groep 15-35% arbeidsongeschikten is bij de WAO-instromers buiten beschouwing gelaten, aangezien deze groep bij de WGA-instromers niet bestaat.

⁹⁵ Gebaseerd op gegevens uit het onderzoek 'Langdurig ziek..... en dan?' dat AStri in 2002 in opdracht van UWV uitvoerde onder personen die in 2001 een WAO-uitkering kregen toegekend.

⁹⁶ Hoewel het duurzaamheidsbeginsel in 2001 nog niet werd gehanteerd.

Bevindingen

Slechtere gezondheid

De WGA-instromers ervaren hun gezondheid duidelijk als slechter dan de WAO-instromers, zien hierin vaker een verslechtering in het afgelopen jaar en hebben ook negatievere gezondheidsverwachtingen voor het komende jaar. Dit geldt zowel voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikten als de volledig arbeidsongeschikten (laatstgenoemde groep is dus nog exclusief de 'zwaardere gevallen' van de IVA).

Hogere leeftijd

De gemiddelde leeftijd bij de WGA-instromers ligt iets hoger (45 jaar) dan bij de WAO-instromers (43 jaar). Dit verschil zit met name bij de groep volledig arbeidsongeschikten (gemiddeld 44 respectievelijk 41 jaar). In beide cohorten zijn de volledig arbeidsongeschikten gemiddeld iets jonger dan de gedeeltelijk arbeidsgeschikten.

Minder werkzamen

Het aandeel gedeeltelijk arbeidsgeschikten dat werkzaam was 4 à 5 maanden na de claimbeoordeling, was bij de WAO-instromers duidelijk hoger dan bij de WGA-instromers (69 versus 49 procent). Wat betreft de volledig arbeidsongeschikten werkte ook een groter aandeel van de WAO-instromers dan van de WGA-instromers (24 versus 9 procent); ook hierbij geldt weer dat de 'zwaardere' IVA-groep dan nog buiten beschouwing is gelaten.

Het is waarschijnlijk dat dit verschil samenhangt met het feit dat de ervaren gezondheid van de WGA-instromers slechter is dan die van de WAO-instromers.

Het lagere aandeel werkzamen bij de WGA-instromers betekent dat er relatief grotere re-integratie-inspanningen nodig zijn om de gedeeltelijk arbeidsgeschikten weer aan het werk te krijgen. Hun slechtere gezondheid en gemiddeld iets hogere leeftijd vergemakkelijken dit echter niet.

Vaker werkzaam bij nieuwe werkgever

De werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA-instromers werken 4-5 maanden na de claimbeoordeling vaker bij een andere werkgever dan waar ze werkzaam waren bij ziekmelding, dan dezelfde groep WAO-instromers. Dit kan verschillende oorzaken hebben:

- Juist degenen die bij de oude werkgever aan de slag konden blijven, herstellen vaak tussen het eerste en tweede ziektejaar of passen hun functie aan binnen het bedrijf. Hierdoor treedt bij de WIA een selectie op van werknemers voor wie deze mogelijkheid niet geboden wordt of kan worden.

- Het percentage vaste dienstverbanden bij de oude werkgever in deze groep was in het WAO-cohort iets hoger dan in het WGA-cohort, waardoor de noodzaak voor het zoeken van een nieuwe werkgever voor het WGA-cohort iets hoger was.
- Beide cohorten zijn enkele maanden na de claimbeoordeling ondervraagd, maar bij het WAO-cohort in 2001 was de wachttijd voor de beoordeling één jaar, terwijl die bij het WGA-cohort in 2006 inmiddels was verlengd naar twee jaar. Alleen al door het verstrijken van meer tijd zullen er bij het WGA-cohort meer verschuivingen in werksituatie hebben plaatsgevonden.
- Wellicht zijn er bij het WGA-cohort meer ontslagen bij de oude werkgever voorgevallen (niet te vergelijken met het WAO-cohort).
- Wellicht is er in het WGA-cohort meer gere-integreerd via het tweede spoor.

BIJLAGE 4 INDIVIDUELE VERANDERINGEN IN DE WERKSITUATIE SINDS DE WIA-BEOORDELING

In paragraaf 4.3 is de ontwikkeling van de werksituatie in de loop der tijd weer-gegeven. Om meer inzicht te krijgen in de onderlinge *verschuivingen per persoon* sinds de WIA-beoordeling (hoeveel mensen gaan in de loop der tijd van een werkende naar een niet-werkende situatie en andersom), voor de volledig arbeidsongeschikten en gedeeltelijk arbeidsgeschikten afzonderlijk, wordt hierop in deze bijlage nader ingegaan.

De veranderingen in de werksituatie sinds de WIA-beoordeling zijn in kaart gebracht door middel van stroomschema's. De informatie van alle peilmomenten is daarin verwerkt: de situatie ten tijde van de WIA-beoordeling, circa 4 maanden na de beschikking, circa 8 maanden erna en circa 20 maanden erna. Hierbij is in de werksituatie onderscheid gemaakt naar 'werk' en (in grijs) 'geen werk'. Er zijn afzonderlijke schema's gemaakt voor de volledig arbeidsongeschikten en de gedeeltelijk arbeidsgeschikten.

In deze schema's zijn *uitsluitend* respondenten opgenomen die meewerkten aan alle drie metingen (de 'constante groep') en waarvan de werksituatie op alle peilmomenten bekend is.

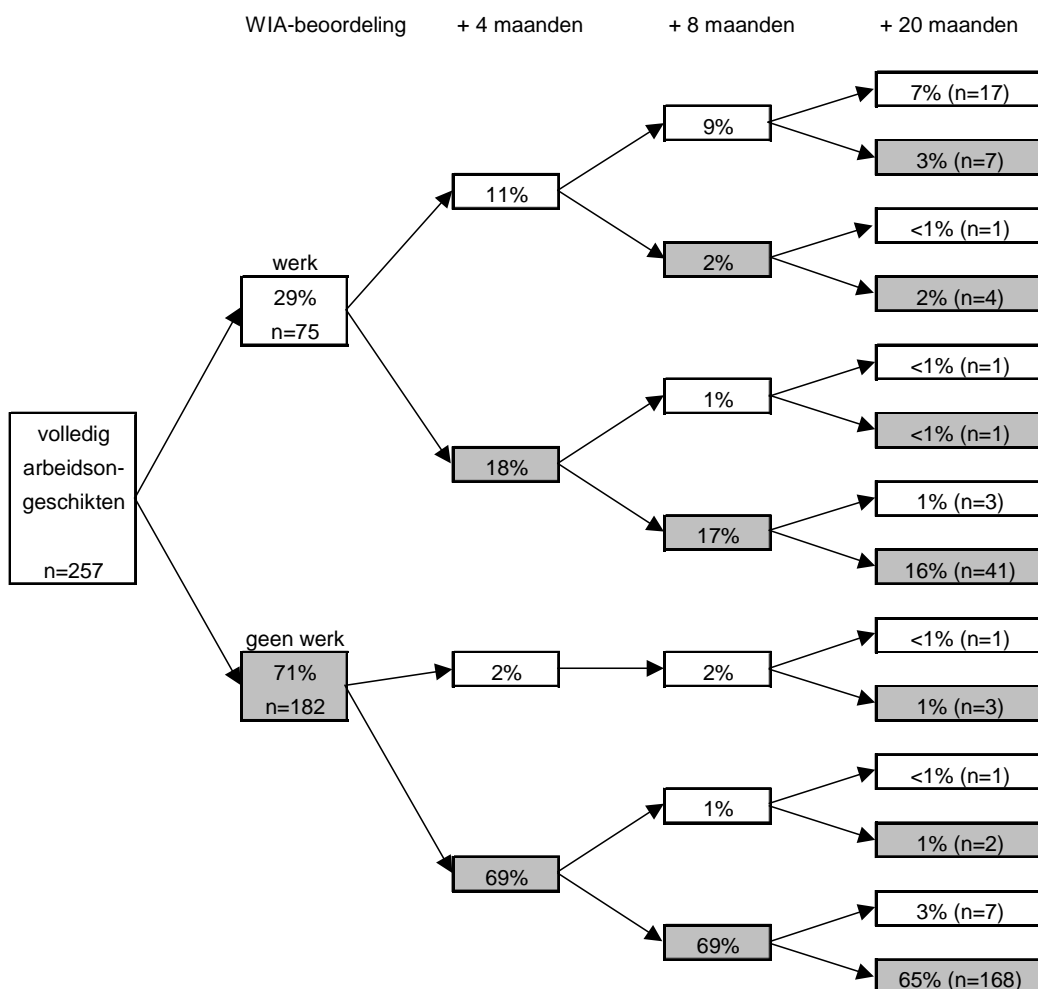
Volledig arbeidsongeschikten

Figuur B4.1 toont de veranderingen in de werksituatie sinds de WIA-beoordeling van de WGA'ers die 20 maanden na de WIA-beschikking volledig arbeidsongeschikt zijn.

Bijna tweederde deel van de volledig arbeidsongeschikten is op alle peilmomenten niet werkzaam

Ten tijde van de WIA-beoordeling werkten ongeveer zeven van de tien volledig arbeidsongeschikten (71 procent) niet. Van deze groep hebben negen personen 20 maanden later het werken hervat; het merendeel is steeds in een niet-werkende positie gebleven. In totaal 65 procent van de volledig arbeidsongeschikten werkte op geen van de peilmomenten. Veel volledig arbeidsongeschikten hebben zichzelf echter vanwege hun gezondheid ook niet in staat geacht om te werken (zie paragraaf 4.5).

Figuur B4.1 Ontwikkelingen in de werksituatie van WGA'ers die circa 20 maanden na de WIA-uitslag volledig arbeidsongeschikt zijn (constante groep)

% geeft steeds aandeel van **totale** groep aan
 alle aantallen en percentages zijn **ongewogen**

Volledig arbeidsongeschikten die ten tijde van de WIA-beoordeling werkten, zijn daar meestal mee gestopt

Op het moment van de WIA-beoordeling werkte 29 procent van de volledig arbeidsongeschikten. Meer dan de helft van deze groep is daarna echter gestopt met werken en heeft sindsdien niet meer gewerkt. Van hen heeft na 20 maanden

den nog slechts 10 procent een arbeidscontract met de oude werkgever, wat werkhervatting mede bemoeilijkt⁹⁷.

Klein deel volledig arbeidsongeschikten werkt steeds

Zeven procent van de volledig arbeidsongeschikten was op alle peilmomenten werkzaam. Dit zijn voornamelijk mannen, die hun gezondheid relatief vaak beoordelen met 'goed' of 'gaat wel' en bij wie de oude werkgever relatief vaak zowel vóór als ná de WIA-beoordeling begeleiding heeft geboden om weer aan het werk te komen.

Van de volledig arbeidsongeschikten die 20 maanden na de WIA-beschikking werkten, werkte tweederde deel ook reeds op het voorgaande peilmoment, 8 maanden na de WIA-beschikking.

Gedeeltelijk arbeidsgeschikten

Figuur B4.2 toont de veranderingen in de werksituatie sinds de WIA-beoordeling van de WGA'ers die 20 maanden na de WIA-beschikking gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn.

Helft gedeeltelijk arbeidsgeschikten steeds werkzaam gebleven

Op het moment van de WIA-beoordeling werkte bijna tweederde deel (64 procent) van de gedeeltelijk arbeidsgeschikte WGA'ers. De meesten van hen werkten ook op de latere peilmomenten nog. Van de personen die op latere meetmomenten niet meer werkten zijn enkelen, na een korte of langere periode niet gewerkt te hebben, weer aan de slag gegaan.

De helft van alle gedeeltelijk arbeidsgeschikten werkte op alle peilmomenten. Zij hadden bij hun oude werkgever vaker een vast dienstverband dan degenen die niet op alle peilmomenten werkten. Zij beoordelen hun gezondheid minder vaak als 'slecht' en hun oude werkgever heeft relatief vaak zowel vóór als ná de WIA-beoordeling begeleiding geboden om weer aan het werk te komen.

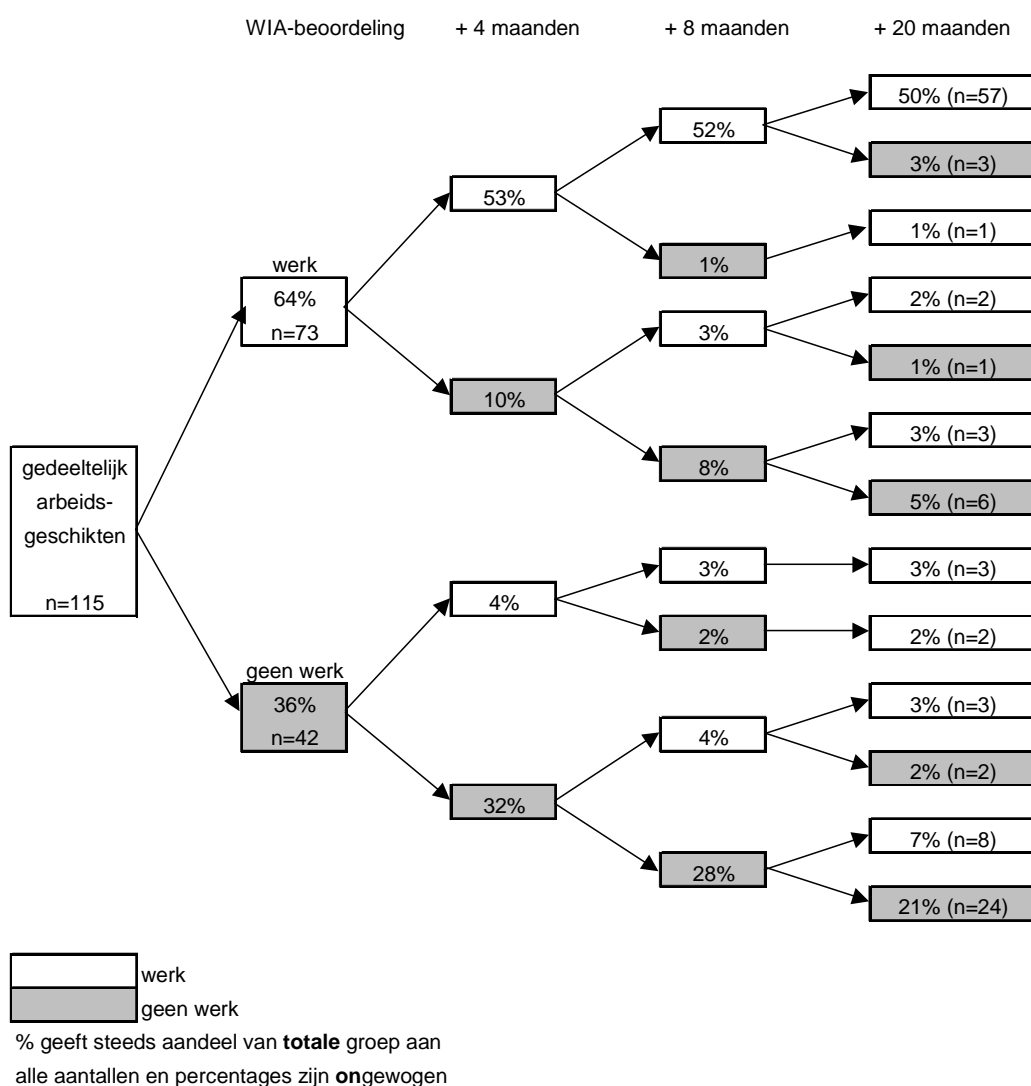
Deel eerder niet-werkende gedeeltelijk arbeidsgeschikten weer aan het werk

Van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten die op het moment van de WIA-beoordeling niet werkten (36 procent), werkte het merendeel daarna ook niet. Binnen deze groep (niet-werkenden ten tijde van de WIA-beoordeling) is het aandeel niet-werkenden wel iets kleiner geworden in de loop der tijd: vier maanden na de

⁹⁷ Van degenen die geen arbeidscontract meer hebben met de oude werkgever is bijna tweederde deel ontslagen; een kwart is samen met de werkgever tot een beëindigingsovereenkomst gekomen. Zie verder paragraaf 4.6 over behoud van dienstverband.

beschikking werkte 32 procent niet, acht maanden na de beschikking werkte 30 procent niet en op het laatste peilmoment, twintig maanden na de WIA-beschikking, werkte 23 procent niet. Dit betekent dat van de groep niet-werkenden ten tijde van de WIA-beoordeling twintig maanden na de WIA-beschikking meer dan eenderde weer aan het werk is.

Figuur B4.2 Ontwikkelingen in de werksituatie van WGA'ers die circa 20 maanden na de WIA-uitslag gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn (constante groep)

Eenvijfde van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten was steeds niet werkzaam

Eén op de vijf gedeeltelijk arbeidsgeschikten was op geen van de peilmomenten werkzaam. Zij vormen een relatief kleine groep ($n = 24$) waardoor vergelijking met de overige gedeeltelijk arbeidsgeschikten op achtergrondkenmerken niet goed mogelijk is. Duidelijk is wel dat een groot deel van hen in de periode rond de WIA-beoordeling geen werkgever had, en daarom uit die hoek geen begeleiding kreeg om weer aan het werk te komen. Degenen die wèl begeleiding kregen, kregen dat meestal alleen vóór of alleen ná de WIA-beoordeling.